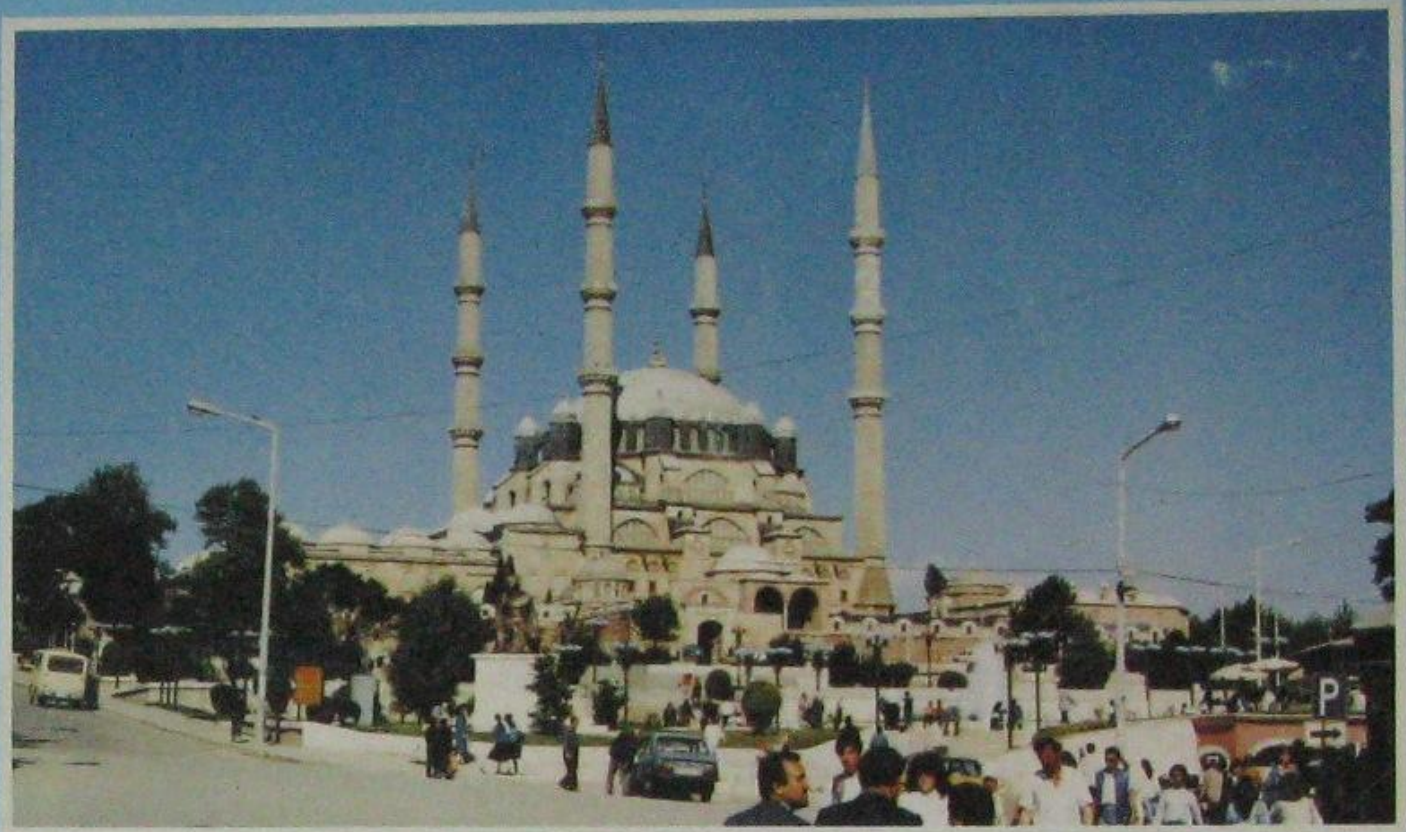
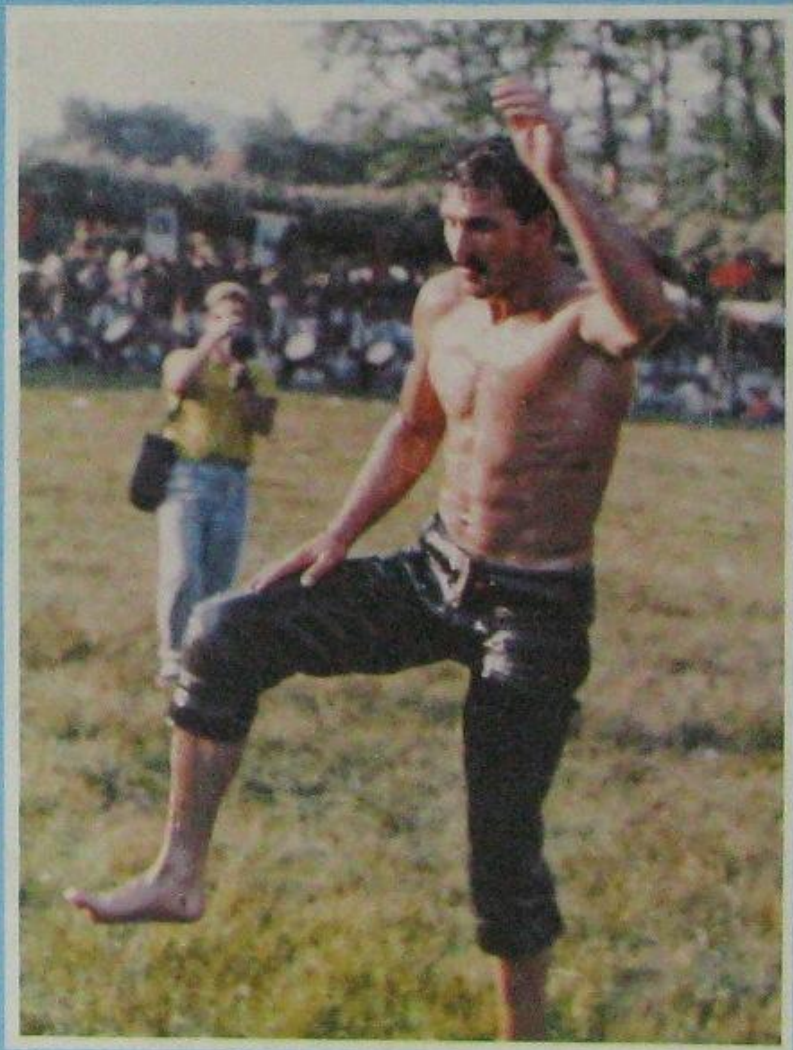

Edirne- Kırkpınar ve Yağlı Güreş

Murat Köse
1990
Kırkpınar Ağası

Dizgi Grafik Tasarım	Basıldığı Yer
Detay 513 63 43	Polat Ofset 527 27 55
	1990

Dizgi Grafik Tasarım: Detay 513 63 43	Baskı : 1990 Polat Ofset 527 27 55
---------------------------------------	------------------------------------

EDİRNE-KIRKPINAR
ve
YAĞLI GÜREŞ

Murat Köse
1990 KIRKPINAR AĞASI

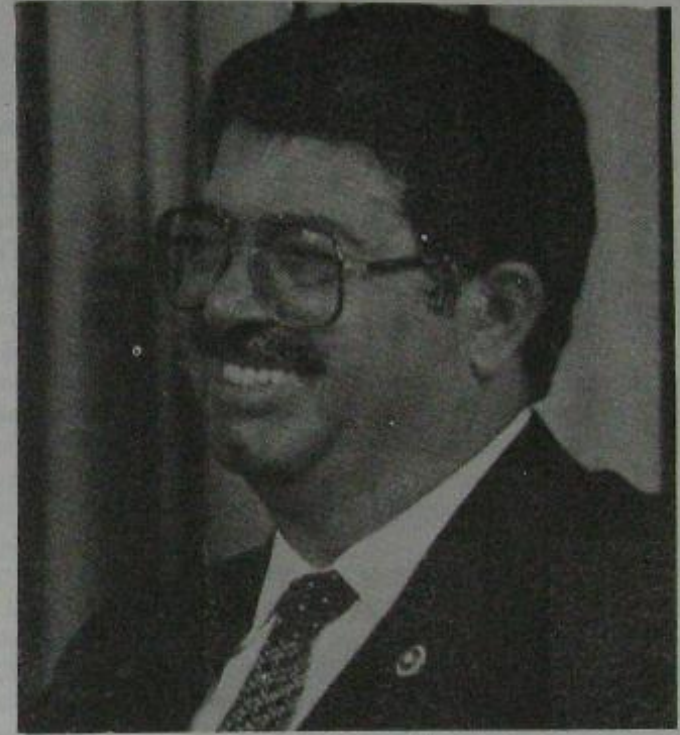
EDİRNE KIRKPINAR
75
YAĞLI GÜREŞ

Muht. K. Atatürk
T.C. Cumhurbaşkanlığı
Kültür Varlıkları Bakanlığı

“Benim en çok sevdiğim spor güreştir”

K. Atatürk

Turgut Özal
Cumhurbaşkanı

Yıl 1990...

629'uncu Kırkpınar...

Kırkpınar için yıllarca çeşitli vesilelerle, yazılır. Eserler yayınlanır. Bu çok iyi bir şey de, Ya elde Kırkpınarla ilgili kesin belgelerin bulunmayışı? Büyük üzüntü veren bir husus.

Bu nedenle, bu kitap için yapılan çeşitli araştırmalarda aynı sıkıntılarla karşılaşıldı. Özellikle ortak noktalar üzerinde duruldu. Çeşitli görüşlerin yer aldığı birbirine zıt şekilde belirtilen olaylarda ise en gerçekçi olabilecekleri yer verildi. Nihayet bu zorunlu açıklamayı yaparken, Kırkpınar'da açıklığa kavuşmayan noktaların da gerçeğe en yakın olanının kitapta yer aldığına inanıyorum?

İşte bu düşünce içerisinde bilhassa Cumhuriyet döneminden sonra yapılan Kırkpınarları en sağlıklı biçimde sizlere ulaştırabilmem için kitabımda Fotoğraf, Belge ve anılara yer verilmiştir. Bunlarla birlikte Serhat kenti Edirne'nin tarihi ve bugünkü durumu ile ilgili bilgileri, (Yağlı Güreş, Kırkpınar) Bir bütün olarak anılması ve düşünülmesi gerektiğinden Edirne Belediyesince yayınlanan Edirne isimli kitaptan yararlanarak yer almaktadır.

Ayrıca bunlarla birlikte kitabın daha gerçekçi olabilmesi ve gelecekte tarihe ışık tutabilmesi için son yıllarda Kırkpınar ve yağlı güreşe hizmet verenlere ve anılarına yer verilmiştir.

EDİRNE, Günümüzde olduğu gibi geçmişte de Avrupa'yı Anadolu'ya bağlayan ana yollardan biri üzerinde bulunmakla önem kazanmıştır. Bu özelliğinden ötürü geçmişten tarihe mal olmuş bir çok örf, âdet ve olaylara sahne olmuştur. Osmanlı devletine 91 yıl başkentlik yapması, İstanbul'un fethinin bu ilden başlaması, Hidrellez (Kakava) Şenlikleri, Kırkpınar Güreşleri vs... Bunları düşündüğümüzde Mayıs Ayının da Edirne için önemli bir ay olduğunu görüyoruz. (Bilindiği gibi yakın zamana kadar Kırkpınar güreşleri Hidrellez ile birlikte yapılyordu)

Kırkpınar Şenlikleri ve Güreşleri haftasının FUAR'a dönüştürülmesinin düşünüldüğü bugünlerde bu tarihi olaylardan niye yararlanılmasın Değerli dostum Necmi Altınok'un dediği gibi "Türkiye'de en güzel Hidrellez'in kutlandığı il, Yağlı Güreş'in Kâbesi sayılan KIRKPINAR'ın yapıldığı İl, Dünyada Bir Çağ Kapayıp, bir çağ açan İstanbul'un fethini gerçekleştiren Padişahın doğduğu, il, nihayet İstanbul'un fethinde görev alan Osmanlı ordusunun eğitim gördüğü, ve topraklarının imal

edildiği il, olan EDİRNE'de bunların birleştirilerek Uluslararası bir Fuar olarak düzenlenmesi mümkün olamaz mı?"

Edirne'de 1965 yılından beri söylene gelen Kırkpınar'la birlikte bir fuar yapılması düşünülüyor ise, böyle bir tarihi hazineden Edirne niye yararlanmasın? Fatih Sultan Mehmet'in doğduğu yer, Hidrellez (Kakava) Şenliklerinin yapıldığı, Osmanlı ordusunun İstanbul'un fethi namazgâh semtleri Kırkpınar güreşlerinin yapıldığı sahaya en fazla uzaklığı 500 metre, Hidrellez Şenliklerinin kutlandığı 6 Mayıs gününün hükümetçe işçi Bayramı olarak kutlanılmasının düşünüldüğü bugünlerde Edirnelinin bundan yararlanması zararına mı olur. Hatırlatma ve öneri bizden.

Kitapçığımızın önsözünde ağalık konusuna da değinmeden geçemeyeceğim. Elimizdeki belgelere bakıldığında "Eskiden" Kırkpınar Ağası" Kırkpınar'ı yapan kişi. Her şeyinden sorumlu. Kısaca bugünkü Edirne Belediyesi'nin ve Güreş Federasyonunun üstlendiği tüm görevler Ağanın. Şimdi öyle değil, yağlı güreş yönetmeliği ve Ağalık şartnamesinde verilen sembolik yetkiler."

Örf ve âdetlerimize bakıldığında bu yetkiler yeterli midir? Kesinlikle hayır. Burada değinmek istediğim husus, ağa; yetki ve sorumlulukları bilerek ağalığa talip olmaktadır. O halde, ağanın mevcut yetkilerinin dışında yetki kullanmak istemesi abestir.

Ağalığı bu pasifize durumdan Aktiviteye geçirilmesi, yönetmelikleri çiğneme-den Ağalık şartnamesinde yapılacak değişikliklerdir.

Nasıl mı olacak?

Şunun kesinlikle bilinmesini istiyorum. "Bugüne kadar Kırkpınar ağalığı yapan (İnanmış ve özveride bulunmuş Kırkpınar ağalarına saygı duyuyorum ve onları takdirle anıyorum."

Edirne Belediyesi Şartnamede ağalığa talip olacakları çok güzel ifade etmelidir. Ağalık, örf, âdet ve gelenektir. Yasalar bu gibi konulara ayrıcalık tanımıştır. Bir kuzunun fiyatı 1990 yılında 105.500.000- lira değildir. Bu nedenle ağalık şartnamesinde gerekli düzenlemeler yapılarak, Ağanın lâıyk olduğu protokol, muhatap ve hizmet vereceği alanlar açık ve net olarak belirtilmelidir. Ağa bir kuzuya milyonlar veriyor, gelecek Kırkpınarlar da adı yok. Hiç olmazsa yönetmelik hükümlerine göre vereceği ağalık parası ile yapılan hizmetin (Tesisin) kapısına (Bu hizmet-tesis.... Kırkpınar Ağası tarafından yaptırılmıştır) yazılamaz mı?

Ben başlangıç olarak Ağalık bedeli dışında Yıldırım Camii avlusundaki tarihi çeşme ile Sarıçane Çeşmesi'nin restorasyonu yanında Kırkpınar ağasının yemek verdiği Sarayıcı Tavuk Ormanı sahasındaki yerin ve kalıcı olarak yapımını üstlendim.

Dileğim benden sonraki Kırkpınar Ağalarının da (Şartnamelerde yer almak suretiyle) bu hizmet ve yatırımlara devam etmesidir. Bu uygulama aynı zamanda düşünülen Kırkpınar Fuar'ının da gerçekleşmesini çabuklaştıracaktır.

Bu kitapçığın hazırlanmasında benden yardımlarını esirgemeyen Edirne Valisi

Sayın Ünal Erkan'a, Edirne Belediye Başkanı Sayın Hamdi Sedefçi'ye 30 yılı aşkın Radyo ve Televizyonda Spor spikeri ve spor müdürü olarak görev yapan Sayın Kemal Deniz'e, son 24 yıldır Kırkpınar'da Genel Koordinatörlüğünü yürüten Eski Belediye Başkan Yardımcısı Necmi Altınok'a, ayrıca bana Yağlı güreş sevdiren, Değerli büyüğüm, her şeyim, Çanakkale Seramik Fabrikaları A.Ş. ve Kale Grubu Şirketleri Kurucusu, Murahhas aza ve Yönetim Kurulu Başkanı Sayın İBRAHİM BODUR Beyefendiye saygı ve teşekkürlerimi sunar,

Kendilerine bundan sonraki yaşamlarında mutluluklar, çalışmalarında başarılarının devamını dilerim.

28 Mart 1990

MURAT KÖSE

1990 Yılı Kırkpınar Ağası

EDİRNE DESTANI'NDAN

"Selimiye" derler, "Edirne" derler
Tatlı bir gariplik duygusu gelir.
Taşları kararmış bir yol ucunda
Üçşerefeli'nin kapusu gelir.
Şu yana dönersen Eskicami'nin
Kesilmiş biçilmiş avlusu gelir.
Atınca üç adım daha ileri
Bir serin kubbenin kuytusunu gelir,
Dünyanın en güzel minareleri
Ve kubbelerin en uslusunu gelir.
Türk'ün Trakya'da tapusunu gelir.

Mihribânında bir teravi kılmaya
Denizler ardından yolcusu gelir.
Mahya olmak için Sultanselim'e
Göklerden yıldızlar ordusu gelir,

KIRKPINAR'dır birbirini tutmaya
"Benim" diyenlerin pazusu gelir,
Akar kalabalık, adaya kol kol...
Yolcusu, izcisi, avcısı gelir.

BİZ GELDİK, GİDERİZ...
DOĞACAKLARA
EDİRNE'DE DOĞMAK ARZUSU
GELİR...

Arif Nihat ASYA

Edirne denince akla Kırkpınar gelir ama, Kırkpınar denince de Belediye Başkanları da hatırlanır... Eldeki belgelere göre Cumhuriyet dönemi öncesi 1867'den bu yana Hayri Efendi, Rasim Bey, Şeref Bey, Hacı Ahmet Ağa, Salih Bey, Salim Efendi, Rasim Bey, Abdülkadir Ağa, Ahmet Faik Bey, Ahmet Bey, Mustafa Vasfi Bey, Alaeddin Bey, Dilaver Bey, Hamdi Bey, Fuat Bey, Şevket Bey, Mustafa Bey, Küçük Hacı İbrahim Bey, Edirne'ye hizmetleri geçen belediye başkanları... 1922'den sonra Edirne Belediye Başkanlığı Yolgeldili'lere geçiyor... 1922-23'de Yolgeldi'li Mustafa Bey, yine aynı yıl 1923'de Yolgeldi'li Kasım Bey, Belediye Başkanı oldu... Daha sonraki yıllarda İbrahim Zağra, Tefik Sırrı, Mithat Vardar, Ekrem Demiray, Ferit Çardaklı, Şeref Bilgen, Hasan Osma, Tahsin Şıpka, Hasan Maksutoğlu, Sabahattin Parsoy, Rıza Ataktürk, Nuri Alışkan, Sarp Kızıltepe, Sadri Sarptır, Burhan Işıkseren, Şevki Arman, Güngör Mazlum, Ayhan Ergin, Alpaslan Yarkın, İbrahim Ay ve Hamdi Sedefci... Günümüze kadar Edirne'de Belediye Başkanlığı yapan seçkin kişiler... Bu değerli başkanlar içinde bazıları birden fazla dönemde başkanlık görevini başarıyla yürütmüşlerdi. Ölenleri rahmetle anıyor, hayattakilere sağlık diliyoruz...

Kırkpınar'a büyük hizmetleri geçen belediye başkanları arasında 1955-60 arası bu görevde bulunan Nuri Alışkan Belediye Başkanlığı döneminde, kırkpınar'ın Edirne'de tarihe yakışır şekilde yapılabilmesi için, Sarayıçi'nde ilk düzenlemeleri başlatmıştı. 1975 yılında 58 yaşında hayata veda eden Nuri Alışkan, bu arada, Sarayıçi'nde, Hakem Kulesinin yanındaki ilk taş tribünü yaptırdı. Nuri Alışkan'ın bu konudaki çalışmaları şöyle özetlenebilir: Adalı Halil Pehlivan'ın Kasımpaşa Camii bahçesindeki kabri, sel altında kalmaktan kurtararak bugünkü mezarlığa, Çömlek-köy'de kabri bulunan Kara Emin Pehlivan'ın kabrini 1957'de, yine aynı mezarlığa getirtti. Kırkpınar yağlı güreş nizamnamesinin ilk şeklini belirleyip, yürürlüğe sokan ve Kırkpınar'ın daha ciddi bir görünüm kazanmasında katkısı olan Nuri Alışkan'ın unutulmayan en büyük katkısı ise Altın Kemer'dir.

Kırkpınar'ı şanına yakışır olarak tanıtılabilmek, tarihini aşatabilmek ve ilgiyi daha da arttırılabilmek için, bizzat şem'asını çizdiği Altın Kemer'i ödül olarak koyan da Nuri Alışkan'dı. Alışkan, bu konuda şöyle demişti "Tekirdağ"lı Hüseyin Pehlivan'a altın kemer diye verilen kemerin gümüş olması beni çok üzmüştü. Kırkpınar'ı bu

töhmetten kurtarmak için ilk altın kemeri yaptım."

Kırkpınar değince unutulmayan belediye başkanları arasında, bir önceki dönemin Başkanı İbrahim Ay da yer alır... Beş yaşında babasının elini tutarak Kırkpınar'a gelen, İbrahim Ay 40 yıldır Kırkpınar'ın içinde yaşama mutluluğunu tadıyor... Sarayıçine bugünkü halini veren İbrahim Ay, Belediye Başkanı seçildiği yıl, 1984'de, arkadaşlarıyla, Kırkpınar'da geçici değil kalıcı özellikleri olan yatırımları planlamışlardı. Ay'a göre, Kırkpınar sadece bir yağlı güreş organizasyonu değil, güreşler bu tarihi faaliyet zincirinin bir halkasıdır. İbrahim Ay'ın Belediye Başkanlığı döneminde Kırkpınar'da yalnızca tesis kazandırılmamış, Kırkpınar'a güreşe, güreşçiye ciddiye, disiplin getirilmiştir.

Sarayıcı'nı ada haline getiren İbrahim Ay, 2000'li yıllarda Olimpiyat oyunlarına aday İstanbul'un yanı sıra, adaylık gerçekleşirse, Edirne'nin de spor tesislerinden dolayı, oyunlara yardımcı olacaktır, diyor.

Bir dönem sürekli zarar eden bir organizasyon olan Kırkpınar güreşleri ilk defa İbrahim Ay'ın döneminde kârla kapanmaya başladı.

İbrahim Ay, bugün, bizden sonra gelenlerin de kötü değil, daha iyi işler yapacaklarına inanıyor ve güveniyoruz, diyerek, Kırkpınar'a bağlılığını bir kere daha dile getiriyor.

TARİH

Edirne Adının Kaynağı

Edirne'nin eski halık, Traklar soyundan Odrisler'dir. Odrisler'in yörede, Meriç ve Tunca ırmaklarının birleştiği bugünkü Edirne'nin bulunduğu yerde bir kent kurdukları bilinmektedir. Bu nedenle, kentin ilk adının "Odrisa" ya da "Odrisia" olduğu sanılmaktadır.

Odrisler'den sonra yöreye egemen olan Makedonyalılar Dönemi'nde kent, genel olarak kabul gören bir varsayıma göre, "Odrisa" ya da "Odrisia" adının değişmesi sonucu, "Orestia" ve Orestas" olarak anılmaya başlanmıştır.

İ.S. II.yy'da Roma İmparatoru Hadrianus, stratejik verdi ve kendi adını koydu. Böylece, Roma Dönemi'nde kent "Hadrianopolis", "Hadrianupolis", "Adrianapolis" ve "Adrianupolis" adlarıyla anıldı.

Kent, Osmanlı Dönemi'nin başlangıç yıllarında "Edrinus", "Edrune", "Edrinabol" ve "Endriye" diye anıldı. I.Murad, kentin adını "Edrine" olarak değiştirdi. Aşıkpaşazade Tarih'inde (1476) kentin adı "Edrene" olarak geçer. XVIII. yy'dan itibaren de "Edirne" olarak anılmaya başlanır.

Edirne'nin yazılı tarih öncesi dönemlerini gün ışığına çıkaran ilk araştırmalar, 1936'da Türk Tarih Kurumu'ca, Arif Müfid Mansel yönetiminde başlamıştır. Bu araştırmaları, yine Türk Tarih Kurumu'na düzenlenen Şevket Aziz Kansu yönetimi-ndeki araştırmalar izlemiştir.

Şevket Aziz Kansu yönetimindeki araştırmalar, yazılı tarih öncesine ait olan ve "Çardakaltı Prehistorik İstasyonu" diye adlandırılan önemli bir yerleşim yerinin aydınlatılmasıyla sonuçlanmıştı.

Yazılı tarih öncesi dönemlerden kalma bu yerleşme, Edirne'den yaklaşık 5km. kuzeybatıda Çardakaltı denilen yörede, Tunca Irmağı'nın üst sekisinde, ırmağın çakıl döşemeleri üstünde bulunmaktadır.

Madeni eşyaya rastlanmamış olmasına karşın, çardakaltı yerleşmesi, Trakya ve Balkanlar, Anadolu ve Ege tarih öncesi kültürleriyle yapılan karşılaştırmalar sonucu, Kalkolitik Dönem'e (Bakırtaş), muhtemelen Son Kalkolitik İlk Tunç Çağı'na tarihlenmektedir (İ.Ö. 4000-3000).

Edirne'yi içine alan ilk tarih dönemleri, tıpkı tarih öncesi dönemleri gibi yeterince aydınlatılmamıştır. Trakya bölgesindeki diğer tüm yerleşmelerin tarihi gibi,

Edirne ve çevresini içine alan bölgenin tarihinin de Traklar'la başladığı öne sürülmektedir.

Odrisler

Persler'in Anadolu'da ve Trakya'da egemen oldukları dönemde, Meriç'in aşağı kesimlerinde, Tunca ve Ergene ırmakları arasında yaşayan ve güçlü bir Trak oymağı olan Odrisler ilk Trak Devleti'ni kurdular. İ.Ö. V.yy ortalarında kurulan bu devlet, Pers egemenliği altında bulunan Tarkaya'yı dolayısıyla da Edirne yöresini etkiledi.

Edirne'nin kuruluşu eski Trak oymaklarının Tunca ve Arda ırmaklarının birleştiği bu noktada açık bir pazar yeri kurmalarıyla başladı. Edirne'nin bulunduğu alanda en eski kentin Trak oymaklarının en büyüklerinden biri olan Odrisler'ce kurulduğu, sonradan bu kentin Makedonyalılar ve Romalılar'ca genişletilip geliştirildiği, günümüzde genellikle kabul gören bir varsayımdır.

Makedonyalılar

Odrisler Devleti'nin parçalanması, İ.Ö. IV. yy'ın sonlarına rastlar. Büyük bir Balkan devleti kurmak amacıyla olan Makedonya Kralı II.Filip, Odrisler'in yaşadığı toprakları da egemenliği altına almışlardır.

Makedonyalılar, daha önce Odrisler'ce kurulan ve Odrisa diye adlandırılan yerleşimi, Orestler'in bir kolonisi durumuna getirmişler ve bu kente Orestia, varoluşlarına da Gonnoi adını vermişlerdir.

Trakya, Makedonyalılar Dönemi'nde, Galatlar'ın (Keltler ya da Golvalılar) akın yolları üzerinde yer alıyordu. İ.Ö. 280-279 yıllarına rastlayan bu Galat akınları, Trakya'nın Roma egemenliği altına girme sürecini hızlandırmıştır.

Romalılar

Makedonya Krallığı'nın Romalılar'ca ortadan kaldırılması üzerine, Edirne ve çevresi İ.Ö. 168'de Roma'nın egemenliği altına girdi.

Hadrianus, Roma İmparatoru olunca Edirne'nin tarihinde yepyeni bir dönem başladı. Hadrianopolis adını alan kent, diğer Roma kentleri gibi II. ve III.yy ortasına dek büyük bir gelişme gösterdi ve altın devrini yaşadı. Askeri ve ticari açılardan çok elverişli bir yerde bulunmasının bu hızlı gelişmede büyük rolü oldu. Hadrianopolis, askeri kuruluşlarıyla, silah imalathaneleriyle önemli bir üs durumuna geldi gibi, Nymphae adına yaptırılan bir tapınakla da dini bir merkez oldu. Kent aynı zamanda İstanbul'dan Balkanlar'a doğru uzanan ana yolun üzerinde, günümüze kadar önemli bir hareket üssü olma niteliğini korudu.

Bizans Dönemi

Roma İmparatorluğu IV. yüzyıl başlarında taht kavgalarına sahne oldu ve sonunda imparatorluğun biricik egemeni Constantinus başkenti Roma'dan Bizantion'a (Constantinopolis-İstanbul) taşıdı. 395'te de İmparatorluk ikiye bölününce Edirne için yeni bir dönem başlamış oldu.

Bizans Dönemi yaklaşık 1000 yıl sürdü. Bu dönem Edirne için karışıklıklarla geçti. Edirne birçok saldırılara sahne oldu. Bizans imparatorları Edirne'ye egemen olmakta güçlüklerle karşılaştılar. Kent sık sık başka güçlerin eline geçti.

Bu dönemde saldırıları ve işgalleriyle Edirne'yi etkileyenlerin başlıca Avarlar, Bulgarlar, Peçenekler Haçlılar ve Latin orduları oldu.

Bizans XIV. yüzyıl başlarında taht kavgalarına gömüldü. İmparator Kantakuzenos güç durumda kalınca önce Aydınoğlu Umur Bey'in, daha sonra da Osmanoğlu Orhan Bey'in yardımına başvurdu.

Gerek Umur Bey'in, gerekse Orhan Bey'in Kantakuzenos'a yardım olarak gönderdikleri birlikler sayesinde Osmanlılar Trakya bölgesini tanıdılar, özellikle Edirne'nin önemini kavradılar. Osmanlılar 1346'dan sonra, ikinci kez 1353'te Edirne'ye girdiler.

Osmanlı Dönemi

XIV. yüzyıl: Edirne, Osmanlılar'ın eline geçtikten sonra, tarihinin yepyeni bir evresine girmiş oldu. Kısa süre içinde çok büyük bir gelişme gösterdi ve dünya tarihinde adları ön sırada anılan kentlerden biri durumuna geldi.

Edirne'ye yerleşmeye başlayan ve çoğunluğunu sipahi ailelerinin oluşturduğu Osmanlılar, kale çevresinde yeni mahalleler meydana getirdiler. Ne var ki Kaleiçi'nde de bazı düzenlemelere gidildi; Müslüman halkın bir bölümü buraya yerleştirildi. İki kilise camiye çevrildi. Hamam ve imaretler yapıldı.

Sırp Sındığı zaferinden sonra I. Murad, 1365'te devlet merkezini Bursa'dan Edirne'ye taşıdı.

Ankara Savaşı'na dek Edirne'yi ilgilendiren önemli bir siyasal olay olmamıştır. Edirne'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasal tarihinde önem kazanması, 1402 Ankara bozgunundan sonra kendini gösterir. Savaş Bayezid'in Timur'a yenilmesiyle oğulları arasındaki taht kavgası Osmanlı Devleti'nin bir süre karışıklıklar içinde kalmasına neden oldu.

XV. yüzyıl: 1403'te Süleyman Çelebi, 1410'da ise Musa Çelebi Edirne'yi ele geçirdi. Edirne'de ilk kez para bastıran Osmanlı hükümdarı Musa Çelebi'dir. Ankara bozgunu ile başlayan karışıklık dönemi, Çelebi Mehmed'in 1413'te Edirne'de ilk kez para bastıran Osmanlı hükümdarı Musa Çelebi'dir. Ankara bozgunu ile başlayan karışıklık dönemi, Çelebi Mehmed, saltanatının bundan sonraki kısmını Edirne'de geçirdi ve bu kentte öldü.(1421)

I. Mehmed'in ölümünden sonra, taht kavgaları yeniden başladı. Tahta çıkan II. Murad'a karşı önce Yıldırım Bayezid'in oğullarından Mustafa Çelebi, sonra da II. Murad'ın kardeşi Küçük Mustafa ayaklandı.

1422'de Edirne'ye giren II. Murad, kentin onarımı ile uğraştı. Onun zamanında kent hızla gelişti. 1424 ile 1439 yılları arasında kent, çeşitli yabancı elçi, heyet ve kükümdar tarafından ziyaret edildi. Edirne'nin bu tarihlerdeki en canlı dönemi ise padişah çocukları Sultan Mehmed ve Alaeddin'in sünnet düğünleri günlerine rastlar. II. Murad, Edirne'yi aynı zamanda bir askeri üs olarak da değerlendirmiş ve çeşitli seferleri buradan yönetmekle kentin ün kazanmasını sağlamıştır.

XVI. yüzyıl : Edirne'nin bir kent olarak gelişimi ve ilerlemesi bu yüzyılda da sürdü. Kanuni Sultan Süleyman batıya yaptığı seferler sırasında çoğu kez Edirne'de konakladı. Edirne'nin su yolları onun zamanında yapıldı. Yerine geçen II. Selim de Edirne'yi seven, geliştiren, güzelleştiren ve kentte yeni yapılar kazandıran hükümdarlar arasında bulunmaktadır. Görkemli Selimiye Camisi'ni yaptıran II. Selim'dir.

XVII. yüzyıl: Edirne tarihinde XVII. yüzyıl çok önemli bir yüzyıldır. I. Ahmed'den başlayarak, bu yüzyılda başa geçen tüm padişahlar, bu kente karşı giderek artan bir ilgi gösterdiler; özellikle yüzyılın ikinci yarısındakiler hemen bütün zamanlarını Edirne'de geçirerek Edirne'yi adeta yeniden devlet merkezine dönüştürdüler. I. Ahmed'le başlayan sürgün avı geleneği, II. Osman ve IV. Murad ve İbrahim dönemlerinde de sürdü ve IV. Mehmed döneminde doruğuna çıktı. Avcı Mehmed diye de bilinen IV. Mehmed'in hükümdarlığı hemen hemen tümüyle Edirne'de geçti. Kent, yeni bir gelişme sürecine girdi; çevresindeki mesire yerleri ve avlaklar güzel köşklerle donandı.

XVIII. yüzyıl: Bu yüzyıl Edirne'nin gerileme ve kaderine terk edilme dönemidir. III. Ahmed'in tahta çıkmasıyla (1703) noktalan ve Edirne Vakası olarak bilinen ayaklanmadan sonra kent hızla gerilemeye başladı, Edirne bütün bir yüzyıl yalnızca İstanbul ve Anadolu'dan gelen birliklerin toplandığı askeri bir üs olarak kaldı.

XVIII.yy'ın ortalarında 1745'te çıkan yangın ve 1752'deki büyük yer sarsıntısı Edirne'yi harabeye çevirirken, yönetim bozuklukları, başarısızlıklar, Batı'da terk edilen kale ve bölgelerden gelen göçler, Edirne'nin giderek çökmesine neden olan doğal ve toplumsal gelişmeler oldu.

XIX. yüzyıl: Edirne bu yüzyılda siyasi tarih açısından hareketli olaylara tanık oldu. III. Selim'in başlattığı yeniliklerin bu konuda büyük payı oldu. 1801'deki ilk ayaklanmayı, 1806'daki "Edirne Kıyamı" izledi. III.Selim'in Edirne'de Nizam-ı Cedid birlikleri oluşturulması için verdiği buyrukla başlayan ayaklanma, padişahın kararından vazgeçmesiyle noktalandı.

Fetih'ten sonra geçen 400 yıla yakın bir süre boyunca yabancı işgaline uğramayan Edirne, XIX. yy'da üç kez işgal edildi. Bu işgallerden ilki, 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında oldu. İki yıl süren bu savaşta, 1828'deki saldırı durduruldu ise

de 1829'daki ikinci saldırılarında Ruslar, Sadrazam Reşit Paşa yönetimindeki Osmanlı ordularını yenilgiye uğrattılar ve Edirne'yi ele geçirdiler. Kent, bu savaşın bitiminde Osmanlı tarihinin en ağır anlaşmalarından birine tanık oldu.

Edirne'nin ikinci kez işgali, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'na rastlar. Nisan 1877'de başlayan savaş, irili ufaklı bir dizi çatışmanın ardından Ruslar'ın Edirne üzerine yürümesiyle gelişti. Bunun üzerine Edirne'deki askeri birliklerin komutanı Ahmet Eyüp Paşa kenti boşalttı ve 20 Ocak 1878'de teslim oldu. Savaş, 31 Ocak 1878'de Edirne'de barış ilkelerini saptayan bir antlaşma ile kesildi. Savaşı sonuçlandıran asıl antlaşma ise 3 Mart 1878'de imzalanan Ayestefanos Antlaşması oldu.

XX. yüzyıl: 1903'teki Bulgarlar'ın ayaklanması bir yana bırakılırsa, Edirne, 1877-1878 savaşını izleyen yaklaşık 30 yılda savaş görmemiş, barış içinde yaşamış.

Edirne, üçüncü kez 1912'de işgal edildi. 22 Eylül 1912'de Bulgaristan, Romanya, Sırbistan, Karadağ ve Yunanistan temsilcileri, Sofya'da toplanarak saldırıya yönelik bir bağlaşıma antlaşması imzaladılar. Bağlaşıklar, ekim ortalarında Osmanlı topraklarına saldırdılar.

9 Ekim 1912'de Bulgarlar Edirne'ye saldırdılar. Edirne savunması yaklaşık 6 ay sürdü ve General İvanof komutasındaki Bulgar birliklerinin 26 Mart'ta Edirne Kalesi'ni ele geçirmesiyle sonuçlandı. 30 Mart 1913'te imzalanan Londra Barış Antlaşması ile, Türkiye-Bulgaristan sınırı Midye-Enez olarak kabul edildi. Böylece Edirne, Bulgaristan'a terk edilmiş oldu. Bulgaristan, bir süre sonra Romanya ve Sırbistan'ın saldırısına uğrayınca, Edirne'yi boşaltmak zorunda kaldı. Bundan yararlanan Osmanlı Hükümeti, harekete geçti ve Enver Bey'in (Enver Paşa) komutasındaki birlikler, 21 Temmuz 1913'te hiçbir direnme olmaksızın Edirne'yi ele geçirdi. 29 Eylül 1913'te imzalanan İstanbul Antlaşması ile Edirne Osmanlı Devleti'ne geçti.

Edirne, Birinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle birlikte bir başka önemli gelişmeye tanık oldu. Yunanlılar'ın Mondros Mütarekesi'ni izleyen günlerde Anadolu ve Trakya'da başlattıkları işgal hareketleri 25 Temmuz 1920'de Edirne ve tüm Doğu Trakya'nın Yunanlılar'ın eline geçmesiyle sonuçlandı. Edirne yaklaşık iki yılı aşkın bir süre Yunan işgalinde kaldı.

Kuvayı Milliye'nin gösterdiği güçlü direniş ve Yunanlılar'ın Sakarya'da uğradıkları ağır yenilgi, İtilaf devletlerini, 1922 yıl içinde tutum değişikliğine zorladı; nitekim Mart 1922'de toplanan Paris Konferansı, Edirne ve Kırklareli dışında, bütün Doğu Trakya'nın Türkler'e verilmesini öngörmüştü. Ne var ki, bu öneri Ankara Hükümeti'nce kabul edilmedi.

Edirne'nin kaderi, Büyük Taarruz'un zaferle sonuçlanmasıyla değişmeye başladı. 11 Ekim 1922'de imzalanan Mudanya Mütarekesi'ne göre Yunanlılar Karaağaç da içinde olmak üzere Meriç'in batısına dek bütün Doğu Trakya'dan çekilerek, yerlerine gelecek İtilaf birlikleri bu bölgeyi, en çok bir ay içinde Türk güçlerine bırak-

çaktı.

Mudanya Mütarekesi, 14 Ekim 1922'den başlayarak yürürlüğe girdi. 25 Kasım 1922'de Türk birlikleri Edirne'ye ayak bastı. Lozan Konferans kararları uyarınca, Karaağaç Köyü ile istasyonun 15 Eylül 1923'te boşaltılmasından sonra, Trakya'nın bugünkü sınırlarına ulaşıldı. Tarihinde yeni bir sayfa başlayan Edirne, böylece Türkiye Cumhuriyeti'nin bir sınır kenti oldu.

EDİRNE KENTİ'NİN TARİH İÇİNDEKİ GELİŞMESİ

Edirne, tarihi boyunca adım adım giderek büyüyen, gelişen tipik bir kentleşme-den çok, zaman zaman geriye dönüşlü bir kentleşme süreci izlemiştir. Bu durum esas olarak Edirne'nin coğrafi konumunun öneminden kaynaklanmıştır. Denebilir ki, hiçbir kent, coğrafi konumuna Edirne kadar bağlı bir kentleşme süreci izlememiştir. Öyle ki, elverişli coğrafi konumu, Edirne'nin hem kentleşmesinin en önemli itici nedeni olmuş, hemde tam tersi, zaman zaman gerilemesinin ve sönükleşmesinin kaynağı olmuştur.

Edirne'nin son derece elverişli coğrafi konumu, onun tarihi, sosyal, siyasi ve ekonomik yaşamının derinden etkilemiş, hatta kenti bütün yönleriyle belirleyen ana etken olmuştur. Ancak, kentin bu geriye dönüşlü gelişmesinde doğal olayların da payı olmuştur. Edirne, tarihi boyunca sayısız saldırı ve işgale uğradığı gibi, çeşitli zamanlarda yangın, yer sarsıntısı, su baskını, salgın hastalık gibi olaylara karşı karşıya da kalmıştır. Kent, her saldırı, işgal, hastalık ve doğal afette yıkıma uğramış, harap olmuş ve nüfusu azalmıştır. Edirne, kurulduğu ilk günden, yüzyılları dek benzeri olayları hemen hemen her dönemde yaşamıştır. Edirne, Türkler tarafından fethedildiğinde, hemen tümüyle 2-3 kilise ve 5-10 mahalle ile sınırlı Kale içi semtinden oluşuyordu. Bu semtin dışında bir de Tunca'nın karşı yakasında bulunan ve bir köprü ile Kale içi'ne bağlanan Aina varoşu bulunuyordu.

Edirne Türkler'in elinde bir yüzyıl gibi, bir kent yaşamından kısa sayılabilecek bir zaman içinde çok genişlemiş ve Kale dışında geniş varoluşlar olarak nitenebilecek yeni bir kente dönüşmüştür. Kentleşme, önce Kale çevresinde başlamasına rağmen, zaman zaman gelgitli dönemler geçirmiş ve Edirne XVII. yy sonlarında en geniş sınırlarına varmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda kentlerin oluşmasında, eski Bizans kale ve kasabalarının tipik birer Türk-Müslüman kenti olarak gelişmesinde ve genellikle İmparatorluğun toplumsal ve ekonomik gelişmesinde rol oynayanlar, birinci derecede padişah ve devlet yönetiminde belli başlı bir mevki ve görevi olanlardır. Bunun yanında ikinci ve üçüncü derecedeki kişilerin de kentlerin gelişmesinde türlü yollarla hizmet ettikleri görülmektedir.

Edirne'deki Eski İmaret, Orta İmaret, Yeni İmaret, Beylerbeyi İmaret, Mezir Bey İmaret, Darülsiyade İmaret, Muradiye İmaret vb. imaret sitelerinin yanında, daha basit bir biçimde mescidi, zaviyesi, odaları, bazen hanı ve hamamı gibi tesis-

lerin tümünü kapsayan mahalleler de, birer kurucu özelliği taşıyan kişilerin adına bağlanmaktadır.

Kale İçi

Eski surların kuşattığı dörtgen bir alandır. Yaklaşık 360 dönümlük bir alana yayılır. Birbirini dikine kesen sokaklarıyla dikkati çeker.

Kale İçi'nde Bizans döneminde 10 mahalle de yaklaşık 15 bin nüfus vardı. Bizans kiliseleri ve Tekfur sarayı da yine buradındı. Evliya Çelebi, Kale İçi'nde Man- yas Kapısı yakınında ikinci bir Tekfur sarayının varlığından söz etmekte, fetih sırasında Tekfur'un halktan gizlice kaçabilmesi bu saraya bağlanmaktadır.

XVI. yy başlarında Kale İçi'nde 10 Müslüman mahallesinin bulunduğu sınımlanmaktadır. Kenti 1653'te ziyaret eden Evliya Çelebi, Kale İçi'nde 2'si İslam, 4'ü Yahudi, 10'u Rum olmak üzere 16 mahalle ve 360 sokak bulunduğunu yazar. 1700 yılındaki yangında bazı kiliseler ile yeniçeri kışlası yanmış; 1903 ve 1912 yangınlarında da önceden kalan camiler ile bütün kilise ve havralar, resmi ve özel yapılar, bu arada yeniçeriliğin kaldırılmasından sonra mahkeme binası olarak kullanılan Ağa Kapısı tümüyle yanmıştır. Özellikle 20. yy başlarında çıkan yangınlarla tümüyle harap olan Kale İçi'ni yeniden inşa eden belediye başkanı Dilaver Bey olmuştur. Kale İçi'nin yeni planı Fransız uzmanlarca hazırlanmış, 2 katlı, bahçesiz ahşap konutlar yapılmıştır.

Kale Dışı

Edirne'deki Türk-Osmanlı İmparatorluk dönemine ait yapıların büyük çoğunluğu bu kısımda bulunur. Zaten Edirne'nin fethinden sonra Türk-Müslüman nüfus ağırlıklı olarak kale dışında yeni semtler oluşturarak burularda oturmuştur.

Kale dışında kentin yamaca doğru tırmanma imkanı bulduğu Kıyık semtinde Edirne'nin eşsiz manzarası serilir. Kent, Selimiye çevresinde herbiri ayrı bir değerli sanat eseri olan anıtları ile yayılır ve bu görüntüyü, Tunca ve Meriç vadilerini kaplayan geniş korular çevreler ve arkalarda da Rodop dağlarının, Tunca masifinin siluetleri ufuk çizgisini tamamlar.

Tabakhane(Debağhane): Eski kalenin güneyinde, Tunca kıyısındadır. Kale dışındaki ilk semttir. Darühadis Medresesi bu semtteydi ve burada genellikle ulema kesimi otururdu. Edirne'de en eski Osmanlı mezar taşı 1416 tarihli olup, Edirne kadılığı yapmış ve XVII. yüzyıl başlarında görülen Mevlana Abdülkerim bin Abdülcabbar'a aittir.

Kirişhane: Edirne'nin güneydoğusundadır. Kasımpaşa burnu diye anılan Kirişhane'ye dek uzanır. Kale dışında kurulan ilk semtlerdendir. Kirişhane, özellikle II. Murad döneminde Vezir Saruca Paşa'nın eşi Gülçiçek Hatun tarafından burada

bir cami ve medrese yaptırdıktan sonra canlanmış. Semt, Mezit Bey'in cami ve imareti, Ali Kuşçu'nun mescidi ve daha sonraki yapılarla giderek büyümüştür. Müeyyadzade Kazasker Abdurrahman Çelebi, Yavuz Sultan Selim döneminin kazaskerlerinden ve Kadızade-i Rumi'nin torunu gökbilimci Mirim Çelebi, şair Hayali, Vize Çelebi gibi XVI. yy'ın ünlüleri adına mahalleler kurulmuş ve Tunca Nehri boyunca Edirne'nin güzel semtlerinden biri olmuştur.

İstanbul Yolu-Ayşe Kadın: Kale'nin aynı adı taşıyan kapısından başlayan bu semt, kentin doğusuna doğru uzanır. Bu semtin kurucuları arasında, özellikle yolun bitimindeki cami ve mahellesi ile Kadı Bedrettin, önceden kurulmuş mahallesini Ayşe Kadın ve Şaraptar Hamza Bey, Kınalızade Ali Çelebi, bu semtte bulunan Lala Şahin Paşa mezarlığında yatmaktadırlar. Sitti Sultan'ın aynı semtte bir cami ve saray, gene aynı yerde Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın bir saray yaptırdığı, bu sarayın sonradan Mülkiye Rüşdiyesi olarak kullanıldığı bilinmektedir.

Kıyık (Kıyak)-Buçuk Tepe: Söylenceye göre bu semt adını, Edirne'ye ilk girenlerden ve sonradan adına bir zaviye ve türbe kurulan Kıyak Baba'dan almıştır. Kentin kuzeydoğu yönünde uzanan cadde bugün de aynı adla anılmaktadır. Fetiye Baruthane ile yeniçeri ortaları burada yapılmış. Buçuk Tepe XVII. yy başlarından itibaren canlanmaya başlamıştır. Arabacı Ali ile Amcazade Hüseyin Paşa'nın bahçe ve sarayları bu semtteydi. Kırım Hanlarının geçici olarak yerleştirildiği Defterdar Ahmet Paşa'nın sarayının da yine burada bulunduğu bilinmektedir.

Muradiye-Menzil Ahır-Tekke Kapı: Kentin kuzeydoğusundaki semtlerdir. Burada bulunan ve saraya bağlı olan ahırlar, menzil teşkilatı kurulunca Menzil Ahır adını almışlardır. II. Bayezid döneminin ünlülerinden Mirahur Ayas Bey adına burada ayrı bir mahalle de bulunmaktadır.

Saraçhane-Horozlu Yokuşu: Kentin kuzeybatısındadır. Semti saraya (Sarayı Cedid) bağlayan ve Tunca Irmağı üzerinde kurulu aynı adla anılan Saraçhane Köprüsü'nün çevresindeki yerleşmeleri kapsar. Semtte ilk yerleşimin, sarayın bostancıları olarak nitelenen Saraçhane Ocağı'nın burada oluşturulması ile başladığı öne sürülmektedir. Daha eski dönemlerde, XV. yy başlarında, Çelebi Sultan Mehmed'in annesi Devlet Şah Hatun'un Tunca Irmağı kıyısında bir mahalle kurduğu bilinmektedir. Semtteki cami 1877-78 Rus işgali sırasında harap olmuştur. Saraçhane caddesinin kente yakın olan kesimlerinde Beylerbeyi Sinan Paşa camisi, sarayı ve hamamı ile sadrazamlara ayrılan bir diğer saray (Paşa Kapısı) bulunmaktaydı. Bunlardan sadrazamlara ayrılan sarayın yerinde günümüzde, devlet daireleri yer almaktadır. Horozlu Yokuşu, Kale'nin büyük kulesinden Yalnız Göz Köprüsü yönüne giden yoldur. II. Selim'in kızı ve Sokullu Mehmed Paşa'nın eşi Esmâ Sultan tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan cami bu semtte bulunmaktaydı. Yine aynı yer-

de bulunan Horozlu Medresesi (ya da Şeceriye Medresesi) Fahreddin-i Acemi tarafından yaptırılmıştır. Daha sonra, 1878'de bu medresenin bulunduğu yerde Vali Kadri Paşa tarafından bir ıslahane yaptırılmıştır. ıslahane çevresindeki ev ve arsaların kamulaştırılmasından sonra da aynı yerde bir okul (sanayi mektebi) yapılmıştır.

Tunca Batısındaki Yerleşimler: Kale İçi ve Kale Dışı'ndaki yerleşimlerin dışında Edirne'deki bir diğer yerleşim alanı da kuzeybatıda Yeni İmaret, Yıldırım semtleri ve Meriç batısında Karaağaç olmak üzere iki ana alanda toplanmıştır. Fetihten önce Kale'nin karşısında Aina varoşu bulunuyordu ve muhtemelen şimdiki Karaağaç'ın yerinde de başka bir küçük yerleşme vardı. Buralardaki vadi tabanı akarsuların kışın taşmalarına açık bulunduğu için daha çok mesire, sayfiye ve av korusu olarak kullanılmıştır. Bugün de bu kısım koruluk, çayırılık ve fidanlıktır. Kentin kuzeybatısında Hıdırlık tepesine doğru giderek yükselen zemin, yerleşmeye elverişli bir alandır. Burada, Bizans dönemindeki küçük varoşun yerine Osmanlı döneminin hızlı gelişen mahalleleri geçti. Bunlar batıdan doğuya doğru Gazi Mihal Köprüsü ile geçilen Yıldırım Bayezid (II) ve Saraçhane Köprüleri ile geçilen Yeni İmaret semtidir. Bu mahallelerden Yıldırım Bayezid (Eski İmaret) XIV. yy'ın ilk yarısında ve Yeni İmaret (II.Beyazid İmareti) de yine aynı yüzyılın sonlarında kurulmuştu. Mihalıoğlu cami ve imaretine yine aynı dönemde Şahmerlik Paşa ile Bezirci Hatun'un yapı ve kurumları eklenmiş ve semt önemli bir yerleşim merkezi durumuna gelmiştir.

Öte yandan fetihten önce de bir tekkenin varolduğu belirlenen Hıdırlık'ta, XV. yy'ın ilk yarısında Şahmerlik Paşa, ardından da Kanuni Sultan Süleyman döneminde, Sadrazam İbrahim Paşa tarafından birer zaviye yaptırılmıştır. Evliye Çelebi, 1641'de Sadrazam Kara Mustafa Paşa (Kemankeş) Edirne halkının isteğine uyarak bu tekkeyi kaldırttığını yazar. Tekke, IV. Mehmed'in burada bir köşk yaptırmadan sonra yeniden açılmıştır.

Karaağaç:Edirne'nin batısından Tunca'yı, sonra Meriç'i aşan köprülerden ve güzel bir koru içinden geçen 5km'lik yol kentin demiryolu istasyonuna, Karaağaç semtine varır. Karaağaç asıl demiryolunun 1872'de buraya varmasıyla gelişmeye başlamıştır. Karaağaç yakın geçmişin siyasal olaylarından Edirne'nin en fazla zarar gören semtidir. 1915'te Bulgaristan'ı kendi yaptığı şiddetli baskı yüzünden, Karaağaç, Meriç batısındaki bütün Türk topraklarıyla birlikte Edirne'den ayrıldı, ancak 1923'te Lozan Antlaşması ile Türkiye'ye geri verildi.

Tarihi Eserler

Edirne, İstanbul'la birlikte, Osmanlı İmparatorluğu'nun mimaride eriştiği yaratıcı düzeyi gösteren bir kenttir. Kentte, Osmanlı mimarı yaratıcılığının çok çeşitli

örnekleri görülmektedir. Bu açıdan Edirne, Bursa'yla İstanbul'un karışımı gibidir. Edirne'nin İstanbul'a üstünlüğü, İstanbul'un fethinden önceki mimari yaratıcılığı kadar, fetihten sonraki yaratıcılığı da göstermiş olmasındadır.

Edirne mimarisi Osmanlı döneminden bu yana birkaç döneme ayrılır. Birincisi, Çelebi Mehmet öncesi ve onun dönemi; ikincisi, II.Murad dönemi; üçüncüsü, İstanbul'un fethinden sonra eşsiz Bayezid Külliyesi ile belirlenen dönem; beşincisi Ekmekçiöğlu Ahmed Paşa ve IV. Mehmed dönemi; altıncısı, batılama sürecinin çalkantılı olaylarını yaşamış neoklasik çizgide yapılarla dolu bir dönem ve son olarak Cumhuriyet dönemi mimarisi.

II. Murad dönemi hem Edirne'nin gerçek başkent olmasıdır, hem de mimarisinde bir dönüm noktası. Bu dönemde yapılan Üç Şerefeli Cami, merkezde büyük bir kubbenin seçilmesiyle eski camilerden farklılaşıyordu. Bu olay, beylikten imparatorluğa geçişin bilincinin yansımak olarak yorumlanmıştır.

Dinsel ve toplumsal yapıların bütünleştirilmesinde benzersiz bir örnek oluşturan Bayezid Külliyesi, Tunca kenarında dengeli kütleleriyle güzel bir mimari kompozisyon yaratır. XVI. yy. Edirne'sinde ayrıca Rüstem Paşa Hanı, Alipaşa Çarşısı, Sokullu Hamamı, Lari Cami gibi önemli yapılar gerçekleştirilmiştir. Bunlara, Kırım'ın fethiyle edinilen servetle yapılan Selimiye Camii'nin görkemi katılmıştır.

Edirne'de daha sonra yapılan Ekmekçiöğlu Kervansarayı ve daha bir dizi yapı bu mimari örgüyü tamamlayan birer parça olmuştur.

1910-1927 arasında 1. Ulusal Mimarlık Dönemi üslubundaki yapıların özgün örneklerinden biri Edirne Garı'dır. Mimar Kemaleddin'in ürünü olan yapı simetrik planı ve kubbeleriyle Osmanlı mimarisine duyulan özlemi yansıtmaktadır.

Kaleiçi, Edirne'nin geleneksel Türk evini yaşatan kesimidir. Edirne evleri, yazlık, kışlık, açık ve kapalı bölümleriyle, bahçeli ev-konak, türündedir.

Bunlar XVI. ve XVII. yy'larda ünlü sarayların çevresine serpiştirilmiş, bir birinden ayrı ağaçlıklı, çiçekli, büyüklü-küçüklü yapılardır. Sokaktan duvarlarla ayrılmış olan bu yapılar, çoğunlukla bir ya da iki katlıdır; harem, selamlık ve avlulardan oluşmaktadır. Çeşmeleri, değişik süslemeli havuzları, yazlık bölümlerdeki selsebilleriyle, Edirne evlerinin Türk mimarisinde ayrı bir yeri vardır.

Edirne'nin tarih eserlerini, Roma/Bizans Dönemi ve Osmanlı Dönemi olan üzerine iki ana bölümde toplamak mümkündür.

Roma/Bizans Dönemi: Bugün kent ve çevresinde, Roma ve Bizans Dönemi yapıtlarının ancak bir bölümünün kalıntıları vardır. Roma İmparatoru Hadrianus'un yaptırdığı kalenin 400 bin m²'ye yakın bir alanı kapladığı, oniki kulesi ve dokuz kapısı olduğu bilinmektedir. Dikdörtgen şeklindeki kalenin çevresi hendeklerle çevrilmişti. Birer dizi tuğla ve kesme taştan olan kale duvarlarının kalınlığı 3, yüksekliği 6 metreydi. Bizans döneminde onarım gördüğüne dair duvarlarda yazıtlara rastlanmıştır.

Kentin fethi sırasında verilen söz üzerine kaleinde Müslüman olmayan kesim

oturmaya sürdürmüştür. Türkler ise kale dışında yeni semtler oluşturmuşlardır. Kale duvarlarından günümüze Saat Kulesi, bugünkü Mumcular Sokağı'nın aşağısındaki Top Kapısı ve Gazi Mihal Köprüsü'ne dönen yol kavşağındaki Kafes Kapı yakınındaki birkaç kalıntı ulaşabilmektedir. Bizans dönemi yapılarından Kilise Camisi, 1752 depreminde yıkılmış, geriye hiçbir iz kalmamıştır. Ancak bu dönemin en büyük kilisesi olduğu sanılan Ayasofya Kilisesi, I. Murad'ın emriyle camiye dönüştürülmüş, II. Murad döneminde yanına medrese yapılmış ve müderrislerin adıyla Halebi Medresesi Camisi olarak anılmıştır. Kale içinde, Keçeciler yolundaki bu yapı, 1752 depreminde yıkılmıştır. Kiliseden bozma ya da kilise kalıntısı üzerine yapılan bir cami de Yıldırım Bayezid Camisi'dir. Yıldırım Mahallesi'nde yer alır.

Osmanlı Dönemi

Eski Cami: Edirne'de Osmanlılar'dan günümüze dek gelen ilk özgün anıtsal yapı, Eski Cami'dir. Kentin merkezindedir. Yapımı, Emir Süleyman Çelebi tarafından başlatılmış (1403), Çelebi Sultan Mehmet zamanında tamamlanmıştır (1414).

Sultan kubbeli "ulu cami"ler tipindedir. Mimarı Hacı Alaaddin, ustası da Ömer İbni İbrahim'dir. Dört paye ve dört duvar üzerine dokuz kubbeli, kare şeklinde bir yapıdır. Yan ölçüsü dıştan 49.5 m., kubbelerin çapı ise 13 m.'dir. Üçerli sıralanan kubbelerin orta sırası yanlardakilerden daha yüksektir. Yapı, kalın payeler ve alçak sayılabilecek kubbelerle ağır bir mekân etkisi verir. Payelerde ve duvarlarda XVI-II. yy'a ait sülüs celisi, tâlik celisi iri yazılar ve daha yukarlarda Barok kalem işleri, mekân etkisini bozmaktadır. Çok ince işlenmiş mermer minber, süsleme bakımından ilginçtir. İç kısımdaki ağır, arkaik mimari, dış tarafta son cemaat yeriyle minarelerde de kendini gösterir. Asıl bina kesme taştan, beş gözlü son cemaat yeri ise kesme taş ve tuğla sıralardan yapılmıştır.

Asıl minaresi solda, merdiveni kapı aralığından başlayan tek şerefeli olandır. Duvar üstüne konmuştur. İki şerefeli minare ise sonradan ilave edilmiştir ve bina-dan ayrıdır. Evliya Çelebi, caminin etrafının çiçek bahçesi olduğunu ve namaz kılanların pencerelerden doluşan kokularla kendilerinden geçtiklerini yazar.

Cami, 1748'de yangından, 1752'de depremden zarar görmüş, 1754, 1924 ve 1934 yıllarında onarılmıştır.

Muradiye Camisi: Muradiye Mahallesi'ndedir. Sarayıçi'ne egemen bir tepeye II. Murad tarafından yaptırılmıştır. Vakfiyesine ve kaynaklara göre 1436'da yapıldığı sanılmaktadır. Mimarı ise bilinmemektedir.

T harfi biçiminde kanatlı (zaviyeli) cami denilen bir planı vardır. İlk örneği 1330 yılında İznik'te görülen bu cami planı birçok Osmanlı kentinde, XVI. yy sonuna dek kullanılmıştır. Muradiye Camisi'nde ise daha öncekilerden farklı olarak

mihrap kısmıyla giriş kısmı aynı düzeyde tutulmuştur. Daha öncekilerde ise 80-90 cm.'lik bir düzey farkı tutulmuştur. Yapı, kesme taştandır. Arka arkaya iki büyük kubbe ve yanlarda birer küçük kubbesi vardır. Son cemaat yeri beş gözlü olup beş küçük kubbeyle örtülüdür.

Muradiye Camisi'nin çini mihrabı eşsiz güzelliktedir. İstaklitli yaşamak ve kenar suyu ve yazıları ile Bursa Yeşil Camisi'nden sonra Osmanlı sanatının en görkemli çinili mihrabıdır. Burada renkli sır ve sıralı tekniğinin en başarılı örnekleri yer alır.

Caminin önemli bir özelliği de eski kalem işleridir. İki orta kubbeyi birbirine bağlayan büyük kemerin iç yüzündeki kalem işleri ilk kez 1930'da bir parçası badana kazınarak gün ışığına çıkarılmıştır. Sıvalar yer yer döküldüğünden ne yazık ki, bu kalem işleri tamamlanamamaktadır.

Cami, 1752'deki depremden büyük zarar görmüş, I. Mahmud tarafından onarılmıştır.

Üç Şerefeli Cami: Kent merkezindedir. 1438-1447 yıllarında II. Murad tarafından yaptırılmıştır. Mimarı Konyalı Hacı Alaaddin'dir.

Üslûbuyla, Osmanlı mimarisinde erken ve klasik dönemler arasında yer alır. Osmanlı sanatında enine dikdörtgen planında inşa edilen ilk camidir. Çok kubbeli "ulu cami"ler planından kopuşun ve merkezi büyük kubbeye geçişin de başlangıcı-nı oluşturur. Büyük orta kubbesi 24 metre çapındadır ve altıgen bir kasnak yardımıyla, ikisi paye ve dördü duvar payesi olmak üzere altı dayanağa oturur. Yanlarda biri dilimli, diğerleri düz olmak üzere dört kubbeyle örtülü kare bölümler vardır. Ayrıca, Osmanlı mimarisinde revaklı avlu ilk kez bu camide kullanılmıştır. Avlu-nun dört köşesinde minareler yer alır. Bunlardan en büyüğü 67,62 m. yüksekliğindedir. Üç şerefesi vardır ve camiye adını vermiştir. Şerefelerine ayrı yollardan çıkılır. Bunun simetrisinde yer alan minare iki şerefeli, diğer iki minareyse tek şerefelidir.

Caminin ve şadırvan avlusunun üçer kapısı vardır. Avluya ayrıca güney duvarının alçakta kalan kaidesinden başlamak üzere iki giriş yapılmıştır. Bunlardan biri burmalı miraya ulaşır, diğeri, avlu kapısının iç tarafına çıkar. Caminin sert, sade bünyesinin yanı sıra, değişik tekniklerle oluşturulmuş zarif süslemeleri vardır. Harikulade pencere kapakları, kapılar ve son derece güzel, berzersiz kalem işleri, özellikle anılmaya değer olanlardır. Üç Şerefeli Cami, 1752'de depremden çok zarar görmüştür. Birinci şerefelere kadar yıkılmış olan iki büyük minaresi, yeniden yapılmıştır. Yenileme sırasında orijinal mimariye tam olarak uyulmadığı anlaşılmaktadır.

II. Beyazid Külliyesi: Tunca Nehri kıyısındadır. Cami, tıp medresesi, imaret, darüşşifa, hamam, mutfak, erzak depoları, çeşme ve diğer bölümleriyle geniş bir alana yayılmıştır. II. Beyazid tarafından 1484-1488 yıllarında Mimar Hayreddin'e

yaptırılmıştır.

Küllîye, 100'e yakın kubbeyle örtülüdür. En büyük bölümü Beyazid Camisi'dir. Anıtsal caminin kubbesi 20,55 metre çapındadır. Birer şerefeli iki minaresi vardır. Mihrabı ve minberi mermerdir. Somaki mermerden zarif hünkâr mahfili, Edirne'deki ilk örnektir. İç mekândaki geç dönem Barok süsleme caminin yalın güzelliğini bozmaktadır. Yanlarda dokuzar kubbeli tabhane bölümleri yer alır. Bu bölümler doğrudan dışarı açılmaktadır. Öndeki revaklı avlunun ortasında mermer bir şadırvan vardır.

Caminin batısında Darüşşifa ve tıp medresesi bulunmaktadır. Büyük kubbeli bir bölüm ve çevresinde altı küçük kubbeyle örtülü odalar ve beş sedirli sofadan oluşur. Ortası açık olan büyük kubbenin altında şadırvan vardır. Revaklarla çevrili ön avlunun yanlarında, eskiden akıl hastalarını iyileştirildiği kubbeli hücreler yer alır. Avlunun köşesinde mutfak ve çamaşırhane bölümleri vardır.

Darüşşifada özellikle akıl hastaları, müzik (özellikle nevâ, rast, dügâh, çargâh, suzinâk makamları) ve su sesiyle iyileştirilirdi. Hatta türlü çiçeklerin dekoratif görünümü ve kokusundan da bu amaçla yararlanılırdı. Ayrıca göz tedavisi yönünden de önemli bir merkezdi.

Selimiye Camii: Kent merkezinde yer alan bu anıtsal yapı II. Selim tarafından 1569-1575 yılları arasında Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Çevresine göre yüksekçe bir tepede yapılmış olduğundan çok uzaklardan göze çarpar. Osmanlı mimarisinin eriştiği doruk noktasının simgelendiği yapıdır.

Kesme taştan yapılmıştır. İç bölümü 1575 metre kare, tümüyse 2475 metre kare bir alanı kaplar. Dört zarif mimarisiyle uzaklarda hemen ilgiyi çeker. Kubbesinin yerden kilit taşına kadar olan yüksekliği 43,28 metre, çapıysa 31,28 metredir. Bu bakımlardan, İstanbul'daki Ayasofya Kilisesi'nin kubbesini aşmıştır. Bu olay, Mimar Sinan için aynı zamanda bir övünç vesilesidir de.

Selimiye Camisi'nin kubbesi, 6 metre genişliğindeki kemerlerle birbirine bağlanan 8 büyük payeye oturur. Köşelerdeki dört kubbeyi desteklerler. Kubbe kasnağındaki 32 pencere ve yüzlerde üst üste 6 dizi halindeki çok sayıda pencere, yapıya iyi bir aydınlatma sağlar.

Mimar Sinan'ın "ustalık eserim" dediği Selimiye Camisi, kendi yarattığı 8 dayanaklı cami planının en başarılı örneğidir. Caminin önünde revaklarla çevrili avlunun ortasında mermerden özenle işlenmiş bir şadırvan vardır.

Selimiye'nin 3,80 metre çapında, 70,89 metre yüksekliğinde, üçer şerefeli dört zarif minaresi vardır. Cümle kapısının iki yanındakiler üçer yollu olup her şerefeye ayrı yollardan çıkılır. Diğer iki minare ise birer yolludur. Her şerefeye ayrı yollardan çıkarılması Mimar Sinan'ın buluşu değildir. Daha önce Edirne'de inşa edilen Üç Şerefeli Cami'de de bu özellik vardır. Ancak Selimiye'nin minarelerinin daha ince olması, Sinan için yine ayrı bir övünç vesilesidir.

Selimiye Camisi, mimari erişilmezliğin yanında taş, mermer, çini, ahşap, sedef

gibi süsleme özellikleriyle de son derece önemlidir. Mihrap ve minberde mermer işçiliği bir harikadır. Ortasında, 12 mermer sütuna oturan müezzin mahfili yer alır. Mihrabın sonunda hünkâr mahfili vardır.

Selimiye'nin çini süslemeleri ayrı bir sanat şaheseridir. Sır altı tekniğiyle Iznik'te yapılan bu çiniler 16. yüzyıl çinçiliğinin en güzel örnekleridir. Bu çinilerden bir kısmı, 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında Rus generali Skobelev tarafından söktürülerek Moskova müzesine götürülmüş, sonradan yerleri boyayla kapatılmıştır.

Hünkâr mahfili çinileri, zenginliği ve çeşitliliğiyle ayrıca ilgi çeker. Bu bölümde yer alan ve bir saraydan getirilerek buraya sonradan konulduğu sanılan, "Elmalı Pano" çinilerinin ayrı bir değeri vardır.

Bir külliye olarak inşa edilen Selimiye Camisi'nin geniş dış avlusunda Darülsübyan, Darül-Kur'a ve Darül-Hadis yapıları bulunmaktadır. Bu yapıların bir bölümü ve medrese, Edirne Müzesi'nin çeşitli bölümlerini oluşturmaktadır.

Cami terasının altındaki arasta, III. Murad zamanında Selimiye'ye vakfedilmek üzere Mimar Davut Ağa'ya yaptırılmıştır.

Gazi Mihal Bey Camisi: Tunca Irmağı'nın ve Gazi Mihal Bey Köprüsü'nün sağındadır. 1422'de Mihal Bey tarafından yaptırılmıştır. Yan mekânlı (zaviyeli) camiler planındadır. Kesme taştan yapılmıştır. Tek kubbeli, tek minarelidir. Son cemaat yeri beş gözlüdür. Caminin kible yönünde Gazi Mihal Bey'in mezarı bulunur. Alçı mihrabındaki yıldızlar ve geometrik bölmelerden oluşan süsleme özgündür.

Şah Melek Paşa Camisi: Gazi Mihal Köprüsü'nden kente girişte, hemen sağ taraftadır. Yol yükseltilmiş olduğundan günümüzde aşağıda kalmıştır. 1429'de Şah Melek Paşa tarafından yaptırılmıştır. Aslında bir mahalle mescididir ve tek kubbeli bir yapıdır. Vakıflar tarafından onarılmıştır. Taçkapı'daki taş işçilik ilginçtir. İç duvarlar XV. yy'dan kalan firuze, rumi bordürlü altıgen çini panolarla kaplıdır. Yer yer çinili alçıdan yapılmış mihrap, sekizgen geçmeler, geometrik bordürler ve rumi motiflerle süslüdür.

Beylerbeyi Camisi: Hükümet Konağı'ndan Sarayıçi'ne giden caddenin sağındadır. 1429'da II. Murad döneminde Rumeli Beylerbeyi Sinenaddin Yusuf Paşa tarafından yaptırılmıştır. Yan mekânlı (zaviyeli) çokgen planlı, tek kubbeli bir yapıdır. Sivri kemerli mermer taşkapısı ilginçtir. İçte büyük kemerin alt yüzünde rumi ve hatayı motifli kalem işi süslemeler göze çarpar. Son yıllarda önemli bir onarımın geçirilmiştir.

Sitti Şah Sultan Camisi: Fatih Sultan Mehmed'in ikinci eşi Sitti Mükelleme Hatun tarafından 1482'de yaptırılmıştır. Kentin merkezinde, Selimiye Camisi'nin

güneyinde, Talat Paşa Asfaltı üzerindedir. Tek kubbeli ve tek minareli bir camidir. Sitti Şah Sultan'ın mezarı da caminin kible tarafındaki mezarlıktadır.

Fatih, Sitti Hatun için şimdiki ortaokul, lise, cami ve kısmen de Tekel İdare-si'nin yerinde ayrıca bir saray da yaptırmıştır. Ancak bu saray günümüze oluşma-mıştır.

Mezitbey Camisi: Yeşilce Camisi de denir. 1440/41'de Sancakbeyi Mezit Bey'ce yaptırılmıştır. Yan mekân (zaviyeli) camilerdendir. 1752 depreminden sonraki onarımında, minber eklenerek camiye dönüştürülmüştür. 1889'da yeniden onarılmıştır. Özgün minaresi yeşil çinilerle kaplı olduğundan Yeşilce adını almış-tır. Küfeki taşından mihrabın üst bölümünde kabartma frizi vardır. İmaret ve darp-haneleri tamamen yıkılmıştır. Harap halde olduğundan son yıllarda yeniden ona-rılmıştır.

Bütün bunlardan başka Kasımpaşa Camisi, Süleymaniye Camisi, Lari Camisi, Kadı Bedrettin Camisi, Sarıca Paşa Camisi, Defterdar Mustafa Paşa Camisi, Sel-çuk Hatun Camisi, Kuşdoğan Camisi, Şeyh Çelebi Camisi, Hızır Ağa Camisi ve Darülhadis Camisi'de Edirne'nin önemli dinsel yapılarıdır.

KIRKPINAR

1300'lü yıllardan beri yapılmakta olan yağlı güreşin doğuşundan bugününe bir göz atalım. Yıl 1346, günümüzden tam 644 yıl öncesi, Orhan gazinin kardeşi Sü-leyman paşa Rumeli'yi kuşatma hareketına yanındaki 40 cengâverle girişmiş ve Bi-zanslılara ait Domuzhisarına baskınla burasını ele geçirmesi bir bakıma Kırkpı-nar'ın doğuşu olmuştur.

Çanakale'den Rumeliye geçen 40 cengâver, Bizanslılara ait Domuzhisarına yerleştikten sonra takviye kuvvetlerinin de gelmesiyle ele geçirilen öteki hisarlara da sığamayan cengâverlerden kırkı Edirne'ye yönelen kuvvetlerin öncülüğünü ya-par. Her biri bir bakıma bir başpehlivan gibi görünen yiğitlerimiz, her mola sırasın-da güreş tutarak vakit geçirir. Yiğitlerimiz Edirne yakınında Ahırköy'e geldiklerin-de, buradaki molada da yine güreş tutarlar. Daha öncekî igüreşlerinde de yenişeme-yen Ali ve Selim adındaki iki kardeş burada da finale kalmışlar, Bütün gün güreş-melerine rağmen yine de hiçbir dize gelmemiş, yenişememeleri üzerine mum ve fener ışığında gecede güreşe devam etmişler yorgunluktan kalpleri o kadar hızlı vuruyormuş ki çelik gibi vücutları titriyormuş, gece yarısına doğru nefesleri daral-mış, güreştikleri yere çökerek can vermiş, şehit olmuşlardı.

Arkadaşları onları aynı çayırılıkta bir incir ağacının altına gömdükten sonra Akınlarına devam ederler.

Edirne fethedilip Osmanlı devletinin merkezi olduktan sonra, 40 yiğitten sağ ka-lanlar arkadaşlarına iyi bir mezar yapmak için ahırköye giderler, arkadaşlarını gömdükleri incir ağacının altında ve yanlarından pınarların fışkırdığını görmüş-lerdir.

Bunu gören ve duyan yöre halkı onların erenlerden olduğuna inanırlar ve yöre Kırkpınar olarak adlandırılır.

Köy halkı burada güreş tutan 40 yiğidimizin hatırasını sonsuza dek yaşatmak için, daha sonraları her Hidrellez de güreşler düzenlemeye başlar, Geleneksel Kırkpınar Güreşleri üzenli bir şekilde iki kardeş yiğidimizin Er meydanında şehit düş-melerinden 12 yıl sonra 1361 de başlar. Ahırköy'ün sınırlarımız dışında kalması ile Kırkpınar güreşleri 1915'ten beri Edirne'de yapılıyor ve ebediyete kadar da yapıl-maya devam edeceğine inanıyoruz.

En büyük arzum komşuluk ilişkilerimizin iyi olması halinde iki kardeş yiğit şehi-

dimizin yattığı mezarlarından alacağım bir avuç toprağı bugünkü güreşlerin yapıldığı Kırkpınar güreş sahasına serpiştirmektir. Ruhları şad olsun.

Böylece Kırkpınar'da giderek gelenekselleşen yağlı güreşler yapılır. Bu güreşlerin kendilerine özgü, kuralları, kıyafeti ve de unutulmayan törenleri vardır.

Eski Kırkpınar'larda, güreşler yörenin tanınmış zenginlerince düzenlenir, bu işi üstlenen kişi de Kırkpınar ağası olarak anılırlardı. Ağalık arttırmaya çıkarılan bir çok ya da kuzuya en çok para veren de kalır, yine o dönemlerde meydana kurulan çadırlar arasında ağa çadırının ayrı bir yeri vardır. Ağa güreşlerin düzenlenmesi yanısıra bütün harcamaları da üstlenirdi.

Kırkpınar'ın bir dikkati çeken kişisi de cazgırlardır. Güreşçilerin tanıtılması, güreşlerin halka sunulması için söylenen peşrevi cazgır çeker, pehlivanları boylara ayırmak ve eşlendirmek ve cazgır'ın görevleri arasında idi.

Bugün ise Ağa ve Cazgır'ın görevleri Yağlı Güreş yönetmeliğinde belirtilmiştir. Yönetmelik hükümleri kitabın sonunda yer alıyor.

Kırkpınar'ın Efsanesi böyle, gelelim, gerçeğine önsözümde de belirttiğim gibi, Kırkpınar'ın Cumhuriyet sonrası gerçekleri ile birlikte Cumhuriyet öncesi ve Ahırköy'de (Bu sahanın Türk topraklarından çıkmasından önce burada yapılan (Son yıllarında) güreşlerle ilgili anı olayları anlatmak üzere sözü yine değerli dostumuz Necmi Altınok'a bırakıyorum.

1965 yılında daha bir haftalık memur iken Kırkpınar güreşlerinin organizesi ile karşı karşıya kaldım. O zamanki Fen İşleri Memurluğu (Şimdiki Fen İşleri Müdürü görevini) yürüten çok sevdiğim ve bugünde Edirne ve Kırkpınar'a yapmış olduğu hizmetlerden ötürü çok takdir ettiğim Ekrem Sülün Ağabey ile tanıştım. Bana Kırkpınar güreşleri sonunda belgelere dayanan bir rapor hazırlayacağını beyan ederek daktilo edilmesi için yardımcı olup olamayacağımı ifade ettiler. Memnuniyetle kabul ettim ve raporu birlikte yazdık, garip bir tesadüftür kendisi belediyede görev aldığı 29 yılı aşkın bir süre içerisinde esas görevinin yanında üstlendiği Kırkpınar Güreşleri Koordinatörlüğü görevini, Rahmetli Ekrem Sülün Ağabeyimizin bıraktığı yerden devralarak, bu görevi 1988 yılına kadar yürüttüm. Kırkpınar güreşlerinin dün ve bugününün tarafsız gözlerle incelenmesini ve sonucunu tarihe bırakıyorum. Rahmetli Ekrem Sülün Ağabey'in babası da Kırkpınar'ın Sarayıcı'nda başlamasında etkin görevleri olmuş ve Kırkpınar ağalığı yapmıştır. Hiçbir noktasına değinmeden değişiklik yapmadan sunacağım raporunun gerçek olduğunu bugünleri yaşayan Sarachaneli meşhur ismi ile maruf Nalbant Ali (Nal) bizzat ifade etmişlerdir, hepsinin ruhları şad olsun, görünlerin ve o günleri yaşayanların tanık oldukları olayları olduğu gibi yansıtan raporu hiçbir değişiklik yapmadan aynen alıyorum.

DÜNKÜ VE BUGÜNKÜ KIRKPINAR

Kırkpınar güreşleri 1920 senesinden evvel şimdi Yunanistan hudutları içinde kalan ve Edirne-Karaağaç'a 20 Km. mesafede Arda nehrinin güneyinde Kırkpınar deresinin ikiye bölldüğü zengin Karaağaçların gölgelediği vadide yapılırdı.

Buraya Edirne-Karaağaç-Şimdi Yunanistan'da kalan Dulcarız-Çerekköy-Seymenli köylerinden geçen Kırcaali soğesini takip ederek gidilirdi.

O devri yaşayıp halen hayatta olanların malumu olduğu üzere Kırkpınar güreşleri daima Hıdırellez'den sonra ilk cuma günü yapılmakta idi.

Kırkpınar güreşleri yalnız bir güreş müsabakasından ibaret değildi. Büyük bir panayır kurulur ve bu panayır 15 gün devam ederdi. Kırkpınar güreşleri bu panayırın açılış merasimi olarak yapılırdı. Panayır dağ köyleri ile ova köylerini bir araya getirir ve pek çok ihtiyaç sahibi yazlık ilk ihtiyaçlarını bu panayırdan temin ederlerdi. Bu maksatla Edirne esnafında Alipaşa'daki dükkanlarını bu müddet içinde kapatarak Kırkpınar panayırına iştirak ederdi.

Bütün Kırkpınar Güreşleri bir müessese tarafından değil tamamen Kırkpınar ağası tarafından organize edilir ve her türlü masraf Ağa tarafından görülürdü. Keza pehlivanların ve davetli misafirlerin yedirilip içirilmesi Türk misafirperverliğine göre Ağa tarafından yapılagelmekte idi Türk yağ güreşi Yunanlılar, Bulgarlar, Arnavutlar Hırvatlar arasına da yayılmış en geniş, en çok alaka duyulan bir spordur. Güreşler yapılmadan evvel günlerce iştirak edilecek pehlivanların isimlerine göre güreşin ne şekilde cereyan edeceği hakkında çekışmeli tahminler yürütülür, iddialarda bulunurdu.

Güreşler şimdiki gibi 3 gün değildi bir Cuma günü hepsinin neticelenmesi mümkündü. Her ne kadar Kırkpınar güreşlerinin muhteşem bir tarihi varsa da bu tarihi incelediğimiz Kırkpınar güreşlerine iştirak edecek pehlivanların adedini az görüyoruz. Zira Kırkpınar'a iştirak etmek her babayığidin işi değildi. Bugün Kırkpınar'a 250-300 pehlivan iştirak etmesine mukabil eski Kırkpınar'da bu miktar 60-70 geçmezdi.

Bugün 8 boyda yapılan güreşler o tarihte 5 boy üzerinden (Ayak-Küçükorta-Büyükorta-Başaltın-Baş) yapılırdı.

Güreşçiler yalnız Kırkpınar ağasının verdikleri ödülllerle kalmazlardı. Davetli misafirler de kendi şereflerine uygun şekilde ortaya ödül koyarlardı. Bu ödüller daha çok koç, dana, tay, olarak canlı hayvan veya bir kese, 2 kese altındır.

Hakem heyetini, cazgırı, meydan hakemini Kırkpınar ağası seçerdi. Esasen Baş Hakem Kırkpınar ağasının bizzat kendisi idi. cazgır da bir hakem idi ve gerek eşleştirmelerde ve gerekse yenişlerde diğer hakemler kadar söz sahibi idi.

Meydan hakemleri şimdi olduğu gibi tecrübeli, güreşi bırakmış kimselerden yapılırdı. Aliço ve Hergelec Kırkpınar'da çok defa meydan hakemliği yapmışlardı.

Güreşen pehlivanların ise meydan hakemlerine hürmeti sonsuzdu. Seyirciler yağ güreşini iyi bildikleri için açık düşmeler, yenilmeler büyük itirazlara yol açmazdı. Hatta davulcular dahi yağ güreşini gayet iyi bilirlerdi.

Güreşin temposuna göre güreş havasını döver ve güreş boylarına göre ayrı ayrı havalar çalarlardı.

Bütün yenişmelerde yalnız hakemlerin kararı değil davulcunun tokmağının da rolü vardı. Meydan da bir tek yağcı bulunur ve ekseriya kazan başına yakın bir yer-

de kimseye mani olmayacak şekilde beklerdi. Her pehlivan istediğine meydan oku yamazdı. Tanınmamış pehlivanlar ancak güreş bilgisine hürmet edilen bir kimsenin tavsiyesi ile boylara ayrılabilirlerdi.

Kırkpınar pehlivan heveslilerinin toplandığı yer değil bizzat meydanlarda yoğunlaşmış, gittiği yerlerde nam kazanmış, içinde bulunduğu cemiyetin itibarını, sevgisini kazanmış kimselerin güreş tuttuğu yerd.

Her Kırkpınar'a iştirak edecek pehlivan evinden helallâşarak ayrılırdı. Güreşler çetin geçer yenen de, yenilen de kolay kolay kendilerine gelemezdi. Ancak zeytinyağının kimyevi hassası bu yağın, düşmüş pehlivanların bir an evvel ayağa kalkmasına başlıca yardım eder ilk baş vurulan çare idi.

Güreşi bittiği halde tekrar pehlivan temiz bir zeytin yağı ile saçından turnağına kadar oğulur ve silindikten sonra sarılır sarmalanır ve istirahat çekilirdi.

Kırkpınar Edirne-Türk Edirne olduğu tarihten itibaren fasılasız olarak balkan savaşlarına kadar devam etmiştir.

İlk şenlik Edirne'nin alınışı ve ordunun istirahate çekilişi ve düşmanın bıraktığı yerlere Türk göçmenlerinin yerleştirilmesi iskan durumunun tamamlanmasını müteakip yapılmıştır. Zira genç Osmanlı devletine yeni ilhak edilen topraklar Edirne ve Trakya'nın yavaş yavaş alınışında yararlık gösteren kendilerine güvenilir akıncı beyleri emekliye ayrılmış yiğit askerlere vs. çiftlik kurmak ve devletin şartlarına göre (Hayvan beslemek ve elde hazır bir gıda stoku ve miktarı kafi adam gücü bulundurmak gibi şartlara göre) verilmişti. İşte bu sebeptendir ki yeni çiftlik sahipleri (eski askerler) ordunun hareket planına göre durumlarını paralel olarak yönetmek mecburiyetinde olduklarından ve kendiliğinden ordunun iase ve nakliye teşkilatında vazife aldıklarından elindeki insan gücünü iyi şekle sokmak için bu elemanların güçlü kudretli olmasını temin için bir kısmını pehlivan olarak yetiştirmişlerdir.

Kırkpınar yalnız pehlivanlığı meslek yapmış kimselerin kapıştığı yer olmayıp Türk gücünün amatör olarak ortaya konmasını da bu güne kadar ortaya koyabilmiş ve pehlivan sayısı akla durgunluk verecek kadar çoğalmıştır. Bir bakıma cephe gerisinde vazife almış emekli askerlerin serhad boyu kahramanlarının (yani çiftlik beylerinin yetiştirdiği babayiğitlerin poz verdiği gücünü gösterdiği yer olmuştur.

Kısaca Kırkpınar bir tarafta ekonomi, diğer tarafta sağlam adamda sağlam kafa bulunur, testini ortaya atanların harman olduğu, sporu bir eğlence haline getiren bir yer olmuştur. Fuarın başlangıcıdır diyebiliriz. Gerek Osmanlı İmparatorluğu gerekse onun devamı olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinde Edirne bu yönden müstesna bir şenlik taşıyıcıdır. Türk sporunu (güreşi ve biniciliği) en ala mevkie yükseltmiş ve yükseltmesine sahne olmuştur. Hiç bir zaman spor meslek olmamıştır. Zira her sporcunun asıl bir mesleği vardır. Çünkü spor yapanın yaptığı sporun cinsine göre bir gerileme devri başlar. İşte bu zamanda sporcunun elinde hiçbir meslek olmasa o sporcu tabiatın kendi sırtına yüklediği yükün altında ezilir. Yeis, hüsrân, zaruret bu sporcuya dünyayı zindan eder.

İşte bu felsefe ile olsa gerek Kırkpınar boyunca güreş tutan pehlivanların asıl

meslekleri pehlivanlık değildir.

Kimisi, çiftçidir, kimisi bağcıdır, kimisi marangoz, kimisi demircidir, elinde mesleği veya işi bulunanlar bu sebeple güreş hayatları son bulduğunda sudan çıkmış balığa dönmeyiz. Mesleklerini icra ederler. En iyi misal Su yolcu Mehmet Pehlivanı veririz. Bu merd pehlivan pehlivanlığı bıraktıktan sonra vakıf işlerinde asıl mesleği olan su yolculuğa devam ederek çoluk çocuğunu ve dolayısıyla kendisini mali bir sıkıntıya sokmadan efendi gibi geçinip gitmiştir.

Halen hayatta olan Kırkpınar baş pehlivanı Geçkinli köyünden Yusuf pehlivan güreşi bırakalı 50 sene olduğu halde asıl mesleği olan çiftçilikte yaşı ilerlemesine rağmen mesleğinde biraz daha ileri gitmiştir. Bu saray pehlivanlarınadahi tatbik edilmiştir. Yani saraya alınan bir pehlivana yalnız güreşleri için para verilmemiştir.

Kendisine saray örf âdetleri öğretildikten sonra sarayda yapacağı iş öğretilmiştir. Kimi şamdanları temizleme ve yakma işinde, kimi yabancıların kabul edildiği köşklerde kapıcıbaşı veya sarayda mevcut silahları bakım gibi işlerinde kullanılmıştır. Hatta bu o kadar ileri gitmiştir ki padişah oğulları dahi sanat öğrenmek mecburiyetinde bırakılmıştır. Abdulhamit iyi bir marangoz olmuştur. İşte bu sebeple amatör pehlivanların harman olduğu bu Kırkpınar'da isimleri maalesef tamamen tesbit edilemeyen nice pehlivanlar gelmiş ve geçmiştir. Bunların ancak yakın zamanlara ait olanlarını bilmekteyiz. Ne yazık ki Türkiye çapında namını kaftan kafa duyan bu babayiğitler tarihe yazılı olarak geçmemiştir.

Kel Aliço, Şamdancı, Makarnacı, Arnavutoğlu, Yörük Ali gibi Türk herkölleri bugün biliniyorsa kısmen yakın devrede yaşadıkları ve yaptıkları güreşleri kulaktan kulağa bugüne kadar intikal edebildiği için bilinmektedir. Halbuki 4 cü Murat zamanında 40 pehlivan sırtında 40 katına bu Kırkpınar güreşlerine merasim geçişi olarak iştirak etmiştir. Düşünün o ne Azamettir. İnsan gücü inatçı katıra pes dedirtmiş ve insan omuzunda koca katır bir kuzu olmaktan başka çare bulamamıştır. Ama gelelim kimdir bu kırk katırı sırtında taşıyan pehlivan ve ne olmuştur. Bu kırk katırlı pehlivanın güreşleri meçhul bir başka deyimle biz bugün Kırkpınar'ın pek az tarafını biliyoruz, çoğunu bilmiyoruz. Bugün yapılması imkansız gibi gözükene de maalesef masal gözüyle bakıyoruz. Tıpkı Yunan esatiri tarihinde Zeus veya Herkülün yaptığı işler gibi tıpkı Orta Asya Esfasi Gilgamişin yaptığı işler gibi.

Türk gibi kuvvetli sözü yalnız koca Yusuf'tan veya kara Ahmet'ten çıkmamıştır.

Geçmiş çok eskidir. İran seferinde Revan kelesi kapılarını açmak için 12 kişi ile kaldırılan koç başını yalnız başına o meydana alıp kale kapısına hücum eden ve bir darbe ile kapıyı kıran 4 cü Murat, 18 tayfalık çekirgesi ile Akdeniz'de nam salmış olan mağrur İspanyol kumandanı korkusuz vargusu 400 kişilik mürettebatı olan koca harp gemisini esir eden Oruç ve Hayrettin kardeşler, Fatih'in gemilerini karadan yıldıran meçhul Mehmetçikleri, Gelibolu, Bolayır'da, yatan Süleyman paşanın

kır atıyla düşman üzerine bir kabus gibi çullanması, Çanakkale'de 250 kg'lık mer-miyi sırtında taşıyıp top namlusuna süren atsız kabadayılar Dumlupınar'da süngü hücumunda düşmanı süngüleyen ve süngüyü ani olarak çıkaramadığı için süngüye takılı küffar başı ile, gelen ikinci düşmanı karşılayan ve aynı süngüyle ikinci düş-manı da takar ve sonra Tevfik Tevfik şiş yaptım gavurcukları diye nara atan Arap Ahmet'ler ve nihayet iftiharla gururla ne mutlu Türküm diyen hür Türk, Türk gibi kuvvetli sözünün sembolü olmuştur.

Dünya üzerinde hiçbir kabadayı 8-10 sene bulunduğu sıkletin şampiyonluğunu muhafaza edememiştir. (Demsey ve Joe Luis hariç) hal bu iken Kırkpınar şampi-yonluğunda Aliço 20 seneden fazla bu çayırın Taşsız kralı olmuştur. Tekirdağlı 8 yıl şampiyonluğu muhafaza etmişlerdir.

Yine aynı çayırın 2 nci derece adamı olabilen Kara Ahmet yapılan spor bran-şının yabancı olduğu halde gavurcukları teker teker yenerek dünya şampiyonu olmuştur. Koca Yusuf gezdiği yerde yalnız şampiyonların değil spora hevesli olan-ların dahi rüyasına girmiştir. Dünyayı titreten Koca Yusu'dan sonra dünya gezisine çıkan Adalı'yı gören dünyanın iddialı adamları bu defa korkudan sıtma olmuştur. Alman şampiyonunu ringin kenarında çalan davulun içine başaşağı sokan, Ameri-ka'da güreşle başa çıkamayacağını anlayıp boksa döken Amerikalı rakibini bir to-katta uzatan Adalı, Avrupa'yı silindir gibi çiğneyen Kurddereli, ağabeylerinden aşağı kalmıyan Kızılçıklı Mahmud, Fransa'da kendisine rakip bulamıyan Tekir-dağlı Hüseyin işte bu çayırın yetiştirdiği babayiğitlerdir. Hayatta olmayanların ruhları şadolsun.

Yakın tarihimize bakacak olursak Edime güreşleri de büyük bir nam kazandığı-nı görürüz. Hatta öyle bir duruma gelmiştir ki Edime Saray içi güreşleri sanki Kırk-pınar güreşlerinin bir devamı olmuştur.

Balkanların kaynamaya, Balkanlar'da ihtilaller birbirini kovalamaya, Balkan yarım adasında toprak kaybı devamında Edime Sarayıçi güreşleri Kırkpınar gü-reşlerini adeta gölgelemiş durumda idi.

Bu huzursuz zaman içinde yapılan güreşlerde Kırkpınar güreşlerine 40 pehlivan iştirak ederse Edime Sarayıçi güreşlerine 50 pehlivan iştirak eder olmuştur.

Bunun sonucu olarak yakın tarihimizin namlı pehlivanlarının bugüne kadar ku-lağıma gelen hafızamızda kalan güreşlerinin Kırkpınar'da olmadığı, pek çoğu-nun saray içinde yapıldığını görürüz.

Mesela Koca Yusuf ile Adalı'nın hayatta 3 güreşi vardır. Ve bu üç güreşten birin-cisi Edime'de ikincisi Çardak'ta (Gelibolu karşı), üçüncüsü yine Edime'de yapılmış olduğu bilhassa Edime eşrafından dertli Mustafa beyin oğlu Nuri beyin çini mürekkebi ile yazmış 18 sahife tutan yazılarından (Bulgar Sadık adlı romanda Nu-ri beyin adı ve nasıl olduğu yazılıdır.) Anlaşılmaktadır.

Maksadımız güreşlerin cereyanı ve nasıl güreştiklerini anlatmak değildir. Yal-nız sırası gelmişken bu Türk arslanının güreşleri çeşitli şekilde anlatıldığı için bu-rada kısaca anlatmak isteriz.

Koca Yusuf ve Adalı'nın birinci güreşi saray içinde yapıldığı söylenmektedir ve böyle yazılıdır. Bu güreşte başa 4 pehlivan iştirak etmiştir. Kel Aliço, Filiz Nurul-lah, Koca Yusuf ve Adalı. Koca Yusuf bünyece kilo itibarıyla Adalı'dan biraz kü-çük olduğu için Koca Yusuf'la Aliço ve Adalı ile de Filiz eşlendirilir.

Aliço güreşi bırakalı çok olmuştur. Yaşı bir hayli ileridir. 20 seneden fazla Kırk-pınar baş pehlivanı olan Aliço ihtiyardır. Netice Koca Yusuf Aliço'yu 30-35 daki-kada yener. Adalı ise Filizi 4 saat uğraştıktan sonra 210 kilo gelen Filizi ancak kün-de ile aşırarak yener. Ve bekliyen Yusuf'la güreş tutar ve Yusuf yorgun Adalı'yı 3 saat içinde yener.

2 nci güreş Çardak'tadır. Bu güreşe de Katrancı Halil-Kurtdereli Mehmet-Koca Yusuf ve Adalı iştirak eder. Katrancı ile Adalı'nın, Koca Yusuf'la Kurtdereli'nin ki-loları ve boyları bir birine yakındır ve böyle eşlendirilir. Neticede Koca Yusuf Kurtdereli'yi 45 dakikada yener. Adalı ise Katrancı'yı 4.5 saat sonra yenebilir ve yi-ne Koca Yusuf'la yorgun güreş tutmak mecburiyetinde kalır. Ve Koca Yusuf'a ikinci defa yenilir. Bu iki güreşten her iki pehlivan memnun kalmaz biri diğerine yor-gun, diğeri de yorgun yenildiği için memnun değildirler. Güreşlerini ayırt edeme-mişlerdir. Çardak'ta her ikisi birbirlerine söz verirler. ertesi sene Sarayıçinde hiç kimse ile güreşmeden ilk turda birbirleriyle güreşecek ve bu güreş her ikisini de tat-min edecek ve hakiki değer ortaya çıkacaktır.

Nitekim ertesi sene Edime Sarayıçi güreşlerinde her ikisi de hazır olur. Tertip he-yeti bu iki pehlivanı ilk anda birbiri ile tutturmak istemez. Ama her ikisi de bir birle-rine meydan okur biz buraya güreşimizi ayırmaya geldik derler. İcab ederse bizi ka-tagoriye sokmayın ikimiz güreşelim diye hakem heyetine ricada bulunurlar. Ve bu güreş bu suretle ikisi arasında her ikisi de zinde ve hazırlıklı iken başlar.

(Eski Kırkpınar ağalarından Ahmet Merter bu güreşte o zaman jandarma subayı olduğu için vazifelidir. Hadiseyi ona da sordum. Aynen şimdi yazacaklarımı o da doğruladı ve Dertli Mustafa beyin oğlu Nuri beyin yazılarının hakikat olduğunu söyledi.)

Yukarıda belirttiğimiz gibi iki taze kuvvet bir başka deyimle Türkiye'nin hakiki sembolünü seçecek olan bu iki dev arasında güreş başlar meydana diğer pehli-vanlarda durumun önemini idrak ile güreşten vazgeçerler ve birer köşeye siner-ler.

Davul ve zamacılar ayaktadır. Adeta meydana oturan kalmamıştır. Bilhassa eskilerin huşu içinde kendinden geçerek bu iki devin Türk asaletine yakışır şekilde güreşlerini, birbirleriyle dahi konuşmaksızın pür dikkat kesilerek nefes almaktan korkarak seyrettikleri görülür.

Saatlar ilerlemiştir. Güreş başlıyalı 2 saat olmuştur. Fakat ne güreşenlerde bir dermansızlık ve ne de seyircilerde bir bezginlik görülmemiştir. Zira güreşler her dakika büyük değer taşımaktadır. Görenlerden sağ olanların anlattıklarına göre meydan böyle güreş görmemiştir. Adeta meydan 10 santim bu iki heybetin sıkletin-den, kuvvetinden alçalmıştır. Davulcular kendinden geçmiş olarak sanki bitmemiş

senfoni'yi tamamlamaya çalışırcasına çalmalarına büyük bir iştihatla devam etmişlerdir. Saatlar dolmuş, herkes memnun fakat dünya kaideleri değişmediği için hava kararmıştır. İki arslanın kükremesi narası Sarayhane'den hala duyulmaktadır.

Güreşte yasak oyun diye bir şey kalmamıştır. Hava karardığı için fenerler yakılmıştır. Kimse açlığını, susuzluğunu hatırlamamaktadır. Bütün gözler meydana 6 saatten beri güreşen bronz vücutlu 140 kiloluk Adalı ile 130 kiloluk Koca Yusuf'a takılmıştır.

Türk güreş severler hiç bir zaman gladyatör döğüşlerini sevmezler. 6. cı saatin doluşunda her iki pehlivanın vücudunda karanlıkta olsa fener ışığında da olsa kan lekeleri görürler.

Kimin dişleri, kiminin burnu kanadığı belli değildir. Ama Türk seyircisi kadirşinastır vahşiliği sevmez derhal kararını verir. Bu iki pehlivan meydan meydan olalı bize görmediği güreşleri gösterdi. Nur olsunlar ama bu güreş burada bitsin. Bize her ikisi de lazım diye feryada başlar. İş döner dolaşır Ahmet Merter ve kumandanına düşer. Ayrılmak istemeyen, seyircisiz dahi olsa sabaha kadar güreşerek güreşlerini ayırmak isteyen bu pehlivanları bin bir müşkülle ayırır.

Her iki güreşçi yanyana oturur birbirlerini öperler ve her ikisi de güreşlerini ayıramadıkları için sessiz sessiz birbirlerine baka baka ağlarlar.

İşte bu devlerin güreşi Kırkpınar'da değil Edirne Sarayı'nda olmuştur.

Keza Çolak Molla ile Adalı'nın güreşi de Kırkpınar'da değil belki üçüncü derecede meşhur olan Selanik çayırında yapılmıştır ve 3.5 saat güreşten sonra Çolak Molla kendisinden bir hayli ağır ve kuvvetli olan Adalı'yı yenmesini bilmiştir.

Edirne'liler Adalı'yı sevdikleri için olsa gerek Çolak Molla ile Adalı'nın ikinci güreşini Edirne'de yaptırmasını bilmişlerdir. Meydan hakemliğini Aliço'nun yaptığı bu güreşte yine Çolak Molla kazanmış ve Adalı'yı kendi hemşerileri önünde 4 saatlık bir güreşten sonra yenmesini bilmiştir.

Çolak Molla'nın da Koca Yusuf gibi Adalı ile üç güreşi vardır ve bunların hiç biri Kırkpınar'da geçmemiştir ve Adalı üçüncü güreşini bugün Yunanistan'da kalan İskeçe yakınlarında bulunan Sarışaban'da yaptı ve yine Adalı'nın yenilmesi ile sonuçlanmıştı. Kısaca Koca Yusuf Adalı'yı İstanbul'da Kartal'da ve yine Yalova'da Kurtdereli'yi iki defa keza Koca Rüstem'i İstanbul'da yenişlerine rastarız. Fakat bu namağlup Çolak Molla'nın Kırkpınar'da henüz güreştiğine dair bir ip ucu ele geçiremedik.

Aliço 20 küsur sene Kırkpınar başpehlivanlığını yaptıktan sonra karşısına çıkan Koca Yusuf'a baş pehlivanlığı sevinerek bırakacağını söyledi yani Koca Yusuf'un rakipsiz kalan Kel Aliço'yu yenerek Kırkpınar şampiyonu olduktan sonraki senelerde yapılan Kırkpınar güreşlerinde başpehlivanlık hemen hemen her sene el değiştirmiştir.

Aliço gibi ısrarla tekrar tekrar Kırkpınar şampiyonluğunu alana rastlanmamıştır. Belki hafızaları zayıf veya alakaları az olanlar Koca Yusuf ile Aliço arasındaki Kırkpınar güreşini iyi hatırlayamaz ve acaba diyenlere durumu anlatmak için şu

kadarını anlatmayı doğru buluyoruz. Evvela Aliço Koca Yusuf'tan en az 25 yaş büyüktür. Koca Yusuf Kırkpınar çayırında bir güreş ilahı olan Aliço'dan değil, onun gölgesinden Kırkpınar'ı devri teslim almıştır. Ama tarihi ve coğrafi durumumuz Koca Yusuf'un Kırkpınar'da ısrar etmesine mani olmuştur. Buna bir üçüncü sebepte ticari durum olarak gösterilebilir.

Kırkpınar'ın ve dolayısıyla Türkiye'nin en namılı pehlivanları Abdülaziz devrine rastlar. Zira padişahın kendisi bu güreşe ait büyük bilgi, zevk ve bizatihi meşgul olduğu spordur. Bu asırda, bu senelerde Avrupa'da da güreş revaçtadır. Fakat Türkiye'de meşhur güreşlerin karnı doyduğu, itibar gördüğü için Avrupa'ya gidene rastlanmamıştır. Mesela Amavutoğlu, Kavasoglu, Aliço, Yörükali, Makamacı vs. pehlivanlar pehlivanlıklarını küffar diyarında devama heves etmemişlerdir. Saltanat Sultan Aziz'den sonra 2.ci Abdülhamid'e geçince durum değişir. Pehlivanları koruyan onların geçimi ile meşgul olan olmaz. Zira ikinci Abdülhamid hareketten zevk almaz. Şüphecidir. İnsanların bir araya çeşitli sebeplerle gelmesini de istemez.

Bunun neticesi pehlivanlar nafakalarını dışarda aramak mecburiyetinde kalırlar. Evvela Yusuf, sonra Hergelici ve çırağı Kara ahmet'le Avrupa'ya Avrupa'da Koca Yusuf'la güreşmeye giderler. Bu birinci gidiştir. Batı'yı tanıyıştır. ve Kara Ahmet 2. gidişinde cihan şampiyonu olarak Türkiye'ye döner.

Kara Ahmed'in bu cihan şampiyonluğundan kendine güveni artmıştır. Kara Ahmed'in de Tulçalı ile güreşleri Edirne'dedir. Keza Fransa'dan dönüşte Adalı ile Selanik'te güreşmiştir. Deniz kenarında denizden bir hayli yüksek düz bir ovada yapılan bu güreşte meydan hakemi Kara Ahmed'in ustası Hergeleci'dir. Kara Ahmet cihan şampiyonu olmuştur. Ve fransa'dakine benzemez. Koca Yusuf'un ölümü ile meydana Adalı kalmıştır. Eğer Kara Ahmet bu kendisinden 20-25 kilo fazla ve boycada uzun ola Adalı'yı meydana çıkarırsa yurt içinde de itibarı artacaktır. Adalı ise Kara Ahmed'i kendine göre, kendi şerefine layık bulamamaktadır. İşte Kırkpınar'dan sonra Edirne ve daha sonra Selanik güreşlerinin ağır bastığı bir zamanda o devrin iki meşhuru Selanik beş çınarlar çayırında güreş tutmuştur.

Bizim maksadımız güreşin cereyan tarzını anlatmak değildir. Ama bütün okuyucular hiç olmazsa sonu ne oldu diyecekler. Ben de bugüreşi gören babamın notlarından aynen yazıyorum.

Kara Ahmed'in sol elinin serçe parmağı tırnağı firenk diyarı seyahat hatırası olarak uzamış veya kasten uzatılmıştır. Kara Ahmet ile Adalı güreşe başladığında Adalı cihan şampiyonunu yenmek, Kara ahmet ise Koca Yusuf'tan sonra Türkiye'de iddia sahibi olan Adalı'yı meydana çıkarmak ister.

(Bugün aynen bu durum Amerika'da boks da mevcuttur ve uygulanır...)

Bu sebeple güreş çetin başlar. Kara Ahmet ufak cesur, atik, kavgacı açığı göz bir pehlivandır. Adalı ise inat ve kuvvet timsali kimseye kötülük etmeyen bir pehlivandır. Ve pehlivanlığı anadan doğmadır. Zira Adalı anasından doğduğu zaman 9 kilodur. Düşünün şimdi tıp ilmi 5-6 kilo doğan çocuklara harika çocuk diyor ama

Adalı 9 kilo doğmuştur. Ve bunu bugün Edirne Kırışhane kayıslık ve cebdibi semtleri hepsi bilir. Adalının güveni anadan doğmadır. Kara Ahmed'in güveni dünya şampiyonu olmasındadır. İşte güreş bu ihtirazla başlar ve uzar gider. Henüz bir saat olmadan Kara Ahmed'in ustası olan Hergeleci güreşi durdurur ve şımarık çırağına sorar. Ahmet niye dürtüst güreşmiyorsun aldığı cevap şu olur. Sen karışma moruk. Adalı bu cevaba donar kahr. Öyle ya çırak ustasına moruk diye alaylı konuşmaktadır. Adalı da Aliço'dan ders almıştır. Pehlivanlık mertlik demektir. O Aliço ki Kırkpınar şampiyonluğunu Koca Yusuf'a yine mertçe devretmiştir. Bütün güreş seyircisine kendi mağlubiyetini kendi ilan etmiştir. Tıpkı eski dünya boks şampiyonlarından Demseyin kendisini mağlup eden Finney'e karşı mağlubiyetini seyircilere itiraf etmesi gibi. Ve bunun içinde hala Demsey büyüktür ve hala Aliço her yanı ile büyüktür.

Netice Kara Ahmed'in hocası Hergeleci'ye yaptığı hakareti Adalı kendisine yapmış gibi addeder. Ve usta niye böyle söylersin diye sorar. Hergeleci - Baka Adalı der. Herif senden sırum çıkarmak sevdasına kapıldı. Bak şu haline deyince Adalı vücuduna bakar ve görür. Kara Ahmet sol elinin serçe parmağındaki tımağı ile Adalı'nın derisini yukardan aşağıya çizmiştir.

Adalı'nın vücudunda tuğlani çizgiler meydana gelmiştir. Zeytinyağı bu tahribatı yaktığı için ve kısmen de güreş hırsla sebepleri ile Adalı farkında olmamıştır. Bu ganik beni mez bahaya çevirmiş usta sen çekil güreş kendi yolunu bulur der ve tekrar güreş başlar. Kara Ahmet hesaplıdır. Adalı'yı ancak kızdıracak ve sinirli hali ile hesapsız bir hareket yaptıracak ki bundan istifade etsin. Yoksa kendinden boyca kilolara kuvvetçe büyük ve pehlivanlık tecrübesi fazla olan Adalı'yı başka türlü meydana çıkarımayacağını bilir.

Kara Ahmed'in hesabı yanlıştır. Zira Selanik'te ne kadar musevi varsa hepsi Kara Ahmed'i tutar ve teşvik eder. Kara Ahmet bu teşviklerden cesaret bulur ve Adalı'dan bir sırum daha almak yani bir merityen daha çizmek sevdasına kapılır ve çizer çizer ama Adalı'yı gafil avlayım derken kendisi gafil avlanır. Zira bu hareketi yaparken hafif sağa dönüktür Adalı'ya göre durum müsaittir ve yarı tokat yarı elense deyip ya Allah diyerek Kara Ahmed'in ense köküne bir elense atar ve her şey bu tokatla halledilir. Zira Kara Ahmet yediği bu tokatın tesiri ile 8 adım yan yan giderek yüzükoyun yere serilir. Ağzından ve burnundan kan gelir.

Kara Ahmet bayılmıştır. Hergeleci ayıltmaya çalışır Adalı'da başına su döker. Pek çok yazar Adalı'yı Selanik güreşlerini terk ettiğini yazmaktadır. Halbuki Adalı bu genç pehlivana yaptığı hareketten dolayı biraz üzgündür. Adeta utanmıştır. Ve bunun içinde Selaniki sessizce terk eder. Kendisine Edirne'de sorulduğunda bu gence bunu yapmamalıydım fakat kendisini yetiştiren, kendisine yemek veren ustasına hakaret edince dayanamadım. Zira Hergeleci hakaret edilecek bir pehlivan değil eli öpülecek bir pehlivandır der.

Görüldüğü üzere isimleri babadan evladan intikal eden meşhur pehlivanların çoğunun güreşi Edirne, Selanik, Kavala, İstanbul Yakacık, Kartal, Yalova gibi

meşhurlardır. Ama o tarihte hangi diyar Türk güreşine bir meydan bulamamıştır. Hey gidi günler hey. Şimdi ise minder var güreşçi yarımından emin ama meydana adam yok hoş çalıştıracak adam da yok ya. İşte Kırkpınar yalnız kendi çayırında yetişen ve güreşenlerin değil. Çayırda mindere hatta ringe atılanların yeri olmuştur.

Bu sebeple pehlivan anane dışına çıkmış ve kamını doyurmak, güreş hevesini tatmin etmek için Avrupa'ya atlamıştır. Başta Koca Yusuf, Küçük Yusuf, Hergeleci, Kara Ahmed, Adalı, Kurtdereli, Kızılçıklı vs. gibi arka arkaya bütün Avrupayı kasırğa gibi sarmıştır. Bu bir bakıma yağ güreşinin kuru güreşe yani çayırda mindere geçişidir.

Bu nasıl olur diyeceksiniz. Bizce çok basit zira yağ güreşi muvazene güreşidir. Minder ise kuvvet güreşidir. Muvazeneyi bilen bu bilgisine kuvveti kullanmayı ekleyince (Fizik kaidesidir) Üstünlük elde edilen bugünkü olimpiyat şampiyonlarının ağabeyleri o zamanki mücadeleleri ile öncülük yapmışlar ve Türklerin yalnız çayırda değil minderde de galip geleceklerini anlatabilmişlerdir.

Türk güreşi o kadar düşkündür ki bir taraftan Balkan iç savaşları başlamış, Trablus Harbi, Bakan Harbi devam etmiş fakat güreş durmamıştır. Hatta ve hatta umumi harp ve İstiklal savaşında dahi durmamıştır. İnkıtasız olarak 1920 senesine kadar devam etmiştir. Yani Edirne'nin Türk Edirne olduğu (1.ci Murad'ın Edirne'yi terk ettiği tarihten itibaren 1920 senesine kadar iştirak edenler az veya çok olsa da devam edegelmiştir.

Nasıl devam etmesin pehlivan sıkıntımız yoktu ki o zaman, meydancımız bol, pehlivanımız bol, teşvik çok bu ananeyi durdurur mu? Çanakkale'de de şehit olan pehlivan adedi hesapsızdır. Vatan için can borcunu hiçbir zaman esirgemeyen bu babayiğitler güreşe düşkünlüğü kadar askerliği de seven ve vatan hizmetine koşmaktan şeref duyan kimselerdir. Zira vatan hizmetinden kaçanların hiçbir yerde itibarı olamazdı. Mertlik, vatan sevgisi, vatan borcu ile beraber olduğu zaman kutsal olurdu. İşte bu terbiye bu kutsal duygu bize harpler kazandırmış, Türkiye'nin itibarını dünya milletleri arasında erişilmez bir mevkiye çıkarmıştır.

Burada kısaca şurasını belirtmek isteriz ki pehlivanlık yalnız güreşmek değildir. Pehlivanlık aynı zamanda askerliktir. Vatan hizmetine tereddütsüz koşan vatanseverliktir. İşte bu bitmez tükenmez aşk harp yıllarında dahi Kırkpınar güreşlerinin aralıksız yapılmasına sebep olmuştur.

Evet Edirne'nin ilk fetih edildiği zamanlarda belki Kırkpınar'da yapılan görüşmeler, halen Anadolu'nun bazı bölgelerinde yapılan karakucak güreşleri gibi kuru güreş olabilir. Ama Türk güreşi o kadar ileri götürmüştür ki buna bir san'at ilavesi etmek için zeytinyağını icat etmek mecburiyetinde kalmıştır.

Zira herkes kuru güreş yapabilir. Daha doğrusu her kuvvetli şahıs kuvvet derecesine göre kuru güreş yapabilir. Ama herkes yağ güreşini yapamaz.

Her yağ güreşini iyi yapan kuru güreşi mutlaka iyi yapar.

Misaller pekçok. Bu defa misalleri eskilerden vermeyeceğiz. Biraz da yenilerden

vereyim. Rahmetli Yaşar Doğu hayatında bir defa yağ güreşi yapmıştır ve bir daha tecrübe etmemiştir. Mustafa Dağıstanlı Sarayıçinde denemiş ve vazgeçmiştir. Ama İrfan Atan mindenden alınmış Antonsona karşı çıkarılmıştır. Ve muvaffak olmuştur. Adil Atan da aynıdır. Servet Meriç'te aynıdır. Hatta hatta Elmas Avcu'ya kadar dayanır. Kısaca yağ güreşinden mindere geçiş kolay fakat mindenden yağ güreşine geçiş çok zordur. Hatta bir başka tabirle bir yağ güreşçisi karakucak güreşçisi ile tutuşursa onu yenebilir. Ama karakucak güreşinin en iyisi orta bir yağcıyı yenemez.

İşte Türk güreşine bu inceliği yine Türk katmıştır. Kırkpınar güreşlerinin Yunanistan'da kalması ile güreşe paydos diyemez. Buna çare arar. Zira Kırkpınar'ın devamı gerektir. Nasıl devam etmelidir. Edime'de yukarıda söylediğimiz gibi son zamanlarda Edime Sarayıçi güreşleri Kırkpınar güreşleri kadar meşhur olmuştur. Edimeliler tarafından Kırkpınar güreşlerinin bütün teferruatı bilinmektedir. Bu tarihe mal olmuş güreşlerin devamı Edimeliler için bir zarurettir. Kral öldü, yaşasın kral diyemez. Edimeliler. Zira öleni diriltmektedir. Hüner.

Bu sebeple Edime'de muhtelif tarihlerde sarayıçi güreşlerinde vazife almış bu görüşlerin yabancı olmaya ve keza Kırkpınar adabını da gayet iyi bilen öz Edirne evlatları buna bir çare ararlar. Ve o zaman da bu işe görü vermiş kimselerdir (Su akacaklı Tevfik Sülün, Ekrem Demiray ve Şazi Kıvanç) (her üçüde) rahmetlidir. Kafa kafaya vererek Kırkpınar güreşleri ile Edime Sarayıçi güreşlerinin tertibine karar verirler. Ve 1926 senesinde ilk Edime Kırkpınar güreşlerinin yapılmasını sağladılar.

Usul aynı idi. Bütün masraf ağa tarafından görülecekti. Organize yine ağa tarafından yapılacaktı. Hidrellezin ilk cuma günü güreşler sarayıçinin Tavuk ormanı kısmında yapıldı. Bu güreşlere Edime ve Babaeski mızraklı suvari alayı da bazı atlı müsabakalar yaparak ilk Kırkpınar'a renk verdiler. Ve Ata yadigarı güreş ve binicilik beraber yürütüldü. İlk Kırkpınar ağası vazifesini üzerine Tevfik Sülün aldı. Hakemler ise Ekrem Demiray, Adalı Halil ve Suyolcu Mehmet pehlivandı. Yağcı ise şimdi bildiğiniz paşa Mustafadır. Bu ilk Kırkpınar da.

Evvela Suvariler çeşitli müsabakalar yaparak Ata yadigarı biniciliğin, ata hakimiyetin Türk'ün elinde nasıl olduğunu gösterdiler. 1926 Edime'de başladı 1936 Roma'da aynı gösteriler yapıldı ve Mussoloni kupası bu tarihte alındı.

At Türk'ün hükmedebildiği canlı bir varlıktır. Paris'te, Niş'te, Londra'da Türk süvarileri, Türk pehlivanları gibi bütün dünyaya nam saldı.

Kıymetli hocam Eyüp Öncü, Cevat Kula, Saim Polatkan, Cevat Gürkan, Ziya Bora, Avni Bağna vs. gibi kıymetler Orta Avrupa'da Türkler'in 3. cü sınıf atlarla birinci sınıf atlara nasıl galebe çaldıklarını gösterdiler.

Türkler'in yalnız kuvvet ilahı olmadıklarını, ata hakimiyetlerini at sevgisini, kısaca at üstünde Viyana'ya nasıl gidildiğini, Fahrettin Altay'ın suvari kolordusunu dağlar aşarak, uçurumlar geçerek düşmanın nasıl arkasına indirildiğini, Küffar ilinde süvarilerimiz marifetlerimizi anlatabildiler.

İşte bu süvariler Sarayıçinde de vazife aldılar ve ilk Kırkpınar'a renk kattılar. Köylüye kentliye yeniden at sevgisi aşıladılar. Atın insanın en sadık bir kölesi olduğunu ispat ettiler.

Evet 1926 da yapılan Edime Kırkpınar güreşlerinde sabahleyin çeşitli atlı müsabakalar yapıldı. O zamanlar resmi tatil günlerimiz pazar değildi. Bu sebeple eski Kırkpınarlar gibi Hidrellezin haftasının ilk cuma günü yapıldı. Elimdeki Kırkpınar ağası Tevfik Sülün'ün ufak notlarına göre süvarinin gösterileri bittikten sonra saat 10 da güreşler başladı.

Edime'de Sarayıçinde yapılan ilk 1926 senesi Kırkpınar güreşleri 1920 senesi Kırkpınar güreşlerinin bir devamı idi. Bunun için usul aynı idi. Ananeye aynen sadık kalındı.

Kırkpınar ağası yalnız Kırkpınar ağası değildi, aynı zamanda baş hakemdi. Her türlü masraf Kırkpınar ağasına aitti. Edime Sarayıçi 1926 yılı Kırkpınar güreşlerinin parlak, verimli ve cazip olması için sanki gizli bir elbirliği yapılmıştı.

Ordu süvari alaylarıyla katılarak bu Kırkpınar'a renk vermiş ve 1936 ve sonraki yıllarda neler yapabileceğini sanki anlatmak istiyordu. Bu şanlarını Kırkpınar'a değil orta Asya'ya bağlıyordu. Zira her Türk çocuğu büyürken atla sanki süt kardeşidir. Beraber büyüdü. Ama bu sevgi dünya gidişi ile değişmiştir.

Harpten yeni çıkmıştık. Hem öyle bir harpten ki 1912 den 1922 ye kadar süren 10 senelik bir harpten. Öyle olduğu halde Edime çiftçisi kendi çalışkanlığı vatan sevgisi, kötü günlerin arkada bırakılma sevinci ile biraz olsun kendine gelmiştir. Zira o zamanlar bugday 18 kuruştı. O zamanın parası ile bu büyük bir değerdir. İşte bu iktisadi sebeple olsa gerek Edime sarayıçi ilk 1926 Kırkpınar köyünden Hüsnü Ağa (Oğulları sağdır.) İğnesi köyünden İsmail efendi, Hatip köyden İdriz oğlu Kamil Ağa, Hamzabeyli Ahmet ağa, Yolageldili Kasım Bey, Suloğludan Seyit ağa, Edime eşrafından Nazım Bey, Büyük Hacı İbrahim Bey vs. gibi şahıslar ödül yarışına çıkarak Kırkpınar'ın zengin olmasına yardım ettiler.

1926 yılı Edime Sarayıçi ilk Kırkpınar başpehlivanı Çömlek köylü Kara Emin'den dinlediğime göre (Tekirdağlı Hüseyin ve Kuleli Mustafa Yenici'nin hocalarıdır). Bir yıllık nevale düzdüğünü, zengin ödüller aldığını anlatmıştır. Esasen bu güreşleri ben de yakından seyredebildim.

1926 güreşleri yalnız ahalik bakımından değil pehlivanlık bakımından da ilk Kırkpınar'lara çok benzemiştir. Zira nasıl Aliço'ya diğer pehlivanlar Aliço başı alsın biz ikincilik, üçüncülük için gürüyeceğiz dedilerse 1926 yılında da başa güreşen diğer pehlivanlar: Kara Emin birinciliği alsın, biz ikincilik üçüncülük için gürüyeceğiz demişlerdir.

1926 da meydan hakemi Çömlek köylü Kara Murat'tır. Oğulları Ferhat ve Ali halen çömlek köydedir. Kara Murat'ta çırağı ve köylüsü Kara Emin'in güreşmediğinden, daha doğrusu kimse güreş tutmadığı için güreşemediğinden üzüntülüdür. Nasıl yapsa da Çırağı Kara Emin'i güreştirse diye düşünür.

Derhal aklına geleni tatbik eder. Çömlek köylü Mehmet ağaya gider ve kulağına

Mehmet seni Tefik Bey kırmaz söylede Kara Emin'in Adalı ile 2.ci gösteri güreşidir. Adalı'nın da son güreşidir.

Adalı soyunur. Sakallı ve hayli boylu fakat atlet yapılıdır. İncelmiştir. 1.90-1.92 boyundadır. Kışpet biraz bol gelmiş gibidir. Kara Emin ise 1.75 boyundadır. Adı üzerinde karayağız erkek dilberidir.

Her ikisi de zamanlarının nüktedan, açıkgoz, hoşsohbet pehlivanlarıdır. Kara Emin Adalı için - yahu bu adamı çok kuvvetli derler, acaba ne kadar kuvvetli imiş diye düşünür ve gösteri güreşini sıkı tutmak ister. Adalı da bu kendisine saldıran kı-zancağı uzun ellerini uzatarak ve kışpetin kasnağından tutarak önüne çeker ve bir kazık vurur. Emin kazıkta her türlü hünerini dener fakat kazık sökülmez. Adalı'nın canı sıkılmıştır. - Tuh be Emin, hepten de sana baş pehlivanlığı ucuza vermişler. Kımıl da bakayım biraz der. Der ama kımıl da göreyim. Bu güreşi yakından görmüştüm. Fakat çocukluk sebebiyle belki iyi aklımda kalmamıştır. diye 1937-1938 senelerinde hocam Kara Emin'e Bursa güreşlerinde durumu sordum.

Kara Emin evlat ben ihtiyar Adalı ile güreştiğim zaman baş pehlivanlığın zirvesine çıkmıştım. Güçlü idim. Kendime güvenim sonsuzdur. İçimdeki muziplik bu pehlivanlar pehlivanına bir oyun oynamam için adeta beni zorluyordu. Bu sebeple güreşi ben ciddi tuttum. Ama ne yazık ki Adalı'nın kazığını sökemedikçe kendimden, etrafa yapılan namımdan utandım. Sanki dünya başıma yıkıldı. Baş pehlivan oluşumdan utandım. Her türlü oyunu bir tarafa bırakarak, yapılmayacak, yapılmaması lazım gelen işi yaptım. Bütün vücudumla gerildim ve fırladım. Ama Adalı'nın kazıktaki kolu benim kışpete galebe çaldı ve kışpet kasnaktan yırtıldı. Netice Kırkpınar şampiyonluğunu güreşmeden kazanan bu geçkin, güreşi bırakmış iddiası olmayan Adalı'ya yenildim. diye çocukken gördüğüm bu güreşi teferruatı ile anlatmıştı....

Bunu 1926 Kırkpınar'ın önemli bir güreşi olduğu için anlattım. İşte 1926 sarayı-çı ilk Kırkpınar güreşleri eski Kırkpınar güreşlerine göre aynen yapılmaya çalışıldı. Bu durum 1929 senesine kadar aynen devam etti. Netice 1929 yılı dünyaya musallat olan iktisadi kriz Türkiye'yi de etkisi altına aldı ve tesirlerini çabuk gösterdi. Zira aynı yıl Türkiye allak bullak oldu. Birden Buğday fiyatları 18 kuruştan 4 kuruşa, süt 30 kuruştan 6 kuruşa düştü, netice çiftçiler o zaman yol vergisi olan 6 lirayı veremez duruma düştüler. Ağalar ve beyler ise arazi vergisini veremediler.

İşte bu tarihte Kırkpınar 2.ci defa tehlikeye girdi. Kırkpınar ağası bulamamaktan Kırkpınar'ın yapılamaması tehlikesi..... Ama Edimeli buna da el birliği ile çare buldu. Çocuk esirgeme ve Kızılay birleşerek Kırkpınar'ı yürütmek kararını aldı ve o tarihten yani 1930 dan bu yana Kırkpınar ağası sembolik olarak kaldı. Masraflar bu iki müessese tarafından ortaklaşa yapılageldi. 1950 senesine kadar iyi bir çalışma neticesi her gün biraz daha gençleşti, dinçleşti.

Buna sebep Kırkpınar'da vazife alan amatör vazifelilerin bir aşk ile şevk ile çalışması neticesidir.

1926 yılından 1940 yılına kadar Tefik Sülün, Ekrem Demiray hakem heyetin-

de devamlı bulunmuştur. Bu ikisine Namız zade Mehmet Bey (Eski Nafia Müdür-lüğü baş katibi) Süleyman Kıyıcı her zaman yardım etmiştir. Aynı kadroya sabık Kırklareli Milletvekili Şevket Ödül katılmış ve bu yağlı güreş aşığı soyadını dahi Kırkpınar'dan alan büyüğümüz aralarına bazen Soyuleu Mehmet pehlivanı, bazan Tamburacı Osman pehlivanı, Çömlek köylü, Kara Muradı ve bilahare güreşi bırakan Kara Emin'i alarak sükunetle, vakarla, aşk ile vazifelerine devam ettiler. Hiçbir zaman meydanı ve hakem heyetini kalabalık bir duruma sokmadılar. Son söz daima hakem heyetiniydi. Pehlivanlar kendinden emin olduğundan daha çok hakem heyetinden emin olarak güreşe girerler ve kararlara daima saygı gösterirlerdi.

Bu sebeple Kırkpınar'da başta yazdığımız 3 kurucudan başka vazife alan Şevket Ödül, Nazım zade, Mehmet, Süleyman Kıyıcı, Recep Özgür, Avukat Kemal Şaban vs. lerin hizmetinin büyük olduğunu, eğer bu hizmetler yapılmasa idi, bugünkü Kırkpınar'ın bugünkü halini almıyacağımı söylemek isterim.

İşte eskilerin yaptığı bu çalışma ve mücadeleden sonra kısmen ayakta tutulabilmiş olan Kırkpınar güreşlerine 1950 yılında Edime Belediyesi tarafından devam olunmuştur.

Ruhları şadolsun...

"Benim en çok sevdiğim spor güreştir"

Atatürk diyor ki:

"Açık ve kat'i söyleyeyim ki, sporda muvaffak olmak için her türlü muavenetten ziyade, bütün milletce sporun mahiyeti ve kıymeti anlaşılmış olmak ve ona kalbten muhabbet ve onu vatani vazife telakki eylemek lazımdır."

"Türk çocukları her kavmin çocukları gibi, doğdukları andan itibaren tabiatın kendilerinden yarattığı hareket ve faaliyete, ellerini, kollarını hareket ettirmekle başlar; sonra çocuk büyüyünce, bulunduğu muhitin şartlarına göre, tarlalarda, bayırlarda, tepelerde, kayalıklar içinde, ormanlarda, koşar, yürür, hiç de yaptığının ne olduğunu düşünmeksizin bugünkü ilim dünyasının spor dediğini kendiliğinden yapar. Güreşir, ata biner, cirit oynar ve daha birçok milli sporları yapar."

"Benim en çok sevdiğim spor güreştir. Hangi Türk neferini köylüsünü isterseniz soyup meydana çıkarınız. Dik omuzları, iyi, kusursuz teşekkül etmiş adaleleri, keskin yüz çizgileri, yanık ve tatlı renkleri, kafa yapıları insanın ruhuna itimat ve neşe veren bir eser olarak canlanır. Spor, yalnız, beden iktidarının bir üstünlüğü sayılmaz. İdrak ve zeka, ahlak da bu işe yardım eder. Zeka ve ihatası kısa olan kuvvetliler, zeka ve ihatası yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben, sporcunun, zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim."

Kırkpınar'da En Büyük Ödül

Kırkpınar'da en büyük ödül başpehlivanıdır. Kırkpınar'da başpehlivanlığı elde eden pehlivan bir yıl için Türkiye'nin başpehlivanıdır. Üstüste üç defa Başpehlivanlığı elde eden güreşçi altın kemer ödülünü alır. Bu kemerin ilkinin Cumhuriyet döneminde en fazla, sekiz defa, başpehlivanlığı kazanan Tekirdağlı Hüseyin Alkaya aldı. İkincisini Ordulu Mustafa Bük, üçüncüsünü Karamürsellî Aydın Demir, dördüncüsünü Denizlili Hüseyin Çokal kazandı. 1984'de Hüseyin Çokal'dan sonra, beş yılda, beş ayrı pehlivan başpehlivanlığı kazandı. Geçen 1989'da başpehlivanlığı alan Saffet Kayalı'nın formunun devam etmesi halinde, beşinci altın kemer için adaylığı çok kuvvetli. Bu arada 1930-33 arası dört defa üstüste Kırkpınar başpehli-

vanı olan Bandırmalı Kara Ali Acar da unutulmaz.

Kırkpınar'da baş dışındaki boylarda dereceye giren pehlivanlara verilen ödüller ise onları teşvik niteliğindedir. Pehlivan ödülleri eskiden at, öküz, daha veya koç olabiliyor, hatta yine eskiden başpehlivana deve, başaltına boğa, büyük ortaya kısarak, diğer boylara da bunlara benzer ödül verilirdi. Bugün ise günün gereği olan ödüller veriliyor.

Şimdi de Kırkpınar başpehlivanlık kazanmış ünlüleri bir kere daha sırayla hatırlatalım: Aliço, Koca Yusuf, Adalı Halil, Geçkinlili Yusuf (eski Kırkpınar'ın son başpehlivanı, Hergeleci İbrahim (Koca Yusuf'un ustası), Çömlekköylü Kara Murat (Kara Emin'in ustası), Silivri Molla İzzet, Çatalcalı Nakkaş Eyüp, Yenici Mehmet, Kızılıklı Mahmut, Çömlekköylü Kara Emin, Bandırmalı Kara Ali, Kayıkçıoğlu Ahmet (Tekirdağlı Hüseyin'le Hayrabolulu Süleyman'ın hocası) Himmet pehlivan, Tekirdağlı Hüseyin, Babaeskili İbrahim, Babaeskili Mustafa, Hayrabolulu Süleyman, Hasan Acar, İbrahim Karabacak, İrfan Atan, Adil Atan, Sezai Kanmaz, Mehmet Ali Yağcı, Ordulu Mustafa Bük, Babaeskili Nazmi Uzun, Hasan Şahin, Mustafa Yıldız, Ordulu Davut Yılma, Kara Ali Çelik, Karamürselli Aydın Demir, Sabri Acar, Mehmet Güçlü, Mustafa Yıldız, Hüseyin Çokal, Sabri Acar, İbrahim Gümüş, Recep Kılıç, Recep Gürbüz ve Saffet Kayalı...

Kırkpınar'dan Gelip Geçenler

Ağa, Cazgır, hakemler, yağcılar ama, Kırkpınar denince akla başpehlivan gelir. Ata sporumuz güreş yurdun her yerinde yapılır, buralardan başpehlivan çıkar ama, ancak, Kırkpınar'da başpehlivanlığı kazanana Türkiye başpehlivanı denir.

Başpehlivan denince ilk akla gelen Aliço, er meydanının unutulmaz pehlivanı Aliço, güreşi bıraktıktan yıllar sonra, 71 yaşındayken, 1917 yılında, bir iddia üzerine tekrar er meydanına çıkmış çırağı, ünlü Adalı Halil'i yarım saatte yenivermişti. Aliço İpsala'nın Kumdere köyünde 1922 yılında hayata veda etmişti.

Ya Koca Yusuf? Ününü, yurt dışına, Avrupa'ya, Amerika'ya taşıyan Koca Yusuf'u bugünlerde daha iyi hatırlıyoruz. 92 yıl önce, 1898'de, La Bourgogne transatlantique okyanusta bir şileple çarpışıp sulara gömülürken, yolcular arasında Koca Yusuf da bulunuyordu.

Koca Yusuf Avrupa'da kazandığı ünden sonra Amerika'ya geçmiş, burada Amerika şampiyonu ünvanını taşıyan Robert'i yenmişti. 4 Haziran 1898 sabahı Atlas Okyanusu'nu geçerken, yoğun siste İrlanda bandralı bir şileple çarpışan La Bourgogne batarken Koca Yusuf da hayata veda ediyordu.

Ya Kurtdereli Mehmet? Bu pehlivanımızın da ünlü yurt dışına taşımıştı. Güreşirken ben arkamda büyük Türk milletinin bulunduğunu düşünürdüm, sözü Atatürk'ü çok mütehassis etmişti. Pehlivanımızı ödüllendiren Atatürk, onun sözlerini Türk sporcularına meslek düsturu kaydetmişti.

Dönemin başpehlivanı Katrancı Halil'le yaptığı güreşlerle tanınan Kurtdereli

Mehmet, daha sonra gittiği Paris ve Londra'da yaptığı alafranga güreşlerde de başarılı oldu. Son güreşini 1931 yılında İstanbul'da yapan ve pehlivanlık geleneğine göre kısıpetini Kâbe'ye yollayarak er meydanlarından çekilen Kurtdereli, güreşten kopmamış, hakemlik yapmıştı. Aynı yıl, 1931'de, Ankara'da Çocuk Esirgeme Kurumu'nün düzenlediği güreşlerde başhakemlik yapan Kurtdereli güreşler sırasında, zaman zaman genç güreşçilerle sohbet etmiş ve onlara, "Ben, her güreşte, arkamda Türk ulusunun bulunduğunu ve ulus şerefini düşünürdüm." demişti.

Kurtdereli'nin bu sözünden çok mütehassis olan Atatürk, aynı yılın, 1931'in Kasım ayında Kurtdereli Mehmet Pehlivan'a şu mektubu göndermişti:

"Kurtdereli Mehmet Pehlivan'a,

Seni cihanda büyük ün almış bir Türk pehlivanı tanıdım. Parlak başarılarının sırrını şu sözlerle izah ettiğini de öğrendim:

"Ben, her güreşte, arkamda Türk ulusunun bulunduğunu ve ulus şerefini düşünürdüm."

Bu dediğini, en az, yaptıkların kadar beğendim. Onun için senin bu değerli sözünü Türk sporcularına bir meslek düsturu olarak kaydediyorum. Senden ve sözlerinden ne kadar memnun olduğumu anlarsın.

Çoluk çocuğun için sana ufak bir armağan gönderiyorum. O, bu mektubumla beraberdir.

Pehlivan, ömrünün tam sağlıkla uzun sürmesini dilerim."

K. Atatürk

Atatürk'ün, Kurtdereli Mehmet Pehlivan'a gönderdiği bu mektubun aslı, Balıkesir'deki Kurtdereli Mehmet Spor Solunu'nun girişinde asılıdır. Yine Balıkesir'deki Kurtdereli anıtının bir yönünde de Kurtdereli'nin sözleri, öteki yönünde de Atatürk'ün cevabı yer alıyor.

1865'de Deliorman'da dünyaya gelen Kurtdereli 1871'de ailesiyle Balıkesir'in Kurtdere köyüne yerleşmişti. Kurtdere'de güreşe başlayan Mehmet pehlivan yurt dışındaki güreşlerinde Hind kaplanı olarak anılan Gulam Rüstem'i, Britanya Adaları başpehlivanı Chalve'yi, Rus asıllı ünlü şampiyon Hackenschmidt'i yenmişti. 1939'da hayata veda eden Mehmet pehlivanın kabri, bütün yaşantısını geçirdiği Kurtdere köyündedir.

Aliço ile hatırlanan, Koca Yusuf, Adalı Halil'le devam eden Kırkpınar'da Adalı Halil de 18 kere başpehlivan olmuştu.

Hergeleci İbrahim, Molla İzzet, Nakkaş Eyüp, Kızılıklı Mahmut, Çolak Molla, Suyolcu Mehmet, Geçkinli Yusuf, Kara Emin, Manisalı Rifat, Mandralı Ahmet, Gostivarlı Mülayim, Bandırmalı Kara Ali, Tekirdağlı Hüseyin, Babaeskili İbrahim, Hayrabolulu Süleyman, Sındırgılı Şerif, Kuleli Mustafa, Adapazarlı İrfan Atan, Düzceli İsmail, Samsunlu İbrahim Karabacak, Bandırmalı Hasan Acar, Adapazarlı Adil Atan, Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı, Adapazarlı Sezai Kanmaz, İzmirli

Kara Ali çelik, Ordulu Mustafa Bük, Babaeskili Nazmi Uzun, Denizlili Hasan Şahin, Akhisarlı Mustafa Yıldız, Ordulu Davut Yılmaz, Kara Mürselli Aydın Demir, Bandırmalı Sabri Acar, Muğlalı Mehmet Güçlü, Denizlili Hüseyin çokal, Balıkesirli İbrahim Gümüş, Hataylı Recep Kılıç, Antalyalı Recep Gürbüz ve Çanakkaleli Saffet Kayalı...

İşte bu yıla kadar ki başpehlivanlarımız...

Bunlar arasında 63 yıl önce 1927'de Kırkpınar'da başpehlivanlığı kazanan Manisalı Rifat halen hayattadır. 1988'in başpehlivanı ise geçen yıl hayata veda etti. Biri en yaşlı, biri en genç...

Hatırlattığımız bu başpehlivanlarımızdan, Cumhuriyet döneminde, Tekirdağlı Hüseyin Alkaya Kırkpınar'da sekiz defa başpehlivan oldu. Bandırmalı Kara Ali dört, İrfan Atan, İbrahim Karabacak, Ordulu Mustafa, Aydın Demir, Hüseyin Çokal üçer, Babaeskili İbrahim, Hayrabolulu Süleyman, Sındırgılı Şerif, Mehmet Ali Yağcı, Kara Ali, Mustafa Yıldız, Sabri Acar, ikişer kere Kırkpınar'da başpehlivanlığı kazanmışlardır. Son yıllarda Kırkpınar'da üç yıl üstüste başpehlivanlığı kazananlara altın kemer veriliyor. Ordulu Mustafa Bük, Karamürselli Aydın Demir, Denizlili Hüseyin Çokal altın kemerli Kırkpınar başpehlivanlarımız.

Cumhuriyet döneminin ilk başpehlivanı ise Benli Abdullah. Bugün Yunanistan topraklarında olan Samona köyünün merası içindeki Kırkpınar çayırılığıdır. Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı sonunda Kırkpınar güreşleri Edirne ile Mustafaapaşa yolu arasındaki Virantekke'de düzenlenmiştir.

Cumhuriyetin ilanıyla beraber güreşler Edirne'de Sarayıçi bölgesinde yapılıyor.

Pehlivanlar ve Cazgır

Geleneğinize bağlı mısınız? Anılarınız için tatlı gözyaşı döküyor musunuz? Ama daha evvel güreşsever ozanın dediği gibi:

*26 yıl şampiyonluk tutanlar,
Türk'ün ününe Türklüğünü katanlar,
Yetmişinde çıkıp güreş atanlar,
Kel Aliço gibi kalanlar hani?*

Evet, hani, ama, yine de yağlı güreşlerimiz, özellikle Kırkpınar Güreşlerine her yıl ilgi daha da artıyor. Özellikle bu yıl, 1990'da, Çanakkale Seramik Fabrikasının ev sahipliği daha büyük renk katacak.

Güreş denince anılarla tatlı gözyaşı dökmek elden gelmez. Hele İstiklâl Marşı şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un Safahat'ında bir köy düğünü bölümü vardır ki tekrar, tekrar okunmaya değer:

*Öğle olmaz mı, cemaatle kılınlar namazı,
Güreşin günler o esnada mehip sazı.
Oturur besli davullar, yere şişman, şişman
Perde göstermeye başlar, kabalardan o zaman,
Öyle inler ki zemin, kalbi feza küt, küt atar....
Önce peşrev yaparak, sonra tutuşmazlar mı,
Güreş artık kızışır, hasmını tutar hasmı...
Uzanır şimdi şimdi göğüsler kavuşur şimdi yere,
Dalga çarpar gibi çarpar gerilip birbirine.
Kimi tek çkapraza dalmış mütemadi sürüyor,
Kimi şirazeyi tartıp, alıvermiş yürüyor.
Kimi sarmayla çevirsem diye sardıkça sarar
Kimi kılçık düşürür, atmak için fırsat arar.
Kimi almış paça kasnak o açar, hasmı döner,
Kimi kündeyle giderken topuk eller de yener.
Kimi cür'etli olur, çifte dalar, hem de kapar,
Kimi baskın çıkarak kaz kanadından çarpar.
Seyreden halkı da bir. O ne candan hizmet,
O ne sıhhatli adımlar, o ne masum ümmet.
Yarılan başlar çevreyle boğulur mu, dedin,
Göz silenler mi dedin, incik ovanlar mı dedin...
Yağ süren başka, saran başka, çözenler başka,
Su veren başka, güğümlele gezenler başka...*

Mehmet Akif Ersoy'u bu vesile ile de rahmetle anarken yine Edirnedeyiz... Edirne'de ilk güreş spor okulunun Muradı Hüdavendigâr tarafından kurulması bizi yine geçmişe götürüyor. Güreşin Türklerde özel bir yeri vardır. İslam menkıbelerini anlatan eserlerde güreşin ayrı bir yeri vardır. Nihayet Allah'ın aslanı diye anılan ve Uhut Savaşı'nda Şehit düşen Hazreti Hamza pehlivanların piri olarak bilinir, Cazgır da pehlivanları meydana salarken şöyle demez mi:

*Allah, Allah, illallah,
Hayırlar gele inşaallah
Pirimiz Hamza Pehlivan,
Aslımız, neslimiz pehlivan.*

*İki yiğit çıkmış meydana,
Biribirinden merdane,
Biri ak, biri kara,
İkisinin de zoru para.*

*Alta geldim diye yerinme,
Üste çıktım diye sevinme,
Alta gelirsən apış,
Üste çıkarsan yapış.*

*Vur sarmayı künden at,
Gönder Hazreti Muhammede salâvat,
Seyirdim, gittim pınara,
Allah ikisinin de izini unara.*

Kırkpınar'da renkli simalardan biri de cazgır'dır. Salâvatçı da denilen cazgırlar güreşçilerin tanıtılması için söylenen peşrevi çeker. Cazgırın güreşlerden önce, Kırkpınar'dan önce, bütün güreşçileri tanıması, yaptığı güreşleri bilmesi ve dualarını okurken eşlenen pehlivanların güçlü yönlerini söyleyerek hasmını uyarır. Uzun yıllar Kırkpınar'da cazgırlık yapan Edirne Ayşe Kadın Camii İmamı Sadık Hoca (1852-1942) er meydanlarında şu duayı okurdu:

*Allah Allah illallah...
Erler çıktı meydana
Birbirinden merdane,
Biri ak, biri kara,
Mevlam her birine kuvvet vere...
Bu meydan er meydanıdır,
Kırklar, yediler seyranıdır.
Nice koç yiğitler bu meydandan geçtiler,
Acı, tatlı suyunu içip, göçtüler.
Ya Muhammed, ya Ali
Pehlivanların piri Hazreti Hamza Veli,
Dellal çıksın aradan,
Hepsine kuvvet versin yaradan,
Pehlivan, pehlivan
İşe meydan, işte pehlivan,
Güreş edenlere, yardım eder Hazreti yaradan,
Hani Ali, hani Veli
Pirimiz üstadımız, Hazreti Hamza'dır belli.
Karşıdan gelir kır at, kanatları kat kat,
Gönderelim Hazreti Muhammed'e salavat.
Allah, Allah illallah,
Hep birlikte pehlivanlarımıza
Alkışlarla diyelim maşaallah.*

Kırkpınar denince, Kadı Emmi'yi de unutmamak lazım... İşte Kadı Emmi'nin Kırkpınar Destanı:

*Edirne'nin solu, sağı
Yüce şehit nur yatağı
Her yıl bugün bayram eder
Ulu Gazi er otağı.*

*Selâm sana ey Kırkpınar
Hu çekiyor binbir çınar
Bütün burda İzmir, Aydın
Hem Ankara, Afyon, Dinar.*

*Erler çıkar hep meydana
Sığınurlar yaradana
Davetlidir bugün her yer
Hatay, Mersin, hem Adana.
Kurtdereli olsun delil
Utandırma bizi Celil
Rahmet Olsun koca bülbül
Üsküdar'lı cazgır Halil.*

*Ödül konmuş yağlı ballı
Hakem olsun Tekirdağlı
Emin Ağam Zurna üfle
Tırpan yağsın, sollu sağlı.*

*Pehlivanlar tamam gergin
Nerde kaldı İrfan Dergin
Hakemlikte Kara Ali
Hem babadır, hem de ergin...*

*Altındaki cins bir düldül
Kadı Emmi sanki bülbül
Gözüm ara nerelerde
O, emektar Şevket, ödül.*

*Yetim Kaldık Suyolcu'dan
Kırkpınar'da baş kolcudan
Yağlı güreş Türk'e vergi
Biz çıkmayız futbolcudan.*

Sözlerinde var keramet
Tam hakemdir Koca Himmet
Manisa'lı Rıfat ağam
Gençler bekler senden hizmet.

Hakembaşı Karacabey
Haktan yağmaz verir tam rey
Cazgır oku sen duanı
Allah Allah, hem de hey hey

Maaşallah de bay Manyasa
Bu yıl onda tamam yasa
Hem meb'ustur hemde ağa
Eli açık çekme tasa...

Rahmet oku, içip yiğip
Göçtü gitti Kara Eyüp
Paçaları koparırdı
Bir pençede Allah deyip.

Eskilerden Ali Ahmet
Derler ona bir alâmet
Tozutturdu meydanları
Koparırdı tam kıyamet.

Yıllar geçti sanki demin
Ne yamandı Kara Emin
Sarı Hafız ona denkti
titreşirdi, gökle zemin.

Kel Aliço, Pomak Ali
Makarnacı deli dolu
Sanki ateş Hergeleci
Mümin Hoca, Kavasoğlu

Rahmet olsun canlarına
Nurlar insin yanlarına
Adalı'ya bin Fatiha
Saygı, selâm şanlarına.
Sarayıçi zümrüt halı
Pehlivanın orda falı

Kara Ali Hacı oldu
Peşindedir Manisa'lı.

Başpehlivan Kara Hasan
Kırkpınar'da ağır basan
İrfan, Adil tehlikeli
Başka var mı senin tasan.

Hayrabolu'lu zağlı mısın?
İdman üstü yağlı mısın?
Sındırğı'lı meydan okur
Sen dağ mısın Dağlı mısın?

Bu destanı düzüp yazan
Tamam dolu yağla kazan
Bak muhacir zağlı gelmiş
Sen nerdesin Koca Tarzan?

Tam okkadır çekmez çeki
İftihar et Babaeski
İbrahim'le Kara Mısıık
Baş almışlar her bir teki.

Sarayıçi bir terazi
Pehlivandan Allah razı
Güreşçidir adı gibi
Bizim Acar, Koç Niyazi.

Pençeleri sanki Nacak
Demir gibi Karabacak
Yarım kaldı geçen sene
İrfan yeter ona ancak.

Babaeskili yenici
Başaltının o en genci
Hem Sadullah hemde Şimşek
Adı gibi en birinci

Allah, Allah... Allah, Allah
Hepinize Kırk Maşallah
Pehlivanlık Türk'e vergi

İşte böyle Kadı emmi 1958 yılına kadar Kırkpınar'ı böyle özetliyor. Kadı emminin Kırkpınar Destanının da konu edilen isimlerin birçoğunu Kitapçı'nın belirli bölümlerinde bulacaksınız olmayanlardan kısaca bahsedelim.

Emin Tanınmış-Gelmiş geçmiş Türkiye'nin En iyi zurna çalan kişisi idi, Zurnada Peşrev olmaz sözü adeta yalanlıyordu, Yaşadığı dönem içinde hemen her yıl Kırkpınara gelir, Başpehlivan final güreşleri başlamazdan önce Hakem kulesinden Serhat ve Pehlivan havaları çalardı, Vefatından sonra uzun yıllarda oğlu Sebahattin Tanınmış bu ananeyi devam ettirdi.

Himmet Yeni: Edirne'nin Gerdelli köyündendir, Tanınmış Başpehlivanlarımızdandır, güreş hayatının bitişinden vefatına kadar uzun yıllar Kırkpınar Güreşlerinde Kule hakemi ve Kule Başhakem olarak görev almıştır.

Ali Ahmet Çapraz: Uzun Yıllar Serbest ve yağlı güreş yapmış tanınmış Başpehlivanlarımızdandır, Aynı Zamanda PANKREAS güreşinde İlk Dünya Şampiyonlarından biridir, Uzun yıllar da Kırkpınar güreşlerinde Kule hakemliği yapmıştır.

Vefat edenlere rahmet, sağ olanlara sağlık ve mutluluk diliyoruz.

Değerli ağabeyim Kemal Deniz Kırkpınar güreşlerini devamlı izlemiş olan ve izleyen Değerli Basın mensupları ile ilgili anılarını ise şöyle anlatıyor.

Kırkpınar'ın Devamlı Basın Mensupları

Kırkpınar'da basın, yayın da başkadır. Kırkpınar'a giden gazeteciler:

- Bu yıl otuzuncu, ya da otuzbeşinci defa gelişim, diyerek Kırkpınar güreşlerini seyretmenin mutluluğunu yaşarlar...

Bu arada Eşref Şefik Atabey, Ahmet Bengisu, Orhan menemencioğlu, Murat Sertoğlu, Asaf Ayçıl, Kadir Akat, Ali Gümüş ve Kemal Deniz Kırkpınar'ın renkli basın mensuplarıdır. Ölenleri rahmetle anıyor, hayattakilere esenlik diliyoruz...

Eşref Şefik Atabey çok havalı bir şekilde Kırkpınar'a gelir, özellikle son gün, baş güreşleri seyredirdi. Zaman zaman da güreşle yakından ilgili olanlara görüşlerini açıklardı.

Ahmet Bengisu: Yıllarca Kırkpınar'a gelmesine, güreşle haşır neşir olmasına rağmen çok mütevazı idi. Daima kıyıda köşede kalmayı tercih ederdi.

Orhan menemencioğlu: İşte Kırkpınar'ın en renkli kişisi, gazetecisi... Menemencioğlu Kırkpınar güreşlerinin sanki öğretmeni idi. Güreşlerden bir gün önce, lokantada davulculara zurnacıları sınavdan geçirirdi. Zurnacı gelir, Orhan Menemencioğlu'nun kulağının dibinde zurnasını çalar bu arada Menemencioğlu da beğenmezse gerekli talimatı verirdi. Durum davulcular içinde aynıydı, Menemencioğlu güreşler sırasında da heyecanını tutamaz, pehlivanlara seslenirdi.

Orhan Menemencioğlu'yla ilgili bir hatıramız daha var: Menemencioğlu ve bir iki arkadaşı, bir sene Kırkpınar'dan bir hafta önce Sirkeci'de bir lokantada otururken, haydi diye ayağa kalkılarak Edirne'ye gidelim bülbül sesi dinleyerek gecemize devam edelim, der...

Arkadaşları Menemencioğlu'nun isteğini olumlulu karşılarlar ve otomobille Edirne'ye giderler... Meriç kıyısında bir lokantada, eğlenmeye devam ederlerken, kurbaga seslerini, bülbül sesi diye dinlerler..

Murat Sertoğlu, sabahın erken saatlerinde kalkar ve pehlivanların oturduğu kırathaneye giderek sohbet ederdi. Bu Sertoğlu'nun Kırkpınar'da en tatlı saatleriydi.

Asaf Ayçıl: Arkadaşlarının çok sık şaka yaptıkları Asaf Ayçıl da Kırkpınar'ın bir başka renkli kişisiydi.

Kırkpınar ziyafetlerinde, Asaf Ayçıl'ın içtiği meyve suyuna, içki karıştırmak, arkadaşlarının en büyük zevkiydi.

Kadir Akat: Eski bir güreşçi, güreşte otorite bir spor yazarı olan Kadir Akat da Kırkpınar'a geldiği, Kırkpınar renklenirdi. Akat, er meydanına çıkan bütün pehlivanlarla ilgilenirdi.

Ali Gümüş: İşte bir otorite daha... Ali Gümüş, ömrünü güreşe adanmış bir spor yazarı... Güreş dünyasının sıvırlan ismi...

Bir de TRT adına Kırkpınar güreşlerini takip eden, radyo ve televizyonda yayınlar yapan Kemal Deniz var. Onun unutamadığı atırları arasında bir ikisini belirtelim: Kemal Deniz, Orhan menemencioğlu'la yaptığı televizyon röportajında, güreş sorularından sonra onun futbol hayatı ile ilgili kısa bir soru sormuş. Menemencioğlu, sporculuk döneminde başarılı bir futbolcu, bir savunma oyuncusuydu. Fenerbahçe'de oynuyordu. Bir Galatasaray-Fenerbahçe maçında, Gündüz Kılıç, Orhan menemencioğlu'na bir hücum sırasında, koşma ofsayd, deyip Menemencioğlu'nun bir anlık duraklaması sırasında, topa hakim olarak Galatasaray'ın golünü atmıştı. Menemencioğlu, bu olayı da televizyonda anlatmak zorunda kalınca, aynı akşam kulağını çekmek için, Kemal Deniz'i aramış.

Kemal Deniz'in Kadir Akat'la, bir Kırkpınar röportajı sırasında, yanını hızla gelen biri, Kadir ağabey yemek nerede veriliyor, diye sormuştu. Kadir Akat da sonraları, kırk yılda bir televizyona çıktık onda da beni lokantacı sanıp yemeği sordular, diye gelmekten kendini alamazdı.

Ali Gümüş ise, Kırkpınar'da Kemal deniz'i hiç üzmez, istenen şekilde konuşmalar yapardı.

Rahmetli Ekrem Sülün'ün 1965 yılında hazırladığı ve Kitabımızda daha önce yer alan Dünkü ve Bugünkü KIRKPINAR Raporunu Kitabımızda Dikkate alarak, Kırkpınarlar da 3000 civarında olan seyirci adedini 15-16 bine, 300 civarında olan güreşçi adedini 900-1000 civarına çıkarmasında, Yağlı Güreşin Türkiye hatta dünyaya tanıtılmasında katkıları olanlardan kendilerini tanıma şansına sahip olduğu değerli kişilerden de kısaca bahsetmek istiyorum. Kırkpınar ve Yağlı Güreşe Hiz-

met verenler muhakkak sadece bunlar değil, birçok kişi ve büyüklerimiz var ancak kendilerini tanıma şansına sahip olamadığım için kitabı alamıyorum, hizmetleri her zaman takdirle anılacaktır.

Ünal Erkan (Vali): Edime Valiliğinde ikinci yıldır. Göreve geldiğinden beri esas görevinin yanında Kırkpınar Şenlikleri ve Güreşleri Tertip Komitesi Başkanlığını da yürütmektedir. Kırkpınar'ın önümüzdeki yıllarda fuar haline dönüştürülmesi için yoğun çalışmalarında bulunmaktadır.

Hamdi Sedefçi: 1950 Edime Doğumlu Hamdi SEDEFÇİ- İbrahim ve Mürüvvet SEDEFÇİ'nin oğludur.

İlk, Orta ve Lise tahsilini Edirne'de yapmış, 1976 yılında Sakarya Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisini bitirmiştir.

1977 yılında Eşi Sevgi SEDEFÇİ'yle evlenmiş olup, Melike ve Hakan isminde iki çocuk babasıdır.

Asıl mesleği İnşaat Mühendisi olan SEDEFÇİ 26 Mart 1989 tarihinde Edime Belediye Başkanı seçildi ve halen görevine devam etmektedir.

Hamdi Sedefçi'nin 629. Tarihi Kırkpınar Güreşleri İle İlgili Düşünceleri

Her yıl Belediyemizce tertip ve organize edilen ve bu yıl 629 ncusu 18-24 Haziran 1990 tarihleri arasında düzenlenecek olan Tarihi Kırkpınar Güreş ve Şenlikleri Haftasıyla ilgili olarak çalışmalar sürmektedir.

İlk olarak Kırkpınar güreş sahası çevresinin alt yapı çalışmalarına başlanmış ve su, kanalizasyon hattı yapımı bitirilmiş ve yakın bir zaman içerisinde yeniden tasfiye edilerek düzenlenen yolların asfaltlama çalışmalarına geçilecektir.

Çevre tanzimindeki kötü görünümü ortadan kaldırmak için ilgili kişi ve kuruluşlarla görüşmelerimiz devam etmektedir. Eğlence sahasını çağdaş görünüme kavuşturmak, dükkan ve teşhir yerlerinde belirli ölçeklerde standlar yerleştirilerek hizmet verilmesini sağlamak 1990 yılı Kırkpınar Haftasının başlıca hedefini oluşturmaktadır. Bu yıl yapacağımız düzenlemeler gelecek yıllarda Kırkpınar Fuar'ına geçmede ilk aşamayı teşkil etmektedir.

Amacımız, çok yakın bir tarihte Kırkpınar Güreşlerini şehrimizde fuar bütünlüğü içerisinde düzenlemektir.

İbrahim Ay: Mart/1984 - Mart/1989 yılları arasında Edirne Belediye Başkanlığı görevini yürüttü. Bu dönem içerisinde Kırkpınar Güreş Sahasındaki Trübünlerin Yapılması ile Seyirci sayısı (kapasitesi) 5000 civarından 16000 civarına çıkarıldı. Ayrıca Sarayının su baskınlarından korunması için nehir yatağının değiştirilmesi çalışmalarını yaptı.

Necmi Altınok: Eski Başkan Yrd.: 1965-1988 yılları arasında aralıksız 24 yıl

Kırkpınar Şenlikleri ve Güreşleri haftasının Koordinatörlüğünü yürüttü. Ayrıca bu kitapçığının hazırlanmasında bana büyük katkıları oldu. 1984-1989 yıllarında Güreş Federasyonu Yağlı Güreş Komitesi Üyeliği ve Asbaşkanlığı görevini yürütmüştür.

Bu arada Kırkpınar Şenlikleri ve Güreşleri Haftasının Organizasyonunda, düzenleme çalışmalarında bulunan, hiçbir menfaat gözetmeden gece gündüz hizmet veren Müdüründen en küçük Belediye Personeline de takdirle anıyorum.

İbrahim Fazlıoğulları : Yağlı güreş yönetmeliğinin uygulamaya konulmasından sonra, dinamik kadrosu ile ünitesine düşen görevi başarı ile yürütmektedir.

Kemal Deniz: Gazeteci, 1979'a kadar TRT'nin Spor Müdürü 30 yılı aşkın Kırkpınar güreşlerine aralıksız izleyerek, kendine özgü sesi ve anlatış biçimi ile Radyo ve Televizyonda konuşmalar, yayınlar ve yorumlar yaparak, Kırkpınar'ın Yağlı güreşin Tanıtılması ve sevilmesine katkıda bulunmuştur, ayrıca bu kitapçığın hazırlanmasında büyük emek ve hizmetleri bulunmaktadır.

Kadri Bolcan: TRT Naklen yayın Ekibi Sorumlusu: Uzun yıllar Kırkpınar'ın TRT'de yayınlanmasına katkıda bulunmuştur, verdiği uğraş, çaba ve girişimleri ile Kırkpınar güreşlerinin yayını (Naklen) 6 saate kadar çıkartılmasına katkıda bulunmuştur. Bu vesile ile de Edirne ile ilgili birçok belgesel niteliğinde tanıtım programlarının TRT de yayınlanmasına katkısı olmuştur.

Hüsnü Kaftan : Kırkpınar ve Yağlı Güreşle ilgiliengin bilgisi, kendine has anlatım biçimi ile Kırkpınar ve yağlı güreşin sevilmesini ve tanıtılmasına katkıda bulunmuştur.

Burada isimlerini yazamadığım Kırkpınar ve Yağlı güreşe hizmet vermiş, tanıtılması ve sevilmesine katkıda bulunmuş nice TRT Yapımcısı, Spikeri, Kamera-man ve Teknisyenlerini de takdirle anıyorum.

İbrahim Bodur (Çanakale Seramik Fabrikaları A.Ş. ve Kale Grubu Şirketleri Kurucusu, Murahhas Aza ve Yönetim Kurulları Başkanı): Kırkpınar ve Yağlı Güreşe maddi ve manevi yönden en fazla hizmet vermiş, gönül vermiş başarılı bir özel sektör İşletmecisidir, Şirketler gruplarının ilk hizmete girdiği yıllardan beri yağlı güreşi ve güreşçiyi koruması altına almıştır, 25 yılı aşkın bir zamandan beri her zaman şirketler gurubunda 5-6 sı Başpehlivan olmak üzere muhtelif boylarda 50'nin üzerinde yağlı güreşçiyi her türlü sosyal giderleri karşılanmak suretiyle barındırmaktadır. Yine 23 yıldan beri yapıla gelen Geleneksel Süleyman Şahin Güreşlerinin hamiliğini yapmakta, Kırkpınar Güreş Sahasının yeni yapılan Tribünlerinin yenilenmesi anında Şirketler grubunun imal ettiği malzeme yardımını esirgememiş, Eniştesi olan ve aynı zamanda 1967-1968 yılı Kırkpınar ağası Süleyman Şa-

hin anısına Sarayıçi güreş sahası yanına KIRKPINAR Çeşmesi ve çevre düzenlemesini yaptırmıştır. İbrahim Gümlüş, Sabri Acar, Saffet Kayalı gibi Kırkpınarda Başpehlivanlık kazanan Başpehlivanlar halen Çanakkale Seramik fabrikaları spor kulübünün güreşçileridir...

Hilmi Bodur: Çanakkale Seramik Fabrikaları Genel Müdürü Yağlı güreşin gelişmesi için hertürlü yardım ve ilgiyi esirgememektedir. Bilhassa Çan Süleyman Şahin Güreşlerinin organizesinde katkıları tartışılmazdır.

Süleyman Bodur : Yağlı güreşi seven, önem veren, yağlı güreşçiye koruyan büyüğümüzdür.

HilmiŞahin: Çanakkale Seramik Fabrikaları İdari, Ticari, Mali İşler Genel Müdürü,

Küçük Yaşlardan beri yağlı güreşin ve Kırkpınar'ın devamlı izleyicisidir. Yağlı güreşin gelişmesinde büyük katkıları vardır.

Hasan Sazcı : Fayans Fabrikaları Grup Müdürü. Yağlı güreşe büyük hizmet ve emek vermiştir.

Faruk Şahin: Çanakkale Seramik Fabrikaları Sosyal Hizmetler Müdürü. 24 yıldanberi yapılmakta olan Çan Süleyman Şahin Güreşlerinin Genel Koordinatörlüğünü yapmaktadır. Merhum Süleyman Şahin'in oğludur. Kırkpınar ve yağlı güreşe hizmetleri tartışılmaz. Yağlı güreş yapan tüm pehlivanlar tarafından sevili sayılmaktadır. Adeta onların manevi babasıdır. 1984 yılından beri de Güreş Federasyonu üyeliği, Asbaşkanlığı görevini yürütmektedir.

Hasan Hüseyin Özey: Çanakkale Seramik Fabrikaları Muhasebe Müdürü. Merhum Süleyman Şahin'in damadıdır. Aynı zamanda Çanakkale Seramik Güreş ve İhtisas Kulübünün başkanlığını yapmaktadır.

Erol Sazcı: Çanakkale Seramik fabrikaları yöneticisi. Bu genç kardeşimiz son 5 yıldır kendini adeta yağlı güreşe adanmıştır. Seramik fabrikaları pehlivanlarının ve yağlı güreşçilerin her sorunu ile ilgilenmeyi görev bilir, son 3 yıldır da Güreş Federasyonu yağlı güreş komitesi sekreterliği görevini başarı ile yürütmektedir.

Evliya Çelebi ve Yağlı Güreş

Ünlü gezginimiz Evliya Çelebi döneminin güreşlerini o tatlı üslubu içinde şöyle anlatır: "Rumeli dilaverleri haftada bir gün toplanıp güreş tutarlardı. Çalınan Gülbank, Muhammedi bahadırlarını gazaya teşvik eylerdi. Güreşler iki, üç saat sürer, pehlivanlar 360 oyunu denerler ve nihayet eşlerini şirazedan, sarmadan, kesmeden,

boğmadan, topuk kopmadan bozar, yenik düşürürlerdi. Pehlivanlık pazu kuvveti ve erlik demektir. Amma hile erlik değildi."

10 ciltlik seyahatnamesiyle ünlü Evliya Çelebi (1611-1662), eserlerinde pehlivanlar için çok şey yazmıştır. Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinin birinci cildinde şu satırları okuyoruz: "Dördüncü Sultan Murat, Bağdat seferine çıkmadan önce, bir gün, vezirleri, ulema ve şeyhleriyle yaptığı toplantıda, İstanbul'un güzelliklerini ve o zamanın hayatının yazılıp yazılmadığını sorar. Dördüncü Murat verilen cevaplardan tatmin olmaz. Bunun üzerine ilgililer bir geçit töreni düzenlerler... Dördüncü Murat'ın Gülhane Parkı yakınındaki Alay köşkünden seyrettiği geçit töreninde özellikle pehlivanların geçişleri çok güzeldi. Evliya Çelebi bu konuda şunları yazmış: Yüz, yüzelli çift pehlivan kışbetlerini giyip, yağlanıp, seyircilere pehlivanlıklarını göstererek ve güreş oyunlarını tekrarlayarak Sultan Dördüncü Murat'ın önünden geçerken, Sultan tarafından ödüllendirilmişlerdi.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi de, sazandelerin geçişlerini de ballandıra, ballandıra anlatırken zumaların çeşitlerinden şöyle bahseder: Kaba zurna, cura zurna, asafi zurna, arabi zurna ve la zumaları gibi....

Güreşseverlerin Tatlı Gözyaşları

Ünlü yazarlarımızdan İsmail habib Sevil, güreşle çok ilgilenmiştir. Sevil, 40 yıl önce yayınladığı Türk Güreşi adlı eserinde güreşseverlere tatlı gözyaşları döküyor: Türk güreşinde, Kuru güreşi yağlıdan üstün sanmamalı diyen Sevil devam ediyor: Kuru bir yetişme, yağlı bir erişme devridir. Birincide kışbet yerine pırpıt, o da yoksa don gibi birşey. Sonra onun yalnız yağa değil, başı dara gelince, davula da ihtiyacı olmaz. Kışbetsizlik, yağsızlık, davulsuzluk... Bu bizim güreşin üç unsurunda da fakirliktir. Sadece kuruda kalanlar pehlivan sayılmadılar. Güreşmek başka, pehlivanlık başka. Hakiki Türk güreşinde pehlivanlığa giriş kışbeti giyişle başlıyor. Vücudun bel aşağısıyla, baldırı üstüne kadar ki kısmını kaplayan o, kuşaksız, düğmesiz, iliksiz kalın meşinden yapılmış acayip nesneyi düşüverecek sanırsın. Halbuki ne ustalıklı, ne ölçülü, ne sağlam şeydir o. Hem de ağırlığına rağmen inhinaya kabiliyeti olan kışbet, onu giyen pehlivana diz kapağından göbeğine kadar siyah bir zırh geçirilmiş gibi heybet verir.

Türk güreşinde yağ sürülmesini çirkin ve zararlı görmemeli. Uzun asırların denemesinden geçerek, belli olmuş, yağ hakikatte gayet sıhhatli sey. Pehlivanlar güreşten sonra temizlenmek için hamamda yıkanır. Fakat zeytinyağının pehlivan vücuduna yaptığı iyiliği bilenler hamamdan sonra tekrar temiz yağ sürerler. Yağ bulamayanlar yağlı gömleklerini giyerlermiş. Güreş esnasında veya güreş bitince pehlivanlar vücudlarının burkulan veya fazla yorulan yerlerine yağla ovarak birbirlerine yardım ederler, gözleri yanan güreşçilere mendille koşulmasını yağdan bilmemeli, göz yanığı terdendir. Pehlivanlar söyler, yağ gözleri yakmaktan başka temizlermiş de....

Davulla zurna... Türk milleti gürleşilen yere er meydanı der, davulla zurna cenge gidilirken de, gürleş yapılırken de aynı havaları çalmaktadır. Zurna mı perdesiyle tiz sesler çıkartıp, kaba sol perdesiyle tempo tutuğu zaman davulun tokmağı sanır- sını ki, o seslere hacim veriyor. Gaziler bu hacimli sesle şevke gelip, pehlivanlar peşrevlerine onunla ayarlılar. Türk milleti zaten pehlivanlıkla bahadırılığı ikiz gör- düğü içindir ki, mesela Mohaç'a giden ordunun önünde büyük davullar gümbürdü- yor ve onun içindir ki Baki, kanuni mersiyesinde önelerine kimsenin çıkamadığı o yalın kılınç gibi bahadırları cihan pehlivanları diye vasıflandırıyor:

*Şemşir gibi rûy-i zemine taraf, taraf
Saldın demir kuşaklı cihan pehlivanları.*

Bütün dünyada, Türk gibi kuvvetli, denmesini tarihimizin Viyana'lara kadar gi- diş devrinin haşmetinden kalma sananlar aldanırlar. Muhteşem Süleyman'ın Birin- ci Viyana'sına kadar Avrupa önümüzden kaçtığı için bizi göremedi. O zaman kuv- vetliden de üstün, korkunçtuk. Kara Mustafa Paşanın İkinci Viyana'sından sonra da tılsımımız uçmuş, iki buçuk asır ta Sakarya'ya kadar biz kovalandık. Hayır, onlara Türk gibi kuvvetli dedirten 19'uncu asırdaki, Avrupave Amerika'sıyla, bütün ecne- bi diyarında sırtları yere gelmemiş o cihan çaplı Türk pehlivanlarıydı. Güreşimiz yalnız bizim olan değil, büyük olandır ve o büyük Türk gürleş bu milletin şerefi- dir."

İsmail Habib Sevük, 1943 yılına ait bir anısını da şöyle özetliyor: Sinop'da Bo- yabad'ın Ilıca köyünde davullu zurnalı bir kalabalıkla karşılandık. Kır sofrasının kurulduğu yerde herşeyden önce hepimizin dikkatini çocuklar kendi üzerlerine çekti. Hepsi on, oniki yaşlarında otuz kadar çocuk, hepsinin yüzü pembe ve hepsi de gürbüz. Siz gürleş bilir misiniz dedik, hepsi biliriz, dediler. Çocukları eşleştirdik. Davullu zurna başlar başlamaz hepsinin yumuk ellerle tombul bacaklarına vurarak peşrev çekişleri, çelme, çapraz, kunde... Eni konu, hem de canla başla kıyasıya gür- reşiyorlar. Hangi çiftin gürleşini keserek berabere bırakmak istesek, beş dakika da- ha süre isteyip yenişmek istiyorlardı. Çocukta olan iliğimizde olandır. Milletler iliklerinde onunla millet olurlar. Güreşimiz. Ne yalnız bir spor, ne yalnız bir eğlen- ce, ona biz oluşumuzun davası diye bakmalıyız. Böyle davalarda bir bayrak heybe- ti bilinir."

Ağa

Kırkpınar'ın doğuşu 1361'den 1930 yılına kadar Kırkpınar Ağası, Güreşleri Düzenleyen, Pehlivanları davet eden Konuklarını ağırlayan, Örf ve adetlere göre gürleşlerin yapılmasını sağlayan, Güreşlerde görev alacak Hakem heyetini belirle- yen, Ödülleri veren, Kısaca Kırkpınar gürleşleri ile ilgili hertürlü organizasyonun sorumlusu idi.

1930-1950 yılları arasında Kırkpınar gürleşlerinin sorumluluğu ve organizasını Kızılay Kurumu ile Çocuk Esirgeme Kurumu Müstereken üstlendi. Bu tarihler ara- sında Kırkpınar Ağalığı yetki ve sorumlulukları adigeçen dernekler tarafından yü- rütüldü.

1950 yılından sonra Kırkpınar gürleşlerinin Organizasını Edime Belediyesi üst- lenmiş Kırkpınar Ağalığı Sembolik olarak her yıl arttırmaya çıkarılan kuzuya en yüksek fiyatı veren tarafından yürütülmüştür. Kırkpınar ağalarının bu dönem içe- rinde görev ve yetkileri ağalık şartnamesinde belirtilen hususlarda Kalmıştır, yetki ve sorumluluklarına kısaca değindiğimizde, Kuzu parasını vermek, Kurtuluş Bay- ramına İştirak etmek, Güreşlerin son iki günü Ağa çadırında Misafir, Protokol ve pehlivanlara yemek vermek, vs. gibi, 1984 yılından sonra Ağanın görev ve yetkileri ise Gençlik ve Spor Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenmiştir. Bu da kısaca, Ağalık geleneği bulunan yağlı gürleş organizasyonlarında manevi hamiliğini üstlenmek, Organizasyon komitesinin tabii üyesi olmaktır.

Ön sözümde de değindiğim gibi Kırkpınar Ağalığı Sembolikte olsa bu dar çerçe- ve içersinde bırakılmamalıdır. Edirne Belediyesi Şartnamede ağalığa talip olacak- ları çok güzel ifade etmelidir. Yine Yönetmelik hükümlerine göre ağanın vereceği kuzu parası ile yapacağı Kırkpınar sahası yatırımlarında (Bu hizmet-tesis... Kırk- pınar Ağası.... tarafından yaptırılmıştır.) yazılamaz mı?

Ağa Rumeli kesimi olarak belirlenen bir biçimde giyinir, Ağanın başında serpuş bulunur, serpuşun uçundaki bez dikkati çeker, Şalvar giyen ağa camadan adı veri- len gömleğin üzerine yelek giyer. Ağanın giydikleri giysiler işlemelidir. Ağa ayrıca elinde kehlibardan tespihinide taşımak zorundadır.

1930 yılına kadar, Kırkpınarda ağalık yapanlardan bilinenler ise şöyle, Armutlu köyünden Ali ve Selim, Hacı Hüseyin Ağa Sadırlı Köyünden Hacı Hasanoğlu, Seymenli Köyünden Avukat Ahmet Ağa, Kemerli köyünden Zaptiye Hasan Ağa, Ortaköyden Bankacı Mehmet Efendi, Edirne'den Kolcubaşı Çerkez Etem Ağa, Edirne Kirişhaneden Hamza Ağa Edirne Tabakhaneden Tahir Ağa, Edirne eşrafın- dan Suat Bey, Adalı Halil Pehlivan, Mehmet, Halil, Eşref Ağalar ve Sukucağı Kö- yünden Tefik Sülün 1926 vs, 1950 yılından sonra Kırkpınar Ağaları ise şöyle:

Murat Şener: 1950-1951-1952 yıllarında 3 yıl üst üste Kırkpınar Ağalığı yap- mıştır, Edimelidir, Karacaköylü Murat Şener olarak anılmıştır, Eşraftandır, kızları ve eşi Hayattadır, Kırkpınar ağalığını bıraktıktan sonra ölümüne kadar Kırkpınar ağalığı yapanlara öncülük yapmıştır.

Nurettin Manyas: 1953 yılında Kırkpınar Ağalığı yapmıştır. Edime'lidir. Ağa- lık yaptığı dönemde aynı zamanda Edirne Milletvekili olarak BMM'de bir dönem milletvekilliği yapmıştır. (Bütün aramalara rağmen fotoğrafı temin edilemedi.

Yaşar Yardımcı: 1954 yılında Kırkpınar Ağalığı yapmıştır. Edimelidir. Edir-

nenin tanınmış peynir üreticilerindendir. Sağdır.

MehmetÇardaktan: 1955 yılı Kırkpınar Ağası sağlığında otobüs işletmeciliği yapardı, Edimelidir.

İbrahim Bildik: 1956 yılı Kırkpınar Ağası, Edime'lidir. Tahmis Çarşısında ke-restecilik yapardı. Ticaretini sürdürdüğü yere şimdi çocukları tarafından Bildik İş-hanı yaptırıldı.

Hüseyin Özakıncı: 1957 yılında Kırkpınar ağalığı yaptı, Yapmış olduğu mes-lekten ötürü dökmeci Hüseyin namı ile anılmaktadır. Edime'lidir.

Ahmet Merter: 1958-1959 yıllarında iki yıl Kırkpınar ağalığı yapmıştır. Kırkpınar'ın doğduğu yer olan Ahırköylüdür. İstanbul'un tanınmış zenginlerinden idi. İsmi taşıyan semt vardır (Merter Sitesi) Askerlik görevi sırasında da Kırkpınarlara çok hizmeti geçmiştir.

Salim Doğramacılar: 1960 yılında Kırkpınar Ağalığı yaptı. Edime'lidir. İş-bankası Müdürlüğünden emekli. Halen Ankara'da oturmaktadır. Ankara'da faali-yet gösteren EDİRNELİLER cemiyetinin kurulmasında aktif görev almıştır. Ha-len bu cemiyetin 2. nci Başkanlığı görevini yapmaktadır.

Hilmi Atakan: 1961 yılında Kırkpınar Ağalığı yaptı. Edimelidir, sağlığında Hilmi Atakan Kitabevini işletmekte idi.

Muhittin Ağaogulları: 1962 yılında Kırkpınar ağalığı yaptı. Edimenin tanın-mış ailesinden gelir. Sağlığında çok sevilen ve sayılan bir kişi idi. Ölümüne kadar Kırkpınardan kopmamış, daima kendisinden sonra gelen ağalara öncülük yapmış-tır.

Ali Rıza Keleşoğlu: 1963 yılında Kırkpınar ağalığı yaptı. İstanbullu ve ticaretle uğraşıyordu.

Hasan Vatan: 1964 yılında Kırkpınar ağalığı yaptı. Edimelidir. Uzun yıllar Edime Şöförler ve Otomobilciler Demeği Başkanlığı, ve Belediye Meclis üyeliği yaptı. Hoşsohbet, nüktedan ve herkese yardım etmekten zevk alan birisi idi. Yıllar önce ölmesine rağmen Edimeli hala eski canlılığı ile kendisini hatırlar ve anar.

Hakkı Meriç: 1965 yılında Kırkpınar ağalığı yaptı. Edime'nin Elçili Köyünde oturmakta ve çiftçilik yapmaktadır. Kırkpınar ağalığı yaptığı yılda misafirlerine verdiği kuzu çevirme ziyafetleri ile ünlüdür. Ağalığı halen takdirle anılmakta-

dır.

Muzaffer Bilge: 1966 yılında Kırkpınar ağalığı yapmıştır. Dünya ve Olimpiyat şampiyonu Babası Gazanfer Bilgenin rahatsızlığı nedeniyle onun yerine bu görevi üstlenmiştir. Gelmiş geçmiş Kırkpınar ağalarının içersinde en gencidir. (11 yaşın-da iken ağalık yapmıştır.)

Süleyman Şahin: 1967-1968 yıllarında iki yıl Kırkpınar Ağalığı yapmıştır. Çanakkale Yenice doğumludur, ancak yaşadığı dönemin büyük kısmını Çan ilçesinde geçirmiştir, Çanakkale Seramik fabrikalarının kuruluşunda büyük hizmetleri vardır. Gençliğinde iyi bir yağlı güreşçi idi. Bu nedenle yağlı güreşin gelişmesi ve sevilmesi için büyük gayret göstermiştir. Ölümünden sonra Çan ilçesinde Anısına, Çanakkale Seramik Süleyman Şahin güreşleri her yıl yapılmaktadır. Bu güreşler federasyonca Geleneksel statüsüne alınmıştır. Kırkpınar güreşlerinden sonra en fazla ilgi çeken Geleneksel Süleyman Şahin Güreşleridir. Güreş federasyonu üyesi ve asbaşkanı Faruk Şahin'in Babası Çanakkale Seramik Güreş ve Cimnastik Kulübü Başkanı Hasan Hüseyin Özay'ın Kayınpederidir.

Gazanfer Bilge: 1969-1970 yıllarında olmak üzere 2 yıl Kırkpınar Ağalığı yap-mıştır. Karamürsellidir. Türkiye'nin tanınmış otobüs işletmecilerinden dir. Serbest güreşte Türkiye'ye dünya ve olimpiyat şampiyonlukları kazandırmıştır. Güreş ha-yatında Gazanfer Bilge, 62-67-73 ve 79 kiollarda güreşti, süratli güreşir sonuca er-ken gitmek isterdi. Hatta 1948 Londra Olimpiyatlarında kazandığımız 6 altın ma-dalyadan 3 ü aynı anda kazanılırken, Gazanfer Bilge Rahmetli Yaşar Doğu, Celal Atık aynı anda 3 minterde altın madalya için güreşiyorlardı. Bir anda Gazanfer Bil-ge seslendi, "Haydi arkadaşlar tuşlayın artık" demesinden birkaç saniye sonra tuş-lar birbirini takip ederek üç güreşçimizde birden galibiyetlerini bildiren düdük ses-leri birbirine karışarak şampiyonluklarını ilan etmişlerdi. Gazanfer Bilge rahatsız-lığı nedeni ile güreşi genç yaşta bıraktı ama kopmadı hala genç güreşçileri destek-ler ve onlara yardım eder.

Celal Hacı Eyüpoğlu: 1971 yılında Kırkpınar Ağalığı yaptı. Türkiye'nin tanın-mış otobüs işletmecilerinden idi.

Doğan Görkey: 1972 yılında Kırkpınar Ağalığı yaptı. Babaeskilidir tanınmış mali müşavirlerdendir.

Hamit Kaplan: 1973 yılında Kırkpınar ağalığı yaptı. Son yıllarda Türk güreşi-ni dünyaya tanıtanlardan değerli bir serbest güreş ağır sıklet şampiyonumuzdur. Kısa ömründe Kırkpınar'a ağalık yapmak suretiyle de yağlı güreşe hizmette bulun-muştur. Tokatlıdır.

Şevki Alan: 1974 yılı Kırkpınar ağasıdır. Samsunludur. Otobüs işletmecilerindendir.

Zülfü Karabulut: 1975-1976 yıllarında 2 yıl Kırkpınar ağalığı yapmıştır. Kırkpınar'ın halen en renkli simalarından biridir, aynı zamanda Akbalık güreşlerinin organizatörüdür, sempatik hareketi ile nerede yağlı güreş düzenlenirse kendisini orada görmek mümkündür. 1950 yılından 1972 yılına kadar Baş dahil bütün boylarda Kırkpınar'da başarılı güreşçilik hayatı vardır, Adapazarı, Akyazıdır.

Fethi Atan: 1977 yılında Kırkpınar ağalığı yaptı. Minder ve Yağlı güreşe hizmet vermiş birincilikler almış atan kardeşlerin en küçüğüdür. Adapazarlıdır. Türkiye'nin tanınmış otobüs işletmecilerindendir.

Sabahattin Tekcan: 1978 yılında Kırkpınar ağalığı yapmıştır. Tekirdağlıdır, sağlığında Ziraat aletleri satan AŞ'nin başkanlığını yapıyordu.

Süleyman Özmercan: 1979 yılında Kırkpınar ağalığı yaptı. Bandırmalıdır. Ticaretle uğraşüyor.

Cemal Pul: 1980 yılı Kırkpınar ağasıdır, Edirne'lidir. Lunapark işletmecisidir.

Mehmet İriş: 1981 yılında Kırkpınar ağalığı yaptı. Edirnelidir Mevsim Mağazaları işletmecisidir.

Ali Ayağ: 1982-1983 yıllarında iki yıl Kırkpınar ağalığı yaptı. Edirne-Büyük gerdelli köyü doğumludur. Divan Yayınlarının sahibidir. Ağalığı döneminde Türk spor geleneği ve Kırkpınar güreşleri isimli çok yararlı bir kitap yayınlamıştır.

Mustafa Bilgin: 1984-1985 yıllarında iki yıl Kırkpınar ağalığı yapmıştı. İstanbul doğumlu olup iş hayatına Edirne'de Almanya fahri konsolosluğunu yapmıştır. Ağalık döneminde Kırkpınar sahasındaki basın tribününü yaptırmıştır, yine ağalığı döneminde Kırkpınar ile ilgili bir kitap yayınlamıştır.

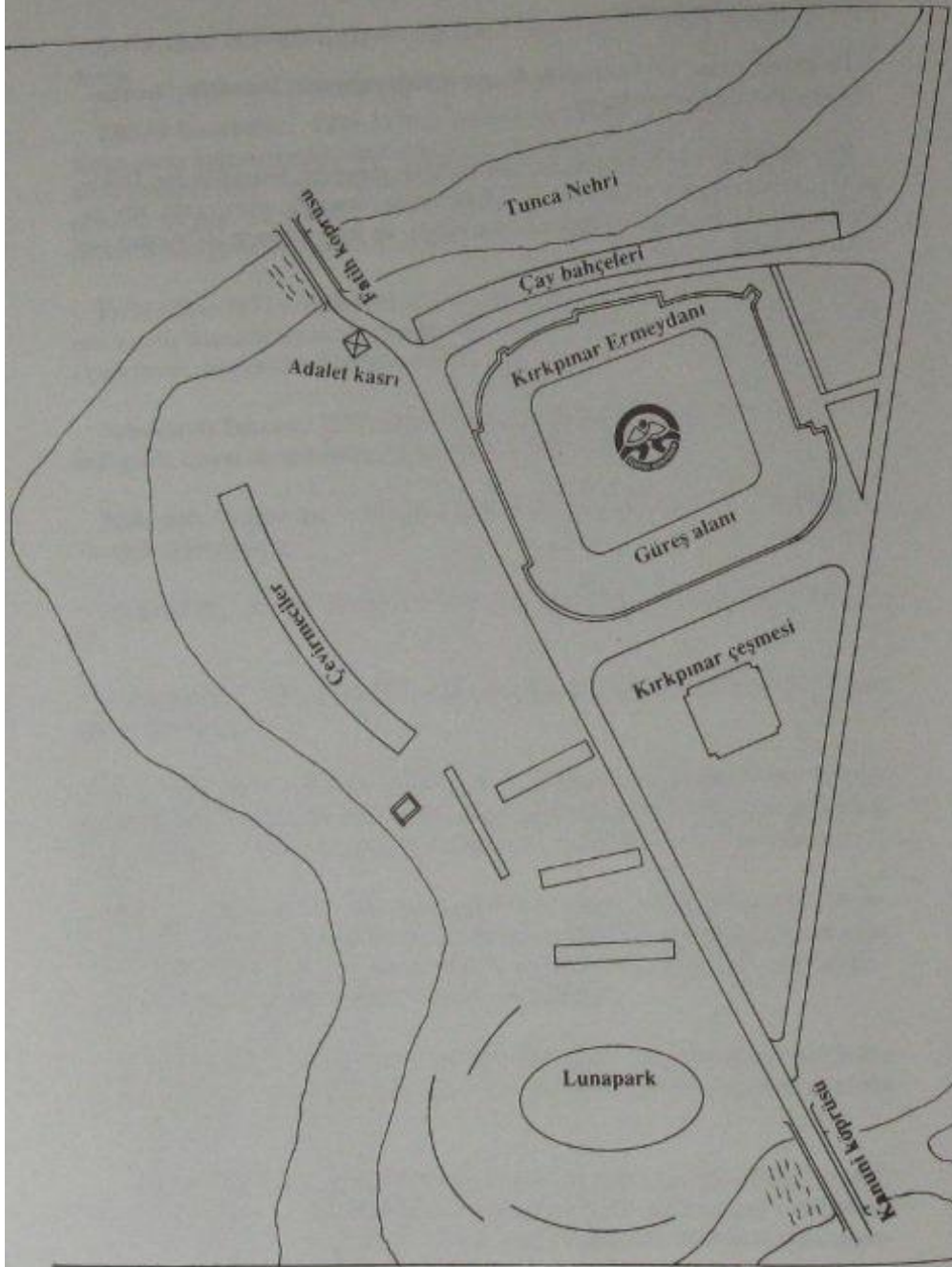
Halil Kılıçoğlu: 1986 yılında Kırkpınar ağalığı yapmıştır. İstanbulludur, Kılıçoğlu Şirketler grubunun sahibidir, ayrıca halen Halter Federasyonu Asbaşkanlığı görevini yürütmektedir.

Hasbi Menteşoğlu: 1987 yılında Kırkpınar Ağalığı yapmıştır. Samsunludur, Menteşoğlu Şirketler grubunun Başkanıdır, Uzun yıllar Samsunspor Kulübü'nün Başkanlığını yapmıştır. Hasbi ağa ismi ile anılır, Popilerdir. Hemen hergün basın-

da haber konusu olmaktadır.

İbrahim Çayla: 1988 yılında Kırkpınar ağalığı yapmıştır. Bursalıdır, Gece kulübü işletmeciliği yapmaktadır.

Kemal Özkan: 1989 yılında Kırkpınar ağalığı yapmıştır. İstanbulludur. Türkiye'nin en tanınmış sünnetçilerindendir. İstanbul'da sünnet sarayları vardır, ağalığı döneminde Bulgaristan'dan göçen soydaşlarımız ile fakir ailelerin 500'e varan çocuğunu sünnet etmiştir.

Kırkpınar Ağaları

Karacaköylü Murat Şener
1950, 1951, 1952 Kırkpınar A.

Edirne Milletvekili
Nurettin Manyas
1953 yılı Kırkpınar Ağası
Yaşar Yardımcı (Edirneli)
1954 yılı Kırkpınar Ağası

Merhum Şoför Mehmet
(Edirneli)
1955 yılı Kırkpınar Ağası

İbrahim Bildik (Edirneli)
1956 yılı Kırkpınar Ağası

Dökmeci Hüseyin Özakıncı
(Edirneli)
1957 yılı Kırkpınar Ağası

Ahmet Merter (Ahiköylü)
1958, 1959 yılları Kırkpınar A.

Salim Doğramacılar
1960 yılı Kırkpınar Ağası

Hilmi Atakan (Edirneli)
1961 yılı Kırkpınar Ağası

Hakkı Meriç (Edirne Elçili
köyünden)
1965 yılı Kırkpınar Ağası

Gazanfer Bilge (Hastalığı
nedeni ile yerine Muzaffer
Bilge)
1966 yılı Kırkpınar Ağası

Süleyman Şahin
(Çanakkaleli)
1967, 1968 yılları Kırkpınar A.

Muhittin Ağaoğulları
(Edirneli)
1962 yılı Kırkpınar Ağası

Alirıza Keleşoğlu (İstanbul)
1963 yılı Kırkpınar Ağası

Hasan Vatan (Edirne Şoförler
Derneği Başkanı)
1964 yılı Kırkpınar Ağası

Gazanfer Bilge (Karamürsellî)
1969, 1970 yılları Kırkpınar A.

Celal Hacı Eyüpoğlu
1971 yılı Kırkpınar Ağası

Doğan Görkey (Babaeskili)
1972 yılı Kırkpınar Ağası

Hamit Kaplan
1973 yılı Kırkpınar Ağası

Şevki Alan
1974 yılı Kırkpınar Ağası

Zülküf Karabulut (Adapazarlı)
1975, 1976 yılları Kırkpınar A.

Cemal Pul (Edirneli)
1980 yılı Kırkpınar Ağası

Mehmet İriş (Edirneli)
1981 yılı Kırkpınar Ağası

Ali Ayağ (Edirneli)
1982, 1983 yılları Kırkpınar A.

Fethi Atan (Adapazarlı)
1977 yılı Kırkpınar Ağası

Sebahattin Tekcan
(Tekirdağlı)
1978 yılı Kırkpınar Ağası

Süleyman Özmercan
(Bandırmalı)
1979 yılı Kırkpınar Ağası

Mustafa Bilgin (Edirneli)
1984, 1985 yılı Kırkpınar A.

Halil Kılıçoğlu (İstanbul)
1986 yılı Kırkpınar Ağası

Hasbi Menteşoğlu
(Samsunlu)
1987 yılı Kırkpınar Ağası

İbrahim Çayla
1988 Kırkpınar Ağası

Kemal Özkan
1989 Kırkpınar Ağası

Murat Köse
1990 Kırkpınar Ağası

İNANCIN-AZMİN VE SEBATIN ZAFERİ

BAŞARILI BİR İŞ ADAMI
1990 YILI KIRKPINAR AĞASI
MURAT KÖSE

Madde ile ölçülmesi mümkün olmayan özelliklere sahip olan kıymetli varlıklarımız, Yüce ALLAH'IMIZIN faziletli nimetleri safında yer almış bulunan insanlarımızın haslet ve meziyetlerini etüd edip incelemiş bulunan ilim ve bilim uzmanları, psikologlarımız sosyal hayatımızın her dalında yaşantılarını sürdüren insanlar hakkında fikirlerini beyan ederlerken, özetle şu sonuca varmışlardır.

"İnsan hayatı sesli ve renkli bir filme benzerler. Kıvılcımlarından asla sual olunmaz. Zevkler ve Renkler ise daima takdir olunur."

Yurdumuzun değerli edip ve şairlerimizden MİTHAT CEMAL, işleyen dimağlara, eserlere ve öykülere önem veren kitlelere hitap eden bir şiirinde yaradılışı itibarıyla başarılı olabilecek insanlarımıza şöyle seslenişler yapmışlardır.

*"Zira şu Fezalar uçabildinse
Derindir,
Tarihini kendin yazıyorsun
Eserindir."*

İnsanların haleti-ruhiyesine hitap etmiş bu mısralara layık olabilmış kişiler ve şahsiyetler, aziz vatanımızın dört bir köşesinde var olduğuna inancımız tamdır, ve samimidir. Ancak, bu duygu ve düşüncelere sahip olan yurt çocuklarımızın eserlerini ve hayat öykülerini fiilen ispatlamış olmaları gerekmez mi? Evet. Gerekir.

Rahmetli ATATÜRK, bir fazilet rejimi olan TÜRKİYE CUMHURİYETİ'nin kuruluşu esnasında, aziz vatanımızın en ücra köşelerini gezip dolaşmış, gönlünde taht kurduğu, camı kadar sevdiği bu yurdun evlatları hakkında yeterli fikirler edindikten sonra, büyük nutkunda yer almış şu tarihi sözleriyle mutluluğunu ifade etmişlerdir

"TÜRK zekidir, çalışkandır. Azimli ve cesur olduğu kadar sebatkardır. Vatan-Milllete hizmet sevgisi daima ön planda yer almış her TÜRK çocuğu daima aklı ile, işleyen dimağı ile iş görür."

Evet, vatanımızın kurtuluşunda ölümsüz eserler, anılar bırakmış bulunan Rahmetli büyük insan, faziletli şahsiyet, ATATÜRK'ümüzün itimadına her zaman layık olmuş bu yurdun insanları başarıdan, başarıya koşarak kendi branşlarında örnek olmuşlardır.

Yazımız metnine konu teşkil etmiş bulunan inançlı, faziletli sebatkar ve azimkar şahsiyet başarılı iş adamı, hayatının değerli öyküsünü bilfiil eserleriyle, çalışmaları sayesinde yazmış olan vatansever yurt çocuğu sayın MURAT KÖSE'nin örnek tablosu şudur.

Inançlı bir mutlu ailenin bağrından fıskırıp, hidayet dolu kalbiyle dünya hayatına merhaba diyen MURAT KÖSE yurdumuzun sevimli köşelerinden, TRABZON ilimizin Akçaabat ilçesine bağlı Kaleönü köyünde 1945 yılında dünyaya gelmişlerdir.

Mütevazi, fakit fakat inançlı bir aile evladı olan Murat KÖSE sevimli köy Kaleönü'nde okul bulunmadığından bütün arzularına rağmen yeterli eğitim görememenin üzüntüsünü çekmiştir. Yüce ALLAH'A olan hudutsuz sevgisinden ilham alıp, kendi çevresinde mevcut olan ilim erbabının yardımı ile, Hazret-i Kur'an-ı Kerim dersini alarak mutlu hayat sayfasına hidayet nurunu serperek, istikbal vadeden yaşıntısına başlamıştır. Hazret-i ALLAH'IN en büyük eseri insanlara, her şeye kadir ve sahip olan Yüce ALLAH yaradılışından itibaren kıymet verdiği aziz kullarına hidayet nurunu nasip ederek "YÜRÜ YA KULUM" dedi mi o insanın geleceği garanti altına alınmış demektir.

Kaleönü köyünün hayat bahşeden tertemiz havasını asil ruhuna muhabbetle dolduran sevimli yurt çocuğu Murat KÖSE ilk meslek olarak köyünde çobanlığı seçmiştir. Çocukluk çağından itibaren çevresindeki boyaşları ile güreş yapmaktan zevk almaya başlayan Murat KÖSE, maddi imkansızlıklar nedeniyle, güreş sporuna olan hudutsuz sevgisini geliştirememiştir.

Küçük yaşında olmasına rağmen çalışma arzusu, yücelme duygusunu kalbinde yaşatan Murat KÖSE 1958 yılında Karadeniz'in incisi mevkiinde olan Samsun ilimizin Muşta ilçesinde bir çiftlik ağasının hizmetinde yine çoban olarak çalışmalarına devam etmiştir. Üç sene bu görevde kaldıktan sonra tekrar doğup büyüdüğü köyü Kaleönü'ne dönen Murat KÖSE köyünde ayrılık hasretini giderirken iş hayatının ilk denemesini minik ve fakat azimli dimağı ile muhasebesini yapma olanağını bulmuştur. İlham ve cesaretini Yüce ALLAH'tan almakta olan Murat KÖSE kendi mantığının etkisi altında kalarak köyünden uzaklaşmaya karar vermiştir. Bu duygularla köyüne veda eden cesur yurt çocuğu Murat KÖSE 1961 yılında yola çıkmıştır. Murat KÖSE'nin Trabzon'dan ayrılması ile birlikte istikbal vadeden mutlu hayat sayfasının açıldığını görmekteyiz.

Şehidler diyarı, Kahraman ilimiz Çanakkale'mizin Çan ilçesinde, insanlık hizmetine kapılarını cömertçe açmış bulunan medarı iftiharımız Çanakkale Seramik Fabrikalarında talihin bir cilvesi olarak görev almış, ağabeyi Hasan Köse'nin yanına gelen MURAT KÖSE ağabeyinin misafiri olarak bir süre kalmıştır. Çan ilçesinde mutlu yaşantılarını sürdüren Çanlıları kısa zamanda seven, benimsiyen ve duyulanan MURAT KÖSE her vesile ile minnet duygularını hürmetkar sözleriyle yansıtan vefalı insan Murat KÖSE Çanakkale Seramik Fabrikalarında, marangoz atölyesinde işçi olarak 11-01-1961 yılında çalışmalara başlamıştır. Disiplinli, ve-

rimli, vatansever, haslet ve meziyetlere malik olan Çanakkale Seramik Fabrikaları'nın faziletli yönetiminden ilham ve cesaret alan Murat KÖSE, sorumluluk duygusu içinde çalışmalarını sürdürürken, sabahın ilk ışıkları ile uyanıp, saat altıda işbaşı yaparak akşamları saat sekizde paydos yaparak atölyesinin şefi mevkiinde olan Hüseyin Uslu'nun disiplinli ve intizamlı çalışmalarından söz ederken, bu çalışmanın kendisine yön tayin ettiğini, takip eden iş hayatında değerli Şefi Hüseyin Uslu'nun sistemli ve programlı çalışmalarının kendisine yön verdiğini hürmetle ifade etmektedir.

Yıllar-yılı takip etmiştir. Trabzon'un Akçaabat ilçesinin sevimli köyünün asil ruhlu evladı gelişmiş, büyümüş ve askerlik çağına gelmiştir. Bütün vatansever yurt çocukları gibi kendisi de milli görevini yapmak üzere 1965 yılında ordumuz saflarına dahil olmuştur. Milli görevini mutlulukla tamamlayan Murat KÖSE tekrar Çan ilçesine gelerek insanların haysiyet ve onuruna daima onur verilen Çanakkale Seramik Fabrikaları'nın faziletli yöneticilerine başvuran Murat KÖSE ilham aldığı ve özlemini çektiği eski görevinde çalışmalarına başlamıştır. Çalışma ve yücelme arzusu ruhunda ve mefkuresinde her geçen zaman içinde şahlanan azimli Murat fabrikadaki programlı sekiz saatlik çalışmayı yeterli bulamadığından yararlı olma arzusu ile iş yerinden ayrıldıktan sonra geceleri de çalışmak üzere Çan ilçe merkezinde mütevazi bir marangoz atölyesi açmıştır. Mesai bitiminden sonra bu azimli çalışmaları istikbal vadeden Murat KÖSE için geniş ufukların açılmasına neden olmuştur. İdeal bir işletme yeri olan Çanakkale Seramik Fabrikalarından almış olduğu alın teri ikramlarla birlikte, geceleri çalışarak açmış olduğu atölyesinden sağladığı maddi imkanları birleştiren Murat KÖSE 1968 yılında, her faziletli vatandaş gibi, kendisine ve ruhuna eşit olan bir hanımefendi ile mutlu yuvasını kurarak evlenmiştir. Duygu ve düşünceleri bir bütün olarak aile hayatında birleşen sayın KÖSE ailesi hayat müşterektir felsefesine uygundur parolası ile, sayın eşleri ile birlikte fabrikada çalışmalarına devam etmişlerdir.

Küçük yaşta beri çalışıp, kazanıp, yücelme ve faydalı olma duygusu içinde cırpınan ve müsait zeminler ve fırsatlar arayan müktedir vatan evladı Murat KÖSE ticari hayata atılmayı kendisine prensip edinmiştir. Bu duygu ve düşüncelerle hayatını düzene sokan, plan ve programlar hazırlayan MURAT KÖSE bu arzusunu kuvveten fiile çıkarmak amacıyla 1973 yılında gönülden bağlı olduğu fabrikadan cismen ayrılmışlardır.

Ticari hayatının ruhuna azimli ve cesur kalbinde kökleştiren müteşebbis iş adamı Murat KÖSE, Çanakkale Seramik Fabrikaları Nakliye Servisinde nakliyecilikle ilgili konulara el atarak üç yıl sürelik bir zaman içerisinde tamamlayıcı bilgiler edinmişlerdir. Ticari hayatının bu safhasında cesur bir hamle daha yapan Murat KÖSE fiilen fabrikadan ilişkisini keserek, şimdi sahibi olduğu YÜZBİR TİCARET İNŞAAT MALZEMELERİ temelden çatıya firmasının önderliğini yapmaya başlamıştır. Bu azimli ve cesur hamlesine 3-07-1977 tarihinde yönelen başarılı iş adamı Murat KÖSE 16.000 TL sermaye ile kurmuş olduğu firması ile birçok iş erbabı-

na örnek olmuştur. İnancı duyularla temeli atılan Yüzbir Ticaret Firmasının yücelmesinde gösterdiği gayret, sabır ve sebat, sempati ve takdirle izlenirken, imkansızlıklar içerisinde imkanlar yaratmanın ne demek olduğunu kanıtlamışlardır. Zorlukları yenmenin ve yücelmenin sırtına eren Murat KÖSE'nin piyasada tanınmanın uğraşı içinde geçen anılarından biri de 1978 yılında cereyan eden bir olaydır.

Söz konusu yıllarda Çimento kıtlığı baş gösterdiği Çan ilçesinde çimento rekabeti yapan meslek arkadaşları arasında ezilmemek amacıyla, haziran ayının sıcaklığında çimento kamyonlarıyla beraber gelen TIR kamyonundaki 40 ton çimentoyu yalnız başına iki saat gibi kısa bir süre içerisinde indirmiş olmasıdır. Çimentonun içerisindeki küçük taşlar, sırtındaki deriyi adeta bir barut gibi delerek sırtına saplanmıştı, diyen azimli ticaret adamı Murat KÖSE meslek arkadaşlarını bu gibi işleri hamallara yaptırıyorlardı. Benim ise maddi gücüm olmadığı cihetle kendim yapmak zorunda kalıyordum. İşim belirli bir seviyeye gelinceye kadar zorluklar çektiğimi ifade etmek isterim, diyerek anılarını dile getirmişlerdir.

İşinin yürümesini sağlamak amacıyla bir kamyon filosunun ihtiyacını anlayan Murat KÖSE 1978 yılında dürüst şoförlerle ortaklaşa bu önemli problemin temeli atmıştır. Bu suretle gittikçe genişleyerek azimli çalışmalar sonucunda geniş bir kamyon filosuna sahip olmuştur. Ticaret hayatının sırtına eren dürüst çalışma temposu içerisinde bu kamyonlarla çeşitli tuğla fabrikalarına ve çimento fabrikalarına toz kömür taşıyarak programlı ve düzenli işler yapmaya devam eden Murat KÖSE ayrıca dönüşlerinde tuğla ve çimentoların çeşitli semtlere pazarlanmasını da organize ettiğini ifade ederken 1984 yılından bu yana 5 yıl üst üste Yüzbir Ticaret Ünvanı adı altında Çanakkale ili ve ilçelerinde vergi rekortmeni sıfat ve ünvanını kazanmış olmanın mutluluğunu duyanların safında yer almıştır.

Hizmet aşığı, sporsever, ideal insan Murat KÖSE gönülden arzuladığı yağlı güreşe olan bağlılık öyküsünü kendine has samimi ifadeleriyle şöyle dile getirmişlerdir.

"Çocukluğumda olduğu gibi yağlı güreş merakımı unutamadığımdan yıllarca hizmet etmiş olduğum Çanakkale Seramik Fabrikalarında kurulmuş olan Rahmetli Süleyman Şahin Güreş İhtisas Kulübünde pehlivanlar barındırılmakta, bunlar her yıl Kırkpınar güreşlerine katılmaktaydılar. Bu husus beni ve değer verdiğim kıymetli arkadaşlarımı son derece duygulandırıp gururlandırıyor. Hepimiz güreşçileri bağrımıza basıyor ve yardımcı oluyorduk. Hele pehlivanlarımız Kırkpınar'da derece aldıklarında Çan'da bir bayram havası yaşıyorlardı."

Anılarını izah ederken de ifade ettiğim gibi küçük yaşlardan beri güreşe karşı olan özlemimden ve gireşememiş olmanın ezikliğinden dolayı, ileride maddi durumum iyi olduğu zaman, Ata sporu güreşe hizmet etmek azmini ve inancımı taşı-maktaydım. Bu hususu da her vesile ile güreş kulübü yöneticileriyle yaptığı sohbetlerde dile getiriyordum. İşimin arta kalan zamanlarında Çan ve çevre yağlı pehlivan güreşlerini izlemeye özen gösteriyordum."

Bu husus ve duygularım beni çevrenin yağlı güreşte daha aktif hizmet etmemi sevk etmekteydi. Kırkpınar da ağalık olarak hizmetin ifasını gerçekleştirebileceğimi, özellikle Çanakkale Seramik Fabrikasını gerçekleştirebileceğimi, özellikle Çanakkale Seramik fabrikaları kurucularından ve eski Kırkpınar ağalarından Manevi Babam Merhum SÜLEYMAN ŞAHİN'den de ilham alarak kendime göre plan ve program dahilinde maddi gücümde elverdiği ölçülerde bu işe el uzatmaya karar verdim. Bu kararı verirken bu güne kadar hizmet etmiş ağaların yaptıklarını o süreler içerisinde inceledim. Ben ağa olursam TÜRK GÜREŞİNE nasıl hizmet edebilirim? Ağalık yalnız para vermek mi? gibi sorular kafamı kurcalamaktaydı.

Çevremdeki arkadaşlarla konuyu detaylandırıp ve arkadaşların da gerekli desteği verecekleri güvencesini de alınca Edirne'ye TÜRK ATA sporuna, güreşe hizmet etmek için ağa aday olarak gittim. Artık hiçbir maddi güç beni ağalığı almama engel olamazdı.

"O tarihi an, gün ve saat geldi. Açık arttırmaya katıldım ve 105.500.000 TL ile 1990 yılı KIRKPINAR AĞALIĞ'ını aldım."

Ağalığı aldıktan sonra kendime yağlı güreşe yıllarca hizmet vermiş kişilerden oluşan bir EKİP oluşturdum. Ekibimde görev taksimatı yapıp bir yıl içerisinde yapacağım, çalışmaların programını planladım. Önce ekibimle beraber Edirne Belediye Başkanını ziyaret ederek bir yıl içinde yapılacak işler için görüşmelerde bulundum. Müsterek kararlar alarak Kırkpınar'a kalıcı hizmetler vermeye karar verdim.

"Türk Güreşine yardımcı olabilmek için Dünya Şampiyonasına katılan güreşçilerimize başarılı olmaları halinde,

1. ciye 20

2. ciye 10

3.cüye 5 cumhuriyet altını vermeyi taahhüt ettim.

Şampiyonadan sonra Türk kamuoyu önünde vermiş olduğum sözü yerine getirdim."

Belediye Başkanı'nın yapmış olduğu Ağalık para ödenmesi şartnamesi gereği 105.500.000 TL.sını nakit olarak Kırkpınar tarihinde görülmemiş bir ödeme planı içerisinde Kırkpınar'a 7 ay kala tüm kamuoyu önünde parayı nakit olarak 15-12-1989 tarihinde Sayın Belediye Başkanı HAMDİ SEDEFÇİ'ye teslim ettim.

Ağalık bir yıl içinde geçen bir olgudur. Yapılan hizmetler yıllarca kalıcı olarak devam etmektedir. Bu düşünce ile Edirne Saray içinde bir seferde 2.500 kişiye yemek verebilecek bir mekan ve ağa çadırını sembolize edecek ağa köşkü yapmaya karar verdim. Bu da yeterli gelmeyince Tarihi Edirne'nin eski eserlerinden olan iki tane çeşmenin restorasyonunu eşimin hayratı olarak üstlendim. Ayrıca Kırkpınar tarihinde ilk defa olarak saray içinde bir Kırkpınar müzesi açmaya karar verip, bu konuya gündemde tutarak hizmet etmiş olan ağaların, Kırkpınar başpehlivanlarının eşyalarından hediye etmelerini gerek bizzat kendim giderek ve gerekse basın aracılığı ile duyurup bu müzeye konmasını sağlayarak müzeyi hizmete açtım.

Kırkpınar ağalık ünvanını aldıktan sonra 1990 yılı ağası olarak TÜRKİYE'de yapılan tüm geleneksel güreşlere ekibimle beraber giderek orada güreşçi kardeşlerime maddi ve manevi destekte bulunarak bu işin tarafımca ne kadar ciddi olduğunu tüm güreş camiasına bilfiil göstermekle mutlu olduğumu ifade etmek isterim, Türk spor camiasını selamlarım."

Yazımız metninde samimiyetle ifade etmiş olduğum gibi, faziletli vatan evladı MURAT KÖSE'yi İNANCIN-AZMİN ve SEBATIN ZAFERİ olarak tanıtır kendisinin evli, 3 kız, bir erkek babası olduğunu ifade ederim.

Cazgır

Tarihi Kırkpınar güreşleri birçok ünlü pehlivanın yer aldığı en büyük er meydanlarından biri olduğundan, Kırkpınar'dan ünlü güreşçiler kadar ünlü cazgırlar da geçmiştir.

Pehlivanları, memleketleriyle, yöreleriyle, güreşteki oyunları ile, zayıf ve kuvvetli yönleriyle tanıtan cazgır denir. cazgırlık zor yanları çok olan bir meslektir. Teşvikten baş güreşlerine kadar boylarında güçlü olan pehlivanları iyi tanıması gerekir. Bunları halka ve rakiplerine tanıtırken özelliklerini mani'ye dökerek anlatması gerekir. Cazgırın başpehlivanlık güreşlerinin ilk başlama turunda ve final güreşinde onlarla birlikte peşrev çekmesi adettir ve heyecan vericidir. Son 30 yılın en meşhur cazgırı geçen yıl kaybettiğimiz rahmetli Mustafa Şirin'dir. Ondan önceden de Kırkpınar'da cazgırlık yapmış Ayşekadın cami eski imamı Sadık Atılgın hoca idi (kendisinin okuduğu dualardan bir örneğini daha önce vermiş idik. Son yıllarda da Mustafa Şirin'in ölmesi ile çırakları Şükrü Kayabaş onun yerini almış ve yardımcılığını da Adapazarlı Osman Filiz yapmaktadır.

Cazgırlar hangi boylarda güreş yapacağını çok iyi bildiklerinden favori isimlerini de bulurlar. Başarılı cazgırlar, yağlı güreş yapılan bölgelerde müsabakalarda görev alırlar, ve bütün pehlivanları seyrettikleri için onların benliğini en iyi şekilde bilmeye çalışırlar.

Yağlı güreşlerde okunan mani ve dualara gelince

Açılışa:

Vatanımıza, milletimize, ordumuza, yurdumuza göz diken düşmanları taşlarız.

Halkın inayetiyle euzu besmeleyle bugün güreşlere başlarız.

Şarkı, türkü girerse besteye

Gördüğünüz pehlivanlar güreş yapacaklar desteye.

Pehlivan, pehlivan hoş geldiniz, sefalar getirdiniz

Pirler meydanına şeref verdiniz.

Tarihi Kırkpınar güreş sahasına

Hani Ali, hani Veli, hani Kurtdereli?

Pirimiz, üstadımız Hazreti Hamza

Peygamberimiz Muhammed'in Mustafa

*Allah, Allah illallah pehlivanlara
Hep beraber alkışlarla diyelim maşallah...*

Bu duadan sonra pehlivanlar teker teker takdim edilerek er meydanına salavatlannr.

Pehlivanın peşrevi bir bakıma ısınma hareketidir. Pehlivanlar toplu olarak peşrev yapınca, Kible'ye doğru dönerek temennada bulunurlar. Bu temenna aynı zamanda Allah'a duadır. Pehlivan bu arada diz çöküp, yerden çimen alır yüzüne sürer, Allah'ım bizi muvaffak et, der.

Kol bağlayıp, kol sallamak pehlivanın gücünü ölçmek, demektir.

Pehlivan tekrar peşreve başlar ve rakibinin paça bağını yoklar. Mert pehlivan, rakibinin parçası gevşekse, arkadaşım paça bağını kontrol et der ve sırtını sıvazlayarak rakibini yağlar.

Tokalaşarak, birbirlerine haklarını helal eden pehlivanlar daha sonra mertçe güreşe başlarlar.

Sonra sıra küçük orta pehlivanlarına gelir:

Türk milletinin saygısı vardır Ata'ya

Gördüğünü pehlivanlar güreş yapacaklar küçük ortaya...

Böylece küçük orta pehlivanları sırayla er meydanına salınır.

Cazgır büyük orta pehlivanları için şu maniyi okur

Bazı insanlar güreşleri izlemek üzere

Kimisi araba ile, kimisi yaya

Gördüğünüz yiğit aslanlar güreş yapacaklar

Büyük ortaya...

Böylece büyük orta pehlivanlar er meydanını salınır.

Cazgır başaltı pehlivanlarını şöyle salar.

Milli Piyangodan bir bile al

Güven talihine bahtına

Geleceğin başpehlivanları

Güreş yapacaklar başaltına...

Cazgır daha sonra başaltına güreşecek pehlivanları ünvanlarıyla da seyircilere tanıtır.

Sıra baş güreşlerde... Heyecan dorukta... Seyircinin, pehlivanların ve cazgırın heyecanı birleşir ve cazgır manilerine başlar: Şükrü Kayabaş'la beraberiz... söz başcazgırın:

Er meydanındaki güreşleri izlemek üzere
Buraya geldiniz koş koş,
Gördüğünüz, koş yigitler güreş yapacaklar Baş'a...

Bir gün olur senin de yazılır
İsmin mezarının taşına
Başpehlivanlar euzu besmele ile
Soyunarak kazan başına...
Cenabı Hak kimseye vermesin illeti
Varolsun dünya yüzünde kahraman Türk milleti.

Bazı sirkelerin dibine çkmştr tortusu
Varolsun dünya yüzünde kahraman Türk ordusu...

İki yigit çıktı meydana
Her ikisi de birbirinden merdane,
Biri hare, biri kare;
Avrupa sarayı yıkıldı oldu harap
Kaptan kafa hkmeti parmaksız koca arap
Ona bile kalmadı bu meydan size de kalmaz bu meydan.

Her zaman güreşler aynı mevsimde başlar
Varolsun bu güreşleri seyreden vatandaşlar.

Ağustos ayında ekilen darıdan
Oğul vermeyen arıdan
Sabahları kocasından sonra kalkan karıdan hayır gelmez,
Her yigitten de pehlivan olmaz.

Kullardan kimseye zarar gelmez Allah yazmadıkça
Allah'dan bila gelmez kulları azmadıkça

Zengin babayı hayırsız evlat batırır
Fakir kocayı süslü avrat batırır
Haylaz çiftçiyi kuru inat batırır
Pehlivan sen de hazırlanmamışsan
Rakibin seni sırt aşağı yatırır.

Söğüt dalından odun olmaz,
Her kızdaki kadın olmaz.

Her ananın doğurduğundan da
Pehlivan olmaz.

Arabistan'dan getirdik aş, hurmayı,
Mehterler çalarlar davul ile zurnayı
Şahin de küçüktür ama
Gökten indirir turnayı.
Korkma pehlivan korkma meydan senindir
Allah Allah illallah alkışlarla diyelim
Pehlivanlara maşallah...

İstanbul'dan gelir tatar
İnci alıp, cevahir satar
Pehlivan dediğin rakibini
Ahmet ağanın donbayı olsa atar.

Alta düştüm diye zlme
ste çıktım diye sevinme
Alta düşersen apış
ste çıkarsan paça kazıktan yapış.
Vur sarmayı kndeden at,
Gönder Hazreti Muhammed'e salavat.

Pehlivan, pehlivan işte meydan işte pehlivan
Analar çeker zahmeti, babalar bilir kıymeti
Hepimiz Muhammed'in mmeti.
Allah, Allah illallah hep beraber alkışlarla
Pehlivanlara diyelim, maşallah...
Eve gittiğin zaman eşinin yüzü glmezse
Arabaya bindiğin zaman atın çekmezse
Büyük sözü söyleyen sözü tutmazsa,
.... nihayet;
Pehlivan rakibini sırtı aşağı atmazsa...
olmaz.

Gurur duyup göğsümüzü kabartan
Türk gücünü k'alara tanıtan
Marşımızı defalarca dinleten
O yigitler nerde kaldı o güreş?
Yaşar'lar, Celal'ler, Gazanfer, Ali

Minderde yenemezdi kimse Türkleri
Yıllarca alkışladı dünya bizleri
Neden unutuldu bilmem ki güreş?
Şansa kur'aya bırakma işi
Hatır için vermezler, altını gümüşü
Hamit Kaplan Dağıstanlı Akbaş'ı
Hatırlayıp öyle yapın güreşi...

Yabancılar ne bilir karakucağı
Kırkpınar'dır yağlı güreşin ocağı
Koca Yusuf, Aliç'o'lar çırağı
Olduğunuzu ispat edip güreşin.

Şanımız yücedir yere düşürme
Kim olursa olsun asla küçülme
Göğsündeki Ay-Yıldız'ı düşün de
Onun için, çalış, uğraş ve güreş.

O din ve iman sizde oldukça
Antrenman yapın fırsat buldukça
Şampiyonluk haberiniz aldıkça
Sevinçten ağlatır bizi bu güreş.

Bir bütün oluşur kuvvetle oyun
Bilmezsen, rakibe eğersin boyun
Bismillah de, hele bir soyun
Milletini hayrağını düşün de güreş.

Rakibin olur belki yabancı
Sakatlama onu çektilme acı
Centilmenlik efendilik mizacı
Düsturunu unutmadan sen güreş.

Ulusal spordur, yapıp yaraşın
Kulüplere girip hemen çalışın
Sebeb nedir böyle geri kalışın
Güreş bilmez milletlerin yanında.

Saymakla bitmez ki şampiyonları
Minderlerde arıyoruz onları
Gelin milletçe sıvayalım kolları

Bir çare bulalım çöken güreşe.

Dost acı söyler biliyor musun
Oynanmaz gururu ile yüce ulusun
Mademki bu yolun oldun yolcusu
Emdiğin süütün hakkı için güreş.

Haydi aslanlar biraz gayret
Millet zafere oldu hasret.
Vur sarlayı tak kleyi yap künde
Tuşa getir, bitsin artık bu çile.

Kısbet

Kısbet, pehlivanın tek giyimidir. Manda, dana ya da malak derisinden yapılan kısbetin bel kısmı dört parmak genişliğinde ve kalındır. Uçkur yerine kalın ip geçirilir. Buraya kasnak denir. Kısbetin diz kapağının altına gelen yerine ise paça denir. Paça ile vücudun arasına paçapent denilen keçe konur. Deri kısım keçenin üzerine çekilir. Bunun da üzeri sicimle sınıksı bağlanır. Yağlı güreşte, bu bölgede çok oyun çıkmasından dolayı pehlivanlar sıkıca bağlamak zorundadır. Zira, sıkı bağlanmayan paçadan içeri giren parmaklar sayesinde oyun almak kolaylaşır. Yağlı güreşte paça kaptıran pehlivana boyunduruk vurma hakkı buradan gelmiştir.

Eskiden kısbet giyen pehlivanlar için tören yapıldı. Pehlivanlıkta pişmeyen güreşçiye kısbet giydirilmezdi. Ustaları tarafından kısbet giymeye layık görülen genç pehlivan, ustasının ve yaşlı pehlivanların ellerini öper, dualarını alır ve rakibi ile bir gösteri güreşi tutardı. Törelere göre de ilk defa kısbet giyen pehlivanın yağlanacağı kazanan biraz da gülsuyu damlatılırdı.

Güreşten sonra zembile yerleştirilen kısbet yağlanarak kaldırılır. Kısbetin en büyük düşmanı sudur.

Zembil sazdan yapılmış bir torbadır. Zembili elinde bir pehlivan ya güreşe gidiyordur, ya da güreşten dönüyordur. Güreşi bırakan pehlivan ise zembilini duvara asarak bir daha güreş tutmayacağını anlatmak ister. Usta bir pehlivan ileride kendisinin yerini alabilecek pehlivana zembil taşır. Usta pehlivan, pehlivan olamayacak bir gence kısbetini taşıtmaz.

Bugün tek kısbetçi Bigalı İrfan ustadır. Sonra ne olacak, bilinmez.

Pehlivanlar, er meydanında, münasip yerde bulunan yağ kazanlarının etrafında yağlanırlar. Önce sağ elle sol omuza, göğüse, kol ve kısbete, yağ sürülür. Daha sonra sol elle aynı hareket tekrarlanır. Güreş devam ederken pehlivanlar dilediklerinde, çayırda dolaşan ibrikçilerden yağ ve su alırlar. Kırkpınar'ın yağ ibrikçisi, su ibrikçisi, davul ve zumacısı, pehlivanı ağası, her zaman olduğu gibi bir bakışta tanınacak kıyafet içindedir. Kırkpınarın en eski yağcılarında Adalı Halil'e de yağ döken

Paşa Dayı 1975'de hayata veda etmişti.

Davul-Zurna

Davul ve Zurna Kırkpınar'a ayrı bir renk katan ekiptir. Kırkpınar'da davul ve zurnacılık belli gruplara açık attırma ile verilir. Davul ve zurnacılar cenk ve pehlivan havalarıyla hem pehlivanları hem de seyircileri coşturur. Pehlivanlardan biri tehlikeli oyun aldığı anda davul ve zurnanın temposu hızlanır. Bu hızlı tempo da seyircileri coşturur.

Zurnada peşrev olmaz ama, Kırkpınar'da davul ve zurnalar peşrev çalar. Güreşler sırasında alttaki pehlivana dikkat et, üstteki pehlivana kaçırma şeklinde tempo tutar davul ve zurna.

Peşrev

Peşrev güreşe hazırlık, güreşin başlangıcı demektir. Uyumlu çırpınmak demektir. Bu çırpınış aynı zamanda bir mana ifade eder. Bugünün pehlivanlarında peşrevler hakkıyla görülmediğinden, peşrevi özendirmek için de ödül veriliyor. Peşrevde, düzenli bir şekilde eller birbirine çarparken pehlivan da adeta sıçrar eller uyluklara vurur, gözalıcı bu hareketler bir kaç kez tekrarlanır. Sonra bir tarafa dönerek -genelde Kible'ye dönerek- diz çöker ve seyircileri selamlar bundan sonra da güreş başlar.

Elense

İşte bütün dünya pehlivanlarını titreten elense... Yağlı güreşlerde, özellikle, elense müthiş birşeydir. Bütün ünlü pehlivanlarımız müthiş elense çekerd, bir dönemde. Okadar ki elense sonunda hasmı ya yüzüstü kapaklanır, ya da elense sonunda hızla birkaç adım yürüme zorunda kalır, sonra yere yuvarlanırdı. Tırpan, Künde, kemane, kemaneden sarma, kemanede dış kazık, kemanede çengelme, boyunduruk, kazık, çapraz, dalma, köstek, sarma, sarmayı sökme, sarmadan kalkma, sarmadan kalkarmen kalkanı bozma, Cezayir sarması, sarmadan dönme, sarmadan yaslayarak çevirme, yaslayıp kol ile çevirmek, katır yuları boyunduruk, kepçe, tilki kuyruğu, köpek kuyruğu, kaz kanadı, kemane, kolbastı, baldır patlatan, paça ve sapın sürmek... İşte yağlı güreşinden bugüne önemli oyunlar...

Yağlı Güneş Dengeye Dayanır

Geleneksel iki türlü güreşimiz vardır, biri yağlı, biri karakucak. Yağlı güreşte pehlivanlar vücutlarını zeytinyağla yağlar. Bu güreşte vücut kayganlaştığından tutmak çok güç, maharet ister. Yağlı güreş kuvvete olduğu kadar dengeye dayanır

ve güreşçiler kendi aralarında sınıflandırılır. Yağlı güreşte sınıflandırma cüsseye ve ağırlığa göre değil ustalığa dayanır. Ufak cüsseli bir pehlivan ustalığı elverirse başta 120 kilonun üstünde bir pehlivanla dahi güreş tutar.

Eskilerden bir örnek vermek gerekirse aklımıza Çolak Molla Mümin gelir. Mümin pehlivan, öğretim gördüğü için Molla olarak da anılır. Kolu sakat olduğundan da Çolak olarak da hatırlan. Pehlivanımız 70 kilo olmasına rağmen 100 kilonun üzerindeki rakiplerini altederek nice güreşler kazanmıştı.

Kırkpınar Havası

Kırkpınar'da dün olduğu gibi bugün de güreşleri ve başpehlivanı görmek ve festival şenliklerini yaşamak için yurdun dört köşesinden güreş severler gelir.

Kırkpınar şenliklerinden sonra ünlü Sarayıçi'nde güreşler başlar. Davullar güm-bürdemeye, zurnalar güreş havaları çalmaya başlayınca, halk genelde yaya ve taşıtlarla Sarayıçi'ne doğru yol alır. Artık Sarayıçi tam güreş havasındadır.

Kırkpınar'da her yıl yapılan törenler hiç değişmez, hep aynıdır. Törenler Kırkpınar haftasında cuma sabahı başlar.

Belediye önünde yer alan davul-zurna ekibi coşturucu havalar çalar. İt yetkilileri, Kırkpınar ağası, cazgır ve pehlivanlardan meydana gelen kortej, Atatürk anıtına gelir, çelenk koyma, İstiklal marşı ve saygı duruşundan sonra Adalı Halil ve Cemaladdin Hoca'nın türbe ve mezarları ziyaret edilir. Bütün bunlar öğle namazına kadar tamamlanır. Cuma namazından sonra Selimiye Camii'nde mevlid okunur.

Öğleden sonra da Sarayıçi'nde Kırkpınar'ın açılış töreni yapılır. İstiklal marşı, saygı duruşu ve konuşmalardan sonra geçit töreni yapılır... ve güreşler başlar.

Şimdi de Kırkpınarlarda başpehlivanlık yapmış ünlü pehlivanlarımızdan elde edilen bilgi ve belgelere dayanarak bahsedeceğiz.

Kel Aliço: Edime-İpsalalı, 1861-1886 yılları arasında aralıksız 26 yıl Kırkpınar başpehlivanlığını kazanmıştır.

Er meydanlarının gelmiş geçmiş en ünlü pehlivanı, 26 yıl Kırkpınar Başpehlivanlığını elinde tutan Aliço, 27 nci yılda Başpehlivanlığı Koca Yusuf'a bıraktı. Başta Adalı Halil olmak üzere birçok pehlivana ustalık yapan Aliço, son yıllarını Tekirdağ'ın Malkara ilçesi köylerinde bekçilik yaparak geçirdi. Bir iddia üzerine 70 yaşındayken er meydanına çıkıp ünlü çırağı Adalı Halil'i yarım saatte yenivermiştir. (1845-1922)

Koca Yusuf: Deliormanlıdır. 1887 yılında Kırkpınar Başpehlivanı olmuştur. Bu başpehlivanlığı Kel Aliço'yu yenerek kazanmıştır, buda kendisinin değerini göstermektedir. Gerek ülkemizde gerekse, dünyada elde ettiği başarılar kendisini kanıtlamıştır. Güreşlerini ve hayatını kitaplara sığdırmak mümkün değil. Biz sadece kendisinin Çolak Molla mümin pehlivanla yaptığı güreşi şahit olanların ağız-

dan bir anıyı anlatmakla yetineceğim.

Celal Davut Arıbal: Evet, yağlı güreşi sevenlere şimdi de yıllar öncesi bir güreşi hatırlatmak istiyoruz: Celal Davut Arıbal anlatmış, Kemal Deniz yazmıştı, Koca Yusuf-Çolak Molla güreşi...

Hakem heyetinin bulunduğu yerde sağ baştaki koltukta Hergeleci İbrahim pehlivan, yanında Celal Pehlivan (Celal Davut Arıbal) arka sırada Kel Aliço, onun yanında Kavasoglu ve Suyolcu Mehmet oturuyor. Sıra baş güreşlere gelmişti. Koca Yusuf iri ve muhteşem vücuduyla yağ kazanına doğru ilerlerken, Çolak Molla da onu takip ediyordu. Yağlanmadan sonra, yine önde Koca Yusuf, arkada Mümin pehlivan meydana doğru yol alırken ortalığı bir sessizlik kaplamıştı. Herkes şaşkınlık içindeydi. 130 kiloluk Koca Yusuf'un karşısına, ecüş, bücüş bir adam çıkmıştı, sol bileğinin üstünde de koca bir yumru vardı. Pehlivanlar meydana gelip büyüklerin çadırlarına karşı selam duruşunda bulununca Yusuf'tan ziyade herkes Çolak Molla'ya bakıyordu ve fısıldaşıyorlardı:

- Bu mu be Adalı'yı yenen, Kurtdereli'yi yenen...

Ama Molla Mümin'in güreşini seyredenler de, Koca Yusuf'u da yere vurur diyorlardı.

Nihayet Cazgır, pehlivanları elele verdi, duasını okudu sonra Çolak Molla'ya döndü:

- Kuvvetine güvenme Molla. Karşıdaki pehlivana Koca Yusuf derler, bin okkahlık mandaları yere vuran bir kahramandır. Elenselerinden, tırpanlarından hele göğüs çaprazından sakın kendini, dedi.

Cazgır daha sonra Koca Yusuf'a şunları söyledi:

- Buna Molla Mümin derler, onun er meydanlarında ne yiğitleri yere çarptığını işitmişsindir, kafası çok işlek, kuvveti herkesten fazladır. Onun kılıçklarından kündelerinden sakın kendini... Allah yardımcınız olsun.

Peşrevler başlamıştı, dört davul, dört zurna meydanı inletiyordu. Bir bakıma bu Serezli Davul ve zurnacılar güreşi idare ederdi. Koca Yusuf'la, Çolak Molla helalleşip peşrevlerine başladılar. Derken birbirlerini, yoklamaya, tartmaya giriştiler.

Koca Yusuf daha ilk elensede Çolak Molla'yı dizleteceğini sanmıştı. Her pehlivanın dayanamayacağı şiddette bir elense ile bir de iç tırpan attı. Ne dersiniz, Çolak Molla'yı kıpırdatamadı. Bir elense, bir elense daha, bir daha... Çolak Molla'yı etkilemiyordu. Güreş ilerledikçe, Molla bir kere daha çapraza düştü, birden döndü, kendini yere attı. Yusuf çullandı, sarmaya vakit bulamadı. Mümin yakalamıştı. Yusuf'un kendisini yarmaya uğraşmasını ta zamanında yakaladı müthiş bir kılıçlıkla Yusuf'u yan tarafa düşürdü. Yusuf altta kalmış, Molla üstte çıkmıştı. Kumaz Molla Mümin, vakit kaybetmeden bel kündesine geçti doldurdu ve havalandırdı. Koca Yusuf'un ağır vücudu tamamen aktarılmasını önledi, hafifçe sol omuzunun üzerine düştü. Bu sırada Çolak molla sıçradı, hakem heyetine doğru dönerek gali-biyet temennesi çaktı, meydandan uzaklaşıyordu. Tam bu sırada bir kıyamettir

koptu, Koca Yusuf da şaşırmış, meydanın ortasında heykel gibi kalakalmıştı. Seyirciler bağırıyordu:

- Koca Yusuf yenilmedi, iki omuzu yere gelmedi ki, göbek de göstermedi, bakalım hakemler ne diyecek?

Birbirine karışan ve yüzde doksanı Koca Yusuf'u seven seyircilerin birden sesi kesildi. Koca Yusuf hakem heyetinin karşısına dikildi. Heyetin başkanı ve bütün pehlivanların baş ustası Aliço'ya sordu:

- Usta oldu mu bu?

Seyirciler sanki nefes almıyordu herkes kulak kesilmişti, Aliço'nun cevabına bekliyordu. Aliço, öteki hakemlerin fikrini almadan dedi ki:

- A be Yusuf Ağa... Te be bu mollacık seni bu kadar yener."

Yusuf pehlivan, mahzun bir şekilde meydandan çekilirken, yenilgiyi kabul etmeyenlerin protestosu meydanı çınlatıyordu. Ama, terbiyeli, saygılı bir pehlivan olan Koca Yusuf, pehlivanların bu en büyüğüne Aliço'ya, itiraz etmeyi terbiyesiyle bağdaştıramadığı için,

- Peki ustam, diyerek meydandan ayrılmıştı.

Adalı Halil: Daha 16 yaşlarında iken usta pehlivanları yenme başarısını gösteren Adalı Halil'in gerçek hocası Aliço idi. 20 yıllık güreş hayatında dönemin ünlü güreşçileriyle kapışmış, bu arada Koca Yusuf ve Kurtdereli Mehmet pehlivanla yaptığı güreşler dillere destan olmuştu. (Sonradan Kurtdereli Mehmet pehlivanla kan kardeşi olmuşlar ve güreşmemişlerdir) Adalı Halil de aralıklı olarak Kırkpınar'da 18 yıl başpehlivanlığı kimseye kaptırmamıştı. Adalı'ya Avrupa güreşlerinde (ikinci Koca Yusuf) (Türk aslanı) gibi ünvanlar verilmişti (Cumhuriyetin ilanından sonra sarayıçinde uzun yıllardan sonra bir defaya mahsus yine kispet giyen adalı güreşi bir bakıma en parlak dönemde bırakan ünlüler arasında yer alır.

Ömrünün son günlerinde çamura saplanan buğday yüklü bir arabayı dingilinden tutarak bataklıktan çıkaracak acı kuvvete sahip zatürreye kalandı ve öldü. (1926) Şimdi her yıl Kırkpınarların açılışında Edirne'deki mezarı başında dua edilir.

Hergeleci İbrahim: Döneminin en ufak cüsseli ama en teknik ve güçlü pehlivanlarından, ilk dünya şampiyonlarından Kara Ahmedin ustasıdır, Koca Yusuf'a da ustalık yaptığı bilinmektedir.

Güreştiği dönemlerde birçok ünlü pehlivanla unutulmaz güreşler atan Hergeleci İbrahim Kırkpınar'ın doğduğu Ahıköy'de yapılan son güreşlerin başpehlivanlığı ünvanını taşır (1914) Güreşi bıraktıktan sonra ustalığı (Hocalığı) yanında uzun yıllarda yağlı güreş hakemliği yapmıştır.

Molla İzzet: Silivrilidir. Zamanın ünlü pehlivanlarını yenme başarısını gösterek Kırkpınar başpehlivanlığını aldığı kesin olarak bilinmesine rağmen, hangi yılda aldığı tespit edilememiştir.

Nakkaş Eyüp: Çatalcalıdır. Zamanın güçlü pehlivanlarından. Kırkpınarda başpehlivan olmuştur. Yılı bilinmemektedir.

Kızılçıklı Mahmut: Deliormanlıdır. 1880 doğumlu olan Kızılçıklı Mahmut Kırkpınar Başpehlivanlığının yanında da başarıları vardır. Amerikada (Yusuf II) (Kocayusufun oğlu) olarak adlandırılan Kızılçıklı Mahmut, Rumen ve Bulgarlar tarafından da şampiyon olarak anılmaktadır.

Kurtdere'li Mahmut: Ulu Önder Atatürk'ümüzün de takdir ve övgülerine mazhar olan bu pehlivanımız, Adalı Halil pehlivan ile kan kardeşi olduklarından bir defa Kırkpınarda güreşmiş, başpehlivan olmuş. Adalı ile bu yakınlıkları doğduktan sonra kendisiyle güreş yapmadığından, Kırkpınar'lara gelmesine rağmen, Adalı ile güreşmemiş, Başpehlivanlığı Adalı'ya bırakmıştır. Kendisi hakkında daha önce de kitabımızda muhtelif vesilelerle bahsedilmiştir.

Çolak Mümin-Suyolcu Mehmet: Kocayusuf, Adalı, kurtdere'li ve Koca Rüstem'i yenme başarısını gösteren Çolak Molla Mümin pehlivanın Kırkpınarda güreştiğine dair henüz bir ipucu ele geçiremedik. Yine yapılan araştırmalarda Çolak Molla Mümin pehlivanının güreş hayatında hiç yenilmediğini görüyoruz.

Suyolcu Mehmet pehlivana gelince; Kemal Deniz ağabeyimizden dinleyelim.

Kırkpınar'dan Bir de Suyolcu Mehmet Pehlivan Geçmişti

Kırkpınar'dan bir de Suyolcu Mehmet Pehlivan geldi geçti. Hem er meydanlarından hem de hakem olarak... Hayata veda etmeden kısa bir süre önce 97 yaşındayken, 1943 yılında, yani tam 47 yıl önce Suyolcu Mehmet Pehlivan bir sohbetinde çetitel sorulara şöyle cevap vermişti: " 1946'da İstanbul'da Cihangir'de doğdum. Babam Suyolcu Hacı Selim ağadır. Suyolculuk adı bizi Kanuni Süleyman devrinden kalmadır. Dedelerimiz o tarihtenberi hep suyolculuk yapmıştır. Şimdi çocuklarım da sular idaresinde çalışıyor. Elimizde o devirden kalma suyolculuk berati bile var. Bizim zamanımızda top oyunları filan yoktu. Çocuklar ya çayırda güreşir, ya da büyük taşları kaldırarak ileriye fırlatma idmanı yaparlardı, at koşusuna civit ve ok atmaya heves ederlerdi. Hele güreşin meraklısı çoktu. Türk güreşi, Türk kuvveti dünyanın her tarafında sayılırdı. Bende de bu heves 14 yaşından itibaren uyandı. Tam yirmi yıl güreştim. Pehlivanlıkta ilk ustam Lofça'lı Yürük Ali'ydi. Zamanında çokün salmıştı. Birçok güreş oyununu ondan öğrendim. Eski pehlivanlarda para ile güreşmek adet değildi. Kazananlara at, tay, dana, koç, çuha, şal, kumaş gibi şeyler armağan edilirdi. O zamanın zenginleri pehlivanları himaye ederler, hizmetlerine

alırlar, beslerlerdi. Dedelerimizden kalan Kırkpınar geleneği ile ne kadar mes'ut olduğumu bilemezsiniz. Aklımdayken şunu da ilave edeyim, Aliço aslen Pilevneli'dir. 26 yıl aralıksız Kırkpınar'da başpehlivanlığı kimseye kaptırmayan Aliço, ya-ya koşuya, at koşusuna da meraklıydı. Bunlarda da daima birinci elirdi. 97 yaşına rağmen güreşi çok severim. Bütün ihtiyarlığımarağmen, devamlı güreşin heyecanını duyarım. Bu sözümünden sakın benim hala güreştiğim zannedilmesin. Güreşi bıraktıktan sonraki görevim Kırkpınar güreşlerinde başhakemliktir. Bu Hakemliği aynı zamanda Türk Hava Kurumunun Ankara'da düzenlediği yağlı güreşlerde de yapıyorum. dedelerimizden kalma güreş sevgisi hiç içimizden çıkar mı?"

Evet, güreşiyle de, hakemliği ile de nlü Suyolcu Mehmet Özpınar Pehlivan 47 yıl önce böyle konuşmuştu.

Benli Abdullah: Cumhuriyet döneminin ilk Kırkpınar Başpehlivanıdır, (1924)

Geçkinlili Yusuf: 1925 yılı Kırkpınar Başpehlivanıdır. Pehlivanlığının yanı sıra Edirnenin Tanınmış çiftçilerindendir. Sessiz sakin çok saygın bir kişiliğe sahipti.

Kara Emin: 1926 yılı Kırkpınar Başpehlivanıdır. Edirne Çömlek köylüdür. Çocukları hala burada yaşamaktadır. Başpehlivan olduğu yıl Adalı Halil ile yaptığı güreş (Oynaş) hala Edirne de halk arasında dillere destandır.

Manisalı Rifat Güreşen: 1927 yılında Kırkpınar Başpehlivanı olmuştur. Halen hayatta olan bu pehlivanımızla Kemal Deniz'in bir sohbetine yer veriyorum.

Kırkpınar'ın Hayattaki En Eski Başpehlivanı Manisalı Rifat

Bu satırlar yazıldığı sırada 92 yaşına basan Manisalı Rifat'la Akhisar'ın Zeytinliova kasabasındaki şirin evinde sohbet fırsatı bulmuştuk.

1898 yılında Makedonya'nın Strumca kasabasında dünyaya gelen Rifat, Balkanların çok götü günlerini yaşamış, bir süre sonra ailesiyle Manisa'ya göçetmişti.

Bugün hayatta olan eski Kırkpınar Başpehlivanı ünvanını taşıyan 1927 yılı, 63 yıl öncesinin, Başpehlivanı Manisa'lı Rifat, bir bakıma, bu yaşına rağmen güreşten kopmuş değil... Sohbetimizde konu güreşin dışına hiç çıkmamıştı. Rifat pehlivan şöyle diyordu:

- 1932 yılında Atatürk'ün huzurunda yaptığım güreşler en büyük gururumdur. Hele Büyük Atatürk'ün, iltifatına mazhar olmak, ne demektir, bilir misiniz?"

Güreştiği sürece, genç pehlivanların da elinden tutan Manisalı Rifat, soyadını

da yine güreşten alan bir pehlivanımızdır: Güreşen... Yağlı güreşte pehlivanlar memleketleriyle anıldıklarından: Manisa'lı Rifat Güreşen pehlivan...

92 yaşındaki pehlivanımızın, boylarında birinci olan Sındırgılı Şerif, Gacar oğlu İbrahim, Filiz Mehmet, Akif Taşçı ve Rıza Dincer'i yetiştirmiştir.

Er meydanlarından çekildikten sonra, uzun süre kule hakemliği yapan Rifat pehlivanın oğullarından Niyazi Güreşen de babası gibi güreşi sevmiş, Kırkpınar'da beş boyda birincilik almış bir şampiyon güreşçimizdir. Niyazi Güreşen de babası gibi güreşi bıraktıktan sonra er meydanlarında hakemliği seçti. Niyazi Güreşen yaklaşık 20 yıldır Kırkpınar'ın değişmeyen kule hakemidir.

Gerek Manisa'lı Rifat pehlivan, gerekse oğlu Niyazi Güreşen, yağlı güreşimize çok emeği geçmiş, unutulmaz kişiler arasında yer alır.

Kırkpınar'da Şampiyon olan pehlivanlar, daha sonra, baba-oğul pehlivanların yanına giderek ellerini öper ve öğütlerini dikkatle dinlerler.

Nihayet Manisa'lı Rifat pehlivan, güreşlerinde, çelebiligi, güreş ahlak ve adabına uymasıyla Kırkpınar'ın unutulmayanları arasındadır.

Kaykıcıoğlu Ahmet: Babaeski Mandralı idi. 1928 yılı Kırkpınar Başpehlivanı olmuş, Cumhuriyet dönemi Başpehlivanlarından Yağlı güreşi en iyi bilenlerden birisi idi. Tekirdağlı, Hayrabolulu Süleyman, Nazmi Uzun vs, daha birçok pehlivanın ustalığını yapmıştır. Güreşi bıraktıktan sonra güreş ustalığı yanında 1968 yılına kadar da Kırkpınarda hakemlik yapmıştır.

Gostivarlı Mülâyim: 1929 yılı Kırkpınar Başpehlivanıdır. Bir güreşinde Tekirdağlıyı yendiğini ancak galibiyetinin hakem heyetince kabul edilmediği yaşlı Edimeliler arasında halen tartışma konusu edilmektedir.

Bandırmalı Kara Ali Acar: 1930-1931-1932-1933 yıllarından aralıksız 4 yıl başpehlivan olmuştur. Güreş hayatının sonundan sonra uzun yıllar Kırkpınarda hakemlik yapmıştır.

Biz şimdi Kara Ali ile ilgili Kemal Deniz'in anılarına kulak verelim.

Bandırmalı Kara Ali Oğlu ve Torunu

Kırkpınar denince Acar pehlivanlar da unutulmaz. Türk güreşinin ustalarından Bandırma'lı Kara Ali, oğlu Hazan Acar ve torunu Sabri Acar... Baba-oğul, torun dönemi...

Bandırma'lı Kara Ali Acar, 1930-1933 arası dört yıl aralıksız Kırkpınar'da başpehlivanlığını ilan etmişti. Ünlü minder güreşçilerimizden İsmet Atlı da Acar'lara hayran bir güreşçimizdir. kara Ali'nin sarma, künde paça kasnak oyunları ile tanıdığını belirten Atlı, Kara Ali için güreş pehlivanca ve yiğitçe girerdi diyor. Kara Ali, güreş sırasında rakibine çok kızsı dahi onu elense ve tirpanlarıyla dövmezdi.

Bütün davranışları centilmence olan Kara Ali güreşte kasnak kapma ile de hatırlanır. Bu oyununu genelde her güreşinde uygulayan Kara Ali karşısında kasnağını kapıran pehlivan onu boyundurunlu da durduramazdı.

Pehlivanlık bana soyumdan diyen kara Ali daha sekiz yaşındayken kışbet giymişti. Dedesi tarafından yetiştirilen Kara Ali Kırkpınar'da boy kapata, kapata başpehlivanlığa yükselmiştir. Başaltındaki son güreşçilerine 1929'da Gönen'de yapan Bandırma'lı Kara Ali, 1930'dan itibaren başpehlivan olarak görürüz. Kırkpınar'a baş güreşler için katıldığı 1930 yılında büyük başarısını elde eden Kara Ali, bundan sonra üç yıl daha, toplam dört yıl Kırkpınar'da başa çıkan hiçbir pehlivana nefes aldırmadı.

Atatürk'ün huzurunda da güreş yapan Bandırma'lı Kara Ali Acar, Manisa'lı Rifat Güreşen'le yaklaşık dört saat güreşmişti.

Atatürk'ün himayesinde, Mareşal Fevzi Çakmak'ın başhakemliği üstlendiği güreş sonunda Türkiye Başpehlivanı ünvanını alan Kara Ali Acar başpehlivanlığı süresince akla ilk gelen pehlivanımızdı. Boyu 1.85 olan Kara Ali, 100 kilodan daha ağırdı ve sırm gibi vücuduyla unutulmaz. Kara Ali, o dönemde Manisa'lı Rifat, Mülâyim, Tekirdağlı Hüseyin Çoban Mehmet ve Bolu'lu Cemal pehlivanları hiç unutmadığını söylerdi.

Bandırma'lı Kara Ali'nin oğlu Hasan Acar 1953 ve 1957'de Kırkpınar'da başpehlivanlığı elde etmişti. Kara Ali'nin torunu, Hasan Acar'ın oğlu Sabri Acar'ında 1979 ve 1985'de olmak üzere babası gibi iki kez Kırkpınar'da başpehlivanlığı var... Ama baba-oğul, baba ve dedesinin pehlivanlıkta çok gerisinde kaldılar. Hasan ve Sabri Acar toplam dört defa başpehlivanlığı kazanırken, Bandırmalı Kara Ali Acar, oğlunun ve torununun toplam şampiyonlukları kadar Başpehlivanlığı elde etmişti.

Bandırma'lı Kara Ali, son yıllarda da, Kırkpınar'da oyundan oyuna geçen pehlivanları pek göremiyorum. Er meydanlarına büyük önem veremez gereklidir. Başa çıkan pehlivanların çoğu büyük ortacı görünümündedir. Pehlivan kaynağı er meydanları ihya edilirse güreşseverlerin yüzü güler. Eski şampiyon güreşçilerimizin yağlı ve karakucaktan geldiğini unutmamalıyız derdi. Yağlı güreşten başka minder güreşleri de yapan Kara Ali Acar'ın pehlivanlığı tam 23 yıl sürmüştü.

Oğlu Hasan Acar'dan sonra torunu Sabri Acar soyunun pehlivanlığını sürdürüyor.

Dinarlı Mehmet: Türk güreş tarihinde yeri büyük olan pehlivanlarımız arasında Dinarlı Mehmet de yer alır. Yağlı güreşin içinden gelmesine rağmen, dünya güreşinde minderlerde daha başarılı olmuştur. kırkpınar'da başa kapatamaması bir yana Dinarlı, yurt dışında çok başarılı olmuştur. Avrupa ve Amerika'da bir Kızılderili ile güreşinden önce Amerikan basını, "Türk güreşçisinin ciğerleri mindere dökülecek" şeklinde yayın yapmıştı. Oysa, Dinarlı Mehmet elense ile büküğü Kızılderili iri yarı rakibini altı dakikada sarma ile yenince, bu kere, Amerikan gazeteleri Dinar-

lı için methiye yazmıştı.

Dinarlı Mehmet 1933 yılında, yurt dışına çıkarken Kızılcıklı Mahmut'u, Eskişehir'de yenmişti. Bu güreşten iki hafta sonra Kızılcıklı Mahmut ciğerinden rahatsızlanarak ölmüştü. Dinarlı Mehmet kendisine özgü oturak kündesini yağlı ve kuru güreşlerde uygulayan bir pehlivanımızdı.

Dinarlı Mehmet'in dikkati çeken bir görüntü de kol adalesiyle boynunun aynı, 49 santimetre oluşuydu. Boyu 1.84 olan Dinarlı Mehmet, 100 kilonun üzerinde bir pehlivanımızdı.

Babaeski İbrahim Erdi: 1943 ve 1945 yıllarında iki yıl Kırkpınar Başpehlivanlığını kazanmıştır. 9 yıl üst üste başpehlivanlığı kazanan Tekirdağlı Hüseyinin hegemonyasına son vermiştir. Televizyonda yapmış olduğu bir konuşmadan 1945 yılında Manisalı Halil Kırca ile yaptığı final güreşinde yenilemediklerini ancak kendisinin yendiği güreşçi bir fazla olması nedeniyle hakem heyetince kendisinin baş pehlivan olduğunu açıklıkla anlatmıştır. 1988 yılında Halil Kırca ile bu güreşlerin anısına Kırkpınar Sahasına çıkarak çok güzel o yılların Pamak peşrevinden örnekler vermişler ve alkış toplamışlardır. Kendisini 1989 yılında kaybetmiş buluyoruz. Allah rahmet eylesin, (Uzun yıllarda Kırkpınarda kule hakemliğinde bulunmuştur).

Hayrabolulu Süleyman: 1944 ve 1950 yıllarında olmak üzere iki defa Kırkpınar Başpehlivanlığını kazanmıştır. Canlı ve sempatik hareketlerinden ötürü yağlı güreşi sevenler tarafından çok tutulurdu. Güreş hayatı süresince Atan Kardeşlerin en büyük rakibi olmuştur. (Sonraları bir müddet Kırkpınar güreşlerinde kule hakemliği yapmıştır).

Sındırgılı Şerif Ünal: 1946 ve 1949 yılları arasında Kırkpınar Başpehlivanlığını kazanmıştır. Ağır Cüssesi ile tanınmaktadır. Uzun yıllar Kırkpınarda kule hakemi olarak görev yapmıştır.

Düzceli Çolak İsmail: 1947 yılında Hayrabolulu Süleyman ile birlikte yenilemediklerinden beraberce Başpehlivan ilan edilmişlerdir.

Kulelili Mustafa Yenici: 1948 yılında Kırkpınar Başpehlivanlığını kazanmıştır. Uzun yıllar Kırkpınarlarda Kule Hakemi olarak görev yapmıştır. Oğulları Emin Yenici de bir müddet başta güreşmiş, Ahmet Yenici ise halen baş güreşlerinde güreşmektedir.

İrfan Atan: Adapazarlıdır, Türk Yağlı ve minder güreşlerinde büyük isim yapmış Atan ailesinin en büyüğüdür, 1951-1955 yıllarında Kırkpınar Başpehlivanlığını 2 defa kazanmıştı. Ayrıca Serbest güreşte Dünya Şampiyonluğu vardır, Gü-

reş'in yanında At Yarışlarına da çok meraklıdır. Cins ve derece yapmış atları vardır. Türkiye'nin tanınmış otobüs işletmecilerindendir.

Tarzan Mehmet: 1952 yılında Başpehlivan olmuştur. Bütün aramalarımıza rağmen fotoğrafını bulmamız mümkün olmadı.

İbrahim Karabacak: Samsunludur. 1954-1956-1959-1960 yıllarında olmak üzere 4 yıl Kırkpınar Başpehlivanlığını kazanmıştır. Son dönemlerin en güçlü ve yenici başpehlivanların en önünde yer almaktadır. Güreşseverler tarafından da çok sevilen bir güreşçi idi. Eğer sınırlarına biraz hakim olabilse idi altın kemer'i alması iş bile değildi. Güreş yaptığı dönemler içerisinde en güçlü rakipleri, M. Ali Yağcı, Hasan Acar ve Adil Atan idi. Halen de Kırkpınar güreşlerinde Kule Hakemliğinin değişmez ismidir, sağdır. Samsun Bölge Müdürlüğünde güreş antrönörü olarak hizmete devam etmektedir.

Hasan Acar: Bandırmalı, 1953 ve 1957 yıllarında Kırkpınar Başpehlivanlığını almıştır. Babadan oğula, dededen toruna Başpehlivanlık yapan ve Kırkpınarda Başpehlivanlık alan tek nesil. Güreş hayatında, itirazsız güreş atan, hızlı hareketli ve birçok oyun yapan ender güreşçilerden biridir. Bilhassa Sezai Kanmaz ile yaptıkları güreşlerde yağlı güreşin bütün oyunlarını görmek mümkün idi. Güreş hayatı müddetince Güreşseverlerin bir numara sevgilisi idi. 1958 senesinde Adil Atan ile yaptığı Final güreşini kurra ile kaybetmesi idi altın kemer'in en büyük adaylarından biri idi.

Adil Atan: Adapazarlı Atan Kardeşlerin ortancası bilhassa serbest ve grekoromende büyük güreşçi idi. 1958 yılında Kırkpınar Başpehlivanlığını kazandı. Yağlı Güreşi Serbest güreş gibi hareketli yapan bir güreşçi idi. Bir güreşinde Tarzan Mehmet'e dalar gibi yapıp geri çekilmesi ile tarzan Mehmet'in kendi kendine düşüp bayılması, yağlı güreşi ne hareketli yaptığı için delili idi.

Söz Kemal Deniz'de...

Kırkpınar denince akla kardeş pehlivanlar da gelir... Bunlar arasında ilk akla gelen Atan kardeşlerdir: İrfan Atan, Adil Atan... Atanlardan biri daha var ki, o da Kırkpınar'da ağalıkla hatırlanır: Fethi Atan....

1955'de Kırkpınar başpehlivanlığını İrfan Atan almıştı. 1958'de de rahmetli Adil Atan başı kapatmıştı. Atan'ların bu başarısından sonra küçük kardeşleri Fethi Atan 1977 Kırkpınar ağalığının üstlenmişti. Önce rahmetli Adil Atan'ı hatırlayalım. Adil Atan'ı bütün güreşçi arkadaşları çok severdi. İsmet Atlı, 1956 Melbom Olimpiyat Oyunları dönüşü, uçakta, herkes uyuduktan sonra, çok sevdiği ve şaka-laştığı arkadaşı Adil Atan için şu şiiri yazmıştı:

ADİL ATAN'A

Arslan Adil, senin gibi yiğit yok,
Bir benzerin yok eller içinde,
Devrilesi boyun posun yerinde
Güzel seçilirsin keller içinde.
Her kulağın birer terazi taşır
Gelen geçen dal boyuna bakışır
Aba giysen, gocuk giysen yakışır
İstersen gez dolaş çullar içinde.
Yaktın Adil çokca cadaloz yüreği
Aklının hiç mi yokdu durağı
Burnun büyük boynun câmi direği
Bütün yüzün, gözün kullar içinde.
Kızma Adil hata yoktur bu sözde
Senin çalım, ne hindide ne kazda
Şampiyon olsaydın seni omuzda
Taşırdık Adil'im güller içinde.
Ne söylesem Adil senden geçemem
Senden ayrı yiyip, ayrı içemem
Kıymetini altın ile biçemem
Çok değerlin vardır pullar içinde.
Dolaş artık yalnız tın uCelal'i harcadan Bekir'i etkin
Ne kuş oldun uçtun, ne de yük çektin
Böyle hayırsızın mallar içinde
Ne içindi bu dünyaya gelişin?
Yoktur bir benzerin, bir eşin
Ahrette de böyle giderse işin
Hiç durma bu zalim kullar içinde...

Evet, güreşi kadar kalemi de kuvvetli İsmet Atlı çok sevdiği arkadaşı Adil Atan'a bu uzun uçak yolculuğu sırasındaki sataşmalarına zaman, zaman gücenen Adil Atan'la, o dönemin Güreş Federasyonu Başkanı Vehbi Emre ile Celal Atik'de işi şakaya boğmuşlardı.

Hatta bugün hayatta olmayan ünlü halk musikisi sanatçısı Ahmet Gazi Ayhan, Ankara'da bazı gecelerde ve İzmir'de Çamlık Gazinosu'nda İsmet Atlı'nın taşlamalarını okurdu.

1958'de Kırkpınar başpehlivanlığını kazanan Adil Atan, dünya Şampiyonası ve Olimpiyatlarda da madalyalı bir güreşçimizdi: Altın, gümüş, bronz... 1955 Kırkpınar Başpehlivanı İrfan Atan da minder güreşinde Adil Atan'dan geri kalmayan bir pehlivanımızdı. Yine Adil Atan ve özetle Kırkpınar'ın dışında, güreşe doğduğu

Adapazarı'nda başlayan Adil Atan yağlı güreşten yetişip minder güreşine geçmişti. Minder güreşinde her iki stilde de büyük başarı göstermişti. Son defa 1956'da Dünya Kupasında altın madalya kazanan Adil Atan, 87 kiloda gelmiş geçmiş en iyi güreşçiler arasında yer alırdı, hem serbestde, hem grekoromende...

Kısacası 1947 yılında güreşe başlayan Adil Atan işte böyle mütevazı bir sporcu-ydu. Adil Atan'dan bir yaş büyük olan 62 yaşındaki İrfan 1945'de Kırkpınar'da destede ikinci, ertesi yıl küçük ortada ikinci olan İrfan Atan, 1950'de başaltı birincisi olmuş ve dekkutlere çekmeye başlamıştı. İrfan Atan 1955'de Kırkpınar'da başpehlivanlığını ilan ederken, rahmetli kardeşi de ermeydanlarında adından bahsettiriyordu, nitekim o da İrfan'dan üç yıl sonra Başpehlivandı.

Atan kardeşlerin en küçüğü ise güreşe fırsat bulamamıştı ama, yine de güreşle yakından ilgiliydi Fethi Atan.... Ve o da, ben de Kırkpınar'da ağalığı olarak, bu işe adımlı korum demişti. Nitekim Fethi Atan, 1977 yılında Kırkpınar ağalığını üstlenmişti.

Mehmet Ali Yağcı: Sındırgılı 1961-1962-1964 yıllarında 3 yıl başpehlivanlık kazanmıştır. Son dönemlerin en güçlü pehlivanlarından. Bilhassa Karabacak ile arasında korkunç bir rekabet vardı. Garip tesadüf sonraları yıllarca birlikte hakem kulesinde kardeş kardeş hakemlik yaptılar ve anılarını tazelediler. Sert güreşirdi kendisine Küçük Gaddar Aliço da diyebiliriz, sözü fazla uzatmadan N.Altınok'un bir anasına yer verelim.

Yıl 1961 cumartesi günü hakem hey'eti başpehlivanları sahaya davet ettiklerinde Mehmet Ali Yağcı İbrahim Karabacak'ın kışpet kasmağından tutarak hakem heyetinin önüne gelmiş, geçen yılın başpehlivanı Karabacak beni yenmişti. Ananeye göre ondan ilk turda güreşmek isteme hakkına sahibim. Lütfen bizi eşleştirin dedi. Hakem heyeti bunun mümkün olmadığını, başpehlivanlığa en yakın iki aday olduklarını, bu nedenle bugün güreşirlerse pazar günü güreşlere ilginin azalacağını, dolayısıyla Belediyenin zarar edebileceğini ifade etmeleri üzerine, M.Ali Yağcı: Ben üç günden beri kahve köşelerinde yatıyorum, belediye beni düşünmemişte ben mi onu düşünceğim dedi. Buna rağmen hakem heyeti kabul etmedi. Çekilen kurra sonucu Mehmet Ali Yağcı'nın dediği oldu. eşleştiler ve yarım saatte bir önceki yıl Karabacak'ın onu yendiği gibi tel örgülere rakibini sürmek suretiyle kösteklenmesinden yararlanarak Karabacak'ı yendi. O yıl diğer rakiplerini de yenen Yağcı finalde ağabeyi İzzet Yağcı'yı da yenerek başpehlivanlığı aldı.

Belediyede çalışmaya başladığımda, Mehmet Ali Yağcı'nın bu sözünü hiç unutmadım. Uzun uğraşlardan sonra, pehlivanlar Toprak İskan Müdürlüğünden alınan çarşaf kılıflarına ot, saman doldurarak kapalı salonda yatmalarından kurtarılmış, bugün baş, başaltı, büyük orta pehlivanları dahil I nci sınıf otellerde Belediye misafiri olarak konaklamaları sağlanmış, diğer boylarda okul yurtlarında gayet sağlıklı bir şekilde konuklamaları sağlanmıştır.

Mehmet Ali Yağcı 1985 yılında Antalya Elmalı güreşlerinde hakem olarak gö-

revli olduğu bir sırada, bir yatında dua ederken geçirdiği bir rahatsızlık sonucu vefat etmiştir. Allah Rahmet eylesin. Oğlu Başol Yağcı halen Kırkpınar er meydanında kıvrak güreşlerine devam etmektedir.

Sezai Kanmaz: Adapazarlı 1963 yılı Kırkpınar başpehlivanı. En teknik güreşçilerimizden birisidir. Diğerlerine göre cüssesinin ufak olmasına rağmen teknik ve kondisyonu ile rakiplerine kök söktürdü. halen hakemlik yaparak yağlı güreşe hizmet vermeye devam etmektedir.

Ali Çelik: Güreşseverlerin Kara Ali diye bildikleri bu güreşçimiz, 1965 ve 1974 yıllarında olmak üzere 2 defa Kırkpınar başpehlivanlığını kazanmıştır. Son yıllarda Sabri Acar ile birlikte güreş hayatları en uzun süren pehlivanlarımızdan birisi idi. Gençliğinde çok hareketli bir pehlivan olan Kara Ali yaşı ilerledikçe ağırlaşmış, buna rağmen güreştiği süre içinde hep başpehlivan favorileri arasında gösterilmiştir, bunun en güzel örneği de 9 yıl aradan sonra yeniden başpehlivan olmasıdır. En güçlü rakipleri Ordulu Mustafa, Ordulu Davut, Karamürşelli Aydın Demir idi. En büyük ideali ise güreşi bıraktıktan sonra kule hakemi olmaktır. Nasip olmadı geçirdiği bir trafik kazası sonucu genç yaşta aramızdan ayrıldı.

Ordulu Mustafa Bük: 1966-1967-1968 yıllarında arka arkaya üç defa başpehlivan olarak Edirne Belediyesi'nin ilk altın kemerini alan pehlivanımız. Başa ilk çıktığı yıllarda silik bir pehlivan olan Ordulu 2-3 yıl sonra birden bire parlamış ve 3 yıl arda arda başpehlivanlığı almak kendisine kısmet olmuştur. Kendisi kısa bir müddet hakemlikte yapmış, sonra böbreklerinde meydana gelen rahatsızlık nedeniyle aramızdan genç yaşta ayrılmıştır.

Nazmi Uzun: Babaeskili'dir. 1969 yılında Ordulu Mustafa ile final güreşinde pazar günü yenilememişler. Pazartesi sabahı 3 saat süren güreş sonucu rakibini yenererek o yılın başpehlivanı olmuştur.

● 1970 yılında başpehlivan finaline Aydın Demir ile Kara Ali Çelik kalmışlar, pazar ve pazartesi günü yaptıkları final güreşlerinde yenilemediklerinden ve hakem heyetinin kararlarına karşı geldiklerinden diskalifiye edilerek bu yılın başpehlivanı seçilememiştir.

Denizlili Hasan Şahin: 1971 yılında Çeyrek finale kalan Aydın Demir, Sabri Acar, Davut Yılmaz ve Kara Ali Çelik çekilen kurrada Ali Çelik tur atlamış, diğerleri eşleşerek güreşe başlamışlardı. Bir müddet sonra yenilemediklerinden eş değişimine gidilmiş, eş değişikliği sonucu yapılan güreşlerde de yine yeniş olmamış, bu sefer pehlivanlar tekrar eş değişikliği istemeleri üzerine hakem heyeti tekliflerini kabul etmeleri üzerine 5 güreşçide sahayı terketmelerinden ötürü 6 ncı olan Hasan

Şahin hakem ve tertip komitesinin kararı ile başpehlivan ilan edilmiştir. Bu uygulama ile Kırkpınar tarihinde ilk olarak yenilmiş bir pehlivan başpehlivan olmuştur.

Akhisarlı Mustafa Yıldız: Güreşseverler kendisini Arap Mustafa olarak bilirler. Teninin rengi ve sempatik hareketleri ile kendisini sevdirmesini bilmiştir. Bunun yanında sinirsel hareketlerini de yabana atmamak gerekir. Halen güreşmeye devam etmektedir. 1972 ve 1981 yıllarında olmak üzere iki defa başpehlivan olmuştur.

Ordulu Davut Yılmaz: 1973 yılında Kırkpınar başpehlivanı olmuştur. Son dönemin en güzel künde atan pehlivanlarından sayılır. Ancak geçirmiş olduğu bir rahatsızlık kendisini genç yaşta güreşten ayırmıştır. Şimdi hakemlik yapmak suretiyle hizmete devam etmektedir.

● 1975 yılında Kırkpınar güreşleri Cumartesi günü başpehlivan ve başaltı pehlivanlarının sahaya davet edilmesi üzerine bazı güçler tarafından pehlivanlara etki yapılarak ödül, yolluk ve hakem heyetinin değiştirilmesi gibi isteklerde bulunarak baş kaldırıda bulunmuşlar, olayların büyümeye yüz tutması üzerine ilgili makamlarca Kırkpınar güreşleri iptal edilmiş ve bu yılın başpehlivanı belirlenememiştir.

Aydın Demir: Karamürşel'lidir. 1976-1977-1978 yıllarında üç defa üst üste başpehlivanlığı alarak ikinci Kırkpınar altın kemerini almaya hak kazanmıştır. Kara Ali, Sabri Acar, Davut Yılmaz, Nazmi Uzun, Mustafa Yıldız gibi güçlü pehlivanların arasından sıyrılarak başpehlivanlık altın kemerini alması büyük başarıdır. Kendisi şimdi de bir çok pehlivana hocalık yapmakta ve aynı zamanda Kırkpınar güreşleri başhakemliğini başarı ile yürütmektedir.

Bandırmalı Sabri Acar: Acar sülalesinin dede oğul torun son kuşağıdır, ama kendisi böyle demiyor. Oğlunu da başpehlivan yapacağını ifade ediyor. 1979-1985 yıllarında iki defa başpehlivan olmuştur. Halen güreşmeye devam etmektedir. İlginç bir yönü daha vardır. Kırkpınar'larda desteden başa kadar bütün boylarda birinciliği vardır.

Muğlalı Mehmet Güçlü: 1980 yılı Kırkpınar başpehlivanıdır. Birçok kereler 2 ncilik ve üçüncülükler almıştır. Aynı zamanda, zamanında iyi bir serbestçi idi. Avrupa çapında dereceleri vardır. 1989 yılı Kırkpınar'ında Saffet Kayalı'ya yenilerek ikinci olmuştur.

Hüseyin Çokal: Denizli'lidir. 1982-1983-1984 yıllarında 3 yıl üst üste başpehlivanlığı kazanarak Kırkpınar'ların 4 üncü altın kemer sahibi oldu. Son 25 yılın en

teknik ve yenici güreşçilerinden birisidir. En iyi bildiği tatbik ettiği oyun künde olmasına rağmen, rakibine göre taktik değiştirerek yenici oyun tatbik eder ve sonuca ulaşmasını sağlar. Örneğin Altın kemeri aldığı yıl Sabri Acar çok iyi hazırlanmasına rağmen, (Bilhassa kündesine karşı) final güreşinde rakibine hemen hemen 15 yıldır Kırkpınar'larda görülmeyen, tatbik edilmeyen göğüs çaprazını uygulayarak rakibini yenmiş idi. Ufak bir sakatlığı bahane ederek güreşi bıraktı. Eğer tedavi olup güreşe devam etseydi, 2nci kemeri alan ilk başpehlivan olması işten bile değildi. Şimdi Çanakkale Seramik Fabrikası güreşçilerinin antrenörlüğünü yapmakta bu görevinin yanı sıra Kule hakemliği de yapmaktadır. Güreş hayatı devam ettiğinde serbest güreşte yapmış, Türkiye birincilikleri ile uluslararası dereceler elde etmiştir.

İbrahim Gümüş: Balıkesir'lidir. Güreşseverler tarafından MAGİRÜS İbrahim olarak anılır. Çanakkale Seramik sporda güreşmektedir. Çok güçlü bir pehlivan-
dır. Müteaddit defalar Kırkpınar'da baş ikinciliği 3 ncülüğü vardır. 1986 yılında finalde rakibi 1987 yılı başpehlivanı Recep Kılıç'ı iç budama ile yenerek 1986 yılı başpehlivanı oldu. Halen güreş hayatına devam etmekte ve başpehlivanlığına en yakın adaylardan birisidir.

Recep Kılıç: Hatay'lıdır. 1987 yılında finalde Saffet Kayalı'yı yenerek başpehlivan oldu. Aynı zamanda serbest güreş milli takımında uzun yıllar güreşmiş, Türkiye ve uluslararası müsabakalarda dereceleri vardır. Halen güreş hayatı devam etmektedir. Kırkpınar'larda başpehlivanlığı en yakın adaylardandır.

Recep Gürbüz: Antalya'lıdır. 1988 yılında Recep Kılıç ile yaptığı final güreşinde rakibini dış çangal ile yenerek 1988 yılı Kırkpınar başpehlivanı oldu. Recep Gürbüz finale gelene kadar daha öncede birinci turda, bay çekti, ikinci turda Mehmet Gökçen'i 3 ncü turda Abdullah Ersoy'u, 4 ncü turda Mehmet Güçlü'yü finalde de daha önce söylediğim gisi Recep Kılıç'ı yendi. Kendisi başpehlivanların içinde en ufak cüsselisi olmasına rağmen, hırslı, tekniği ve azmi ile güreş hayatı boyunca daima rakiplerinin korkulu rüyası olmuştur.

Ne yazık ki kendisi daha Kırkpınar başpehlivanlığı tadını alamadan yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak 1989 yılının başında vefat etmiştir. (27 yaşında) Allah rahmet eylesin.

Saffet Kayalı: Balıkesir'li, Çanakkale Seramik fabrikaları güreşçisi, 1989 yılı Kırkpınar güreşleri başpehlivanı.

1.97 boyunda, 105 kg. ağırlığında ve 28 yaşındaki Kayalı Kurtdereli'nin köylüsü. Değerli güreş yazarı Ali Gümüş'ün 625 nci Kırkpınar'ı ile ilgili Tercüman gazetesinde yazdığı gibi Kurtdereli'den 7 santim daha boyu, Kurtdereli'den 25 kg. kadar daha hafif olan bu pehlivanımız başaltında güreştirilmeden başa çıkarıldığı

tarihte baş üçüncü, ertesi yıl 1987 de baş ikincisi ve 1989 da da başpehlivan, yaş müsait, boy ideal, vücut yapısı şahane. Her türlü imkanlar Çanakkale Seramik Fabrikası'na kendisinin önüne serilmiş. Bir dediği iki olmuyor. Yaz kış çalışma imkanı, 1 yıl değil 3 yıl değil Allah sağlık verirse 6 yıl başpehlivan olabilir, yeter ki azmetsin çalışsın, Allah kendisine başpehlivan olması için hiçbir şeyini esirgememiş.

1989 yılında başpehlivan olduğunda finalde Mehmet Güçlü'yü yenerek başpehlivan olmuştur.

Saffet Kayalı'nın bir özelliği de çok güzel peşrev yapmasıdır.

1989 yılı Çan Süleyman Şahin güreşlerinde Sayın İbrahim Bodur yanlarında bulunan yerli ve yabancı misafirlere; "Bu yıl başpehlivan olan pehlivanımız Saffet Kayalı 105.5 kg. dir, bunu bilen değerli isadamamız Çanakkale ve ilçelerinin vergi rektörünü Murat KÖSE bey her kg. mına bir milyon lira vererek 105.500.000 liraya Kırkpınar ağırlığını almıştır." şeklindeki konuşması dinleyenler tarafından ilgiyle karşılanmıştır.

Kırkpınar Başpehlivanları

Gaddar Kel Aliço (Edirneli)
1861-1887 26 yıl Baş P.

Koca Yusuf (Deliormanlı)
1887 yılı Başpehlivani

Adalı Halil (Edirneli)
18 yıl Başpehlivan

Hergeleci İbrahim
(Deliormanlı)
1914 Yılı Başpehlivani

Molla İzzet (Silivri)

Nakkaş Eyüp (Çatalcalı)

Kızılıklı Mahmut
(Deliormanlı)

Kurdereli Mehmet
(Balıkesirli)

Çolak Molla Mümin (1)
Suyolcu Mehmet (2)

Kayıkçıoğlu Ahmet Mandıralı
1928 yılı Başpehlivani

Gostivarlı Mülayim
1929 yılı Başpehlivani

Bandırmalı KARA ALİ
1930, 1931, 1932, 1933 yılları
Baş P.

Geçkinli Yusuf (Edirneli)
1925 yılı Başpehlivani

Kara Emin (Edirneli)
1926 yılı Başpehlivani

Manısalı Rifat
1927 yılı Başpehlivani

Tekirdağlı Hüseyin
(Altinkemer)
1934'ten 1942'ye 9 yıl
Başpehlivan

Babaeskili İbrahim
1943, 1945 yılları Baş P.

Hayrabolulu Süleyman
1944, 1950 yılları Baş P.

Sındırgılı Şerif
1946, 1949 yılı Başpehlivani

Düzceli Çolak İsmail
1947 yılı Hayrabolulu
Sülayman ile beraber

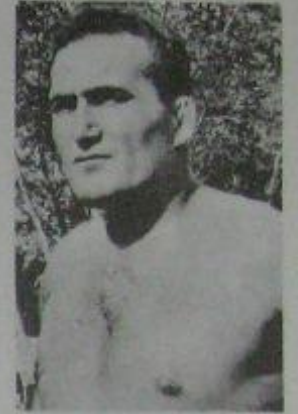
Kulelili Mustafa
1948 yılı Başpehlivani

Bandırmalı Hasan Acar
1957 yılı Başpehlivani

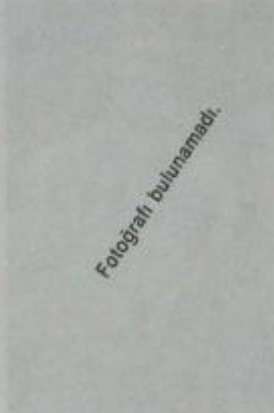
Adapazarlı Adil Atan
1958 yılı Başpehlivani

Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı
1961, 1962, 1964 yılları Baş P.

Adapazarlı İrfan Atan
1951, 1953, 1955 yılları Baş P.

Tarzan Mehmet
1952 yılı Başpehlivani

Samsunlu İbrahim Karabacak
1954, 1956, 1959, 1960 yılları
Baş P.

Adapazarlı Sezai Kanmaz
1963 yılı Başpehlivani

İzmirli Kara Ali Çelik
1965, 1974 yılları Baş P.

Ordulu Mustafa Bük
(Altinkemer)
1966, 1967, 1968 yılları Baş P.

Babaeski Nazmi Uzun
1969 yılı Başpehlivani

Denizlili Hasan Şahin
1971 yılı Başpehlivani

Akhisarlı Mustafa Yıldız
1972, 1981 yılları Baş P.

Muğlalı Mehmet Güçlü
1980 yılı Başpehlivani

Denizlili Hüseyin Çokal
(Altinkemer)
1982, 1983, 1984 yılları Baş P.

Balıkesirli İbrahim Gümüş
1986 yılı Başpehlivani

Ordulu Davut Yılmaz
1973 yılı Başpehlivani

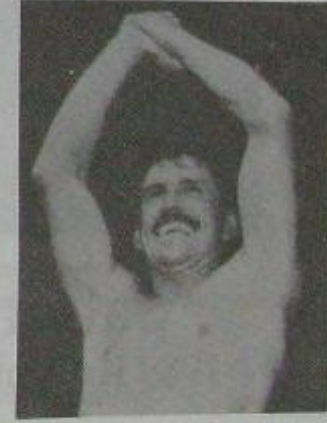
Karamürsellî Aydın Demir
(Altinkemer)
1976, 1977, 1978 yılları Baş P.

Bandırmalı Sabri Acar
1979, 1985 yılları Baş P.

Hataylı Recep Kılıç
1987 yılı Başpehlivani

Recep Gürbüz
1988 Kırkpınar Başpehlivani

Saffet Kayalı
1989 Kırkpınar Başpehlivanı

**Hemen hemen 5-6 yıldır aynen uygulanan Şenlikler Haftası ile
1950 yılından beri aynen uygulanan güreşler programı**

1. GÜN PAZARTESİ

Saat: 18.10

- Tören kortejinin Belediye önünde toplanması.
- Belediye önünden çelenk ve korteje katılan ekiplerin Atatürk Anıtı önüne gelişi.
- Çelenk koyma, saygı duruşu, İstiklal Marşı.
- Tören kortejinin şehir stadına hareketi.

- Stadda toplanma, gösteri yapacak ekiplerin yerlerini alması.
- 1990 Tarihi Kırkpınar Güreşleri ve Şenlikleri Haftası Açılış Konuşması.
- Folklor ekiplerinin gösterileri.

21.30

- Sarayıçi Güreş Sahası'nda folklor ekiplerinin gösterileri.

2. GÜN: SALI

Saat: 14.00

- Yüzme müsabakaları. (Kapalı yüzme havuzunda)

18.30

- Folklor ekiplerinin Selimiye ve Pehlivanlar parkında gösterileri.

21.30

- Selimiye parkında Türkiye'nin turistik yörelerini tanıtıcı film gösterileri.

21.30

- Sarayıçi güreş sahasında folklor ekiplerinin gösterileri.

3. GÜN: ÇARŞAMBA

Saat: 18.00

- Gürbüz Çocuk Müsabakası (Sarayıçi Güneş Sahası'nda)

19.30

- Folklor ekiplerinin Selimiye Parkı ve Saraçlar Caddesi'nde gösterileri.

21.30

- Selimiye parkında Türkiye'nin turistik yörelerini tanıtıcı film gösterileri.

21.30

- Sarayıçi güreş sahasında folklor ekiplerinin gösterileri.

4. GÜN: PERŞEMBE

Saat: 10.00

- Sarayıçi Güreş Sahası'nda sünnet töreni.

18.00

- Kırkpınar Güzellik Yarışması (Sarayıçi Güreş Sahası'nda)

19.30

- Folklor ekiplerinin Selimiye Parkı ve Saraçlar Caddesi'nde gösterileri.

21.30

- Selimiye Parkı'nda Türkiye'nin turistik yörelerini tanıtıcı film gösterileri.

21.30

- Sarayıçi Güreş Sahası'nda konser.

5. GÜN: CUMA

Saat: 09.00

- Türk Kuşu filosunun gösterileri.

10.30

- Yağlı güreş müsabakalarının açılışı için tören kortejinin Belediye önünde toplanması.

- Kortejin Belediye önünden Atatürk Anıtı'na hareketi.

- Atatürk ve Pehlivanlar Anıtı'na çelenk koyma, İstiklal Marşı.

- Pehlivanlar mezarlığına hareket.

- Pehlivanlar mezarlığında çelenk koyma, dua, dağılma.

12.00

- Selimiye Camii'nde mevlüt.

15.00

- Sarayıçi Güreş Sahası'nda toplanma.

- Bugüne kadar Kırkpınar gürelerine emeği geçenlerle, merhum güreşçiler için saygı duruşu, İstiklal Marşı ile 1989 yılı Başpehlivanı tarafından göndere bayrak çekilmesi.

- Belediye Başkanı ve Kırkpınar Ağası tarafından 1990 yılı Kırkpınar güreşlerinin açılış konuşmaları.

- Pehlivanların geçiş resmi.

- Kategorilerine göre 1990 yılı Kırkpınar Güreşleri'nin başlaması.

19.30

- Folklor ekiplerinin Selimiye ve Pehlivanlar Parkı'nda gösterileri.

21.30

- Selimiye Parkı'nda Türkiye'nin turistik yörelerini tanıtıcı film gösterileri.

21.30

- Sarayıçi Güreş Sahası'nda konser.

21.30

- Balo.

6. GÜN: CUMARTESİ

Saat: 09.00

- Türk kuşu filosunun gösterileri.

09.00

- Yağlı güreş müsabakalarının devamı.

10.00

- Skeet Kırkpınar Kupası atış müsabakası.

18.30

- Folklor ekiplerinin Selimiye ve Pehlivanlar Parkı'nda gösterileri.

21.30

- Sarayıçi güreş sahasında konser.

7. GÜN: PAZAR

Saat: 09.00

- Türk kuşu filosunun gösterileri.

09.00

- Yağlı güreş müsabakalarının devamı ve final güreşleri.

16.00

- Başpehlivan final güreşleri.

19.00

- Ödül merasimi.

- Kapanış

NOT:

1- Edime şehri Kırkpınar Haftası süresince bayraklarla donatılacak, gece resmi ve özel binalar ışıklandırılmak suretiyle süslenecektir. Selimiye Camii ışıklandırma sistemiyle hafta boyunca aydınlatılacaktır.

2- Hafta süresince defile, sergi, gürbüz çocuk yarışması, Şenlikler Haftası ve güreşlerin açılışlarında tören kortejlerinin düzenlenmesinden Milli Eğitim Müdürlüğü sorumludur.

3- Yüzme ve skeet müsabakalarının düzenlenmesinden Gençlik ve Spor İl Genel Müdürlüğü, Selimiye Parkı'nda Türkiye'nin turistik yörelerini tanıtıcı film gösterilerinden Turizm Müdürlüğü sorumludur.

4- Her türlü güvenlik ve trafik tedbirleri Jandarma Alay Komutanlığı, Emniyet Müdürlüğü ve Merkez Komutanlığınca sağlanacaktır.

5- Hafta süresince Sarayıçi Güreş Sahası'nda düzenlenen şenlik ile Kırkpınar Güreş sahası'ndaki her türlü sağlık tedbirleri Sağlık Müdürlüğü'nce alınacaktır.

6- Hafta süresince Sarayıçi Güreş Sahası'ndaki PTT hizmetleri, PTT Bölge Başmüdürlüğü'nce karşılanacaktır.

7- Bu programın aynen tatbikinden Tertip Komitesince kendilerine görev verilen ilgililer sorumludur.

Gütreşle İlgili Ödül-Yolluk Talimatı

Ödüller:

Başarı Derecesi	Baş Pehlivan	Baş Altı	Büyük Orta	Küçük Orta B.Boy	Küçük Orta K.Boy	Deste Büyük Boy	Deste Orta Boy	Deste Küçük Boy	Teşvik	En İyi Peşrev Yapan
BİRİNCİYE	1.200.000	600.000	350.000	300.000	250.000	200.000	175.000	150.000	75.000	125.000
İKİNCİYE	900.000	475.000	325.000	275.000	225.000	175.000	150.000	125.000	60.000	100.000
ÜÇÜNCÜYE	600.000	350.000	300.000	250.000	200.000	150.000	125.000	100.000	40.000	75.000

AYRICA : Dokuz kategori üzerinde yapılacak güreşlerde 1.'lik alacaklara Altın, 2.'lik alacaklara Gümüş, 3.'lük alacaklara Bronz madalya, Organizasyon Komitesince seçilecek En Centilmen Pehlivana Altın ve En İyi Peşrev yapan ilk üç pehlivana Altın, Gümüş ve Bronz madalya ödül verilmesine,

YOLLUKLAR: 23-24-25 Haziran 1990 günlerinde yapılacak Kırkpınar Güreşlerine iştirak edecek Baş ve Başaltı pehlivanlarına 100.000.- Lira, Büyük Orta Pehlivanlarına 50.000. Lira, Küçük Orta ve Küçük ve Büyük Boylarına 25.000. Lira, diğer boy pehlivanlarına 20.000 Lira yolluk verilecektir.

TUR ÜCRETİ: Kırkpınar'da güreşen pehlivanlara boylarına göre (Teşvik hariç) yükselecekleri her tur için Baş ve Başaltı pehlivanlarına 25.000. Lira, Büyük Orta Pehlivanlarına 15.000. Lira, Küçük Orta Büyük ve Küçük Boy pehlivanlarına 10.000. Lira Deste pehlivanlarına 5.000. Lira tur ücreti verilecektir.

TALİMAT:

1- Güreşlerde 1.'lik alan pehlivanlar, dönem içerisinde kategorilerinde Yağlı Güreş Türkiye Şampiyonu ünvanını taşıyacaklardır.

2- 23-24-25 Haziran 1990 günlerinde Edime Sarayıçi Güreş Sahası'nda yapılacak Tarihi Kırkpınar Güreşleri'nde 18401 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Yağlı Güreş Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.

3- Anılan yönetmelik hükümlerine göre Kırkpınar Güreşleri'ne iştirak edecek tüm güreşçiler, Gençlik ve Spor Edirne İl Müdürlüğü'nden lisans almak mecburiyetindedirler.

4- Güreşçilerin lisans ve kayıt işlemlerine 20 Haziran 1989 günü başlanacak, 23 Haziran 1989 günü saat 12.00'de sona erecektir.

5- Güreşler, Yağlı güreş Yönetmeliği esaslarına göre yürütülür. İlan edilen şartlar dışında herhangi bir teklif kabul edilmez.

6- Yağlı Güreş Organizasyonu Komitesi ve Hakem Heyeti Kararı ile güreşlere iştirak ettirilmeyen güreşçi hiçbir hak talep edemez.

7- Edirne Belediyesince Kırkpınar'a iştirak eden güreşçiler için temin edilen yatacak yerlerin 21-22-23-24 Haziran 1990 günleri ve akşamı ücretsiz olarak istifade edebilirler.

8- Her boyun 1, 2 ve 3.'ncüleri belli olduğu anda güreş sahasında ödül töreni yapılacaktır. Ödül törenine pehlivanların güreş kıyafeti (kışpet) ile katılması mecburidir.

9- 23 Haziran 1990 günü Sarayıçi güreş sahasında yapılacak açılış törenine Baş, Başaltı ve Büyük orta pehlivanlarının normal giysileri ile diğer kategori pehlivanlarının kışpetlerini giyerek katılmaları mecburidir.

YAĞLI GÜREŞ YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete

14 Mayıs 1984 / 18401

I- GENEL HÜKÜMLER

Amaç:

MADDE 1- Bu Yönetmelik; halkın ilgi ve rağbeti ile mahalli hayatını sürdüren ve mahalli usullerle yapılagelen milli ve geleneksel folklorik spor dalı yağlı güreşlerin, yozlaşmaya terkedilmemesi, tarihi çizgisi içerisinde ülke düzeyinde ortak esas ve kurallarla düzenlenmesi, evrensel güreş sporuna kaynak teşkil etmesi amaçları ile düzenlenmiştir.

Kapsam:

MADDE 2- Bu Yönetmelik; Yağlı Güreş Komitesinin kuruluş, görev yetki ve sorumluluklarına, ülke düzeyinde düzenlenecek tüm yağlı güreş organizasyonlarına, teknik oyun, müsabaka ve hakem kurallarına, yolluk ve ödülleri, usul ve esaslara dair hükümleri kapsar.

Tarifler ve Kısaltmalar:

MADDE 3- Bu Yönetmelikte geçen aşağıdaki deyimlerin tarifleri karşılığında gösterilmiştir.

Genel Müdürlük: Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü,

Federasyon: Güreş Federasyonu'nu,

Komite: Güreş Federasyonu Yağlı Güreş Komitesini,

Hakem Komitesi: Yağlı güreş Komitesine bağlı Merkez Hakem Komitesini,

Geleneksel Organizasyonlar: Her yıl aralıksız düzenlenegelen yağlı güreş organizasyonlarını (örneğin: Edirne-Kırkpınar, Elmalı-Yeşil, Yayla Çan-Süleyman Şahin, Sakarya-Akyazı Akbalık, Samsun 19 Mayıs Fuar güreşleri gibi).

Kanun: Beden Terbiyesi Kanunu,

Beden Terbiyesi Başkanları: Kanun gereği mahalli en yüksek mülki amirleri (Vali, Kaymakam, Bucak Müdürü, Belediyesi olan Köy Belediye Başkanı, Belediyesi olmayan Köy Muhtarı.)

Yağlı Güreş Düzenleme Yetki Belgesi, Bildirim ve Taahhütname:

MADDE 4- a) Federasyondan her yağlı güreş organizasyonu için ayrı yetki belgesi almak şartı ile Kamu ve Belediyeler, tüzel kişiler (spor kulüpleri, sosyal amaçlı dernekler, sendikalar) bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yağlı güreş düzenleyebilirler. Siyasal amaçlı tüzel kişiler bu tür organizasyonları düzenleyemezler.

Yetki Belgesi ait olduğu yağlı güreş organizasyonu ve belirlenen tarih için geçerlidir. (Hava muhalefeti sebebi ile ertelenenler hariç). Aynı yağlı güreş organizasyonunun icrasına birden çok tüzel kişinin talip olması halinde bunlardan birini tercih ve tesbite Federasyon yetkilidir. Yetki Belgesi için yazılı müracaatın organizasyon tarihinden en az yirmi gün önce Federasyon tarihinden en az yirmi gün önce Federasyonda bulundurulması zorunludur. Daha kısa sürede yapılan müracaatlar dikkate alınmayabilir.

Yetki Belgesi müracaatlarında, birbirine yakın mahallerdeki yağlı güreş organizasyonları tarihlerinin çakışmaması sağlanır.

Köy düğünleri dışında özel kişilerin yağlı güreş düzenlemeleri yasaktır.

Yetki Belgesi alan bütün yağlı güreş organizasyonlarının her biri için düzenleyiciler, ayrıca Mahalli Beden Terbiyesi Başkanına yazılı bildirim ve yönetmelik hükümlerini uygulayacaklarına dair taahhütname vermek zorundadırlar.

Köy düğün güreşleri için Mahalli Beden Terbiyesi Başkanından izin almak yeterlidir.

b) Yetki Belgesi müracaatı yapılırken yağlı güreş organizasyonundan pehlivanlar için konulan para ödülleri toplamı esas alınmak suretiyle bu toplamın % 10'u Türk Güreş Vakfı'nın Türkiye Halk Bankası Yenişehir Şubesi (ANKARA) 413-66103 sayılı hesap numarasına yatırılacak paranın banka makbuzunun ibraz edilmesi zorunludur. Ancak yatırılan bu miktar (% 10) güreşçilerin ödülleri kesilemez.

II - ESAS HÜKÜMLER

A - YAĞLI GÜREŞ KOMİTESİNİN KURULUŞ VE GÖREVLERİ İLE İLGİLİ ESASLAR

Yağlı Güreş Komitesinin Başkanı ve Kuruluşu:

MADDE 5- Güreş Federasyonu Başkanlığı tarafından Federasyona Yönetim Kurulu teşkil olunurken yağlı güreşlerde, bilgi, ihtisas ve tecrübeli bulunan gönüllü ve saygın kişiler arasından Federasyon Yönetim Kuruluna seçilen bir üye aynı zamanda Yağlı Güreş Komitesinin Başkanlığını, Güreş Federasyonu Başkanlığı adına yapar. Yağlı Güreş Komitesi ise, Güreş Federasyonu Başkanının tasdiki ve

tesbiti ile Komite Başkanı tarafından seçilen 5-7 kişiden teşekkül eder.

Yağlı Güreş Komitesinin Görev ve Yetkileri, Toplantıları:

MADDE 6 - Yağlı güreş Komitesinin görev ve yetkileri aşağıda belirtilmiştir:

a) Ülke düzeyinde yağlı güreşlerin bu yönetmelik hükümleri çerçevesinde yürütülmesini sağlamak,

b) Yönetmelik hükümlerinde değişiklik ve geliştirme tekliflerini hazırlamak,

c) Yağlı güreş organizasyon müracaatlarını incelemek değerlendirmek, gereklenlere yetki belgesi verilmek üzere kriterler tesbit etmek.

d) Yağlı güreş organizasyonlarına gerektiğinde yönetmelik hükümlerinin uygulanmasını takip etmek, organizasyon komitesine yardımcı olmak, sonuç raporu göndermek üzere temsilci görevlendirmek,

e) Ceza Kuruluna sevk edilen güreşçi ve hakemlerle ilgili ceza işlemlerini takip etmek,

f) Hakem Komitesinin tekliflerini değerlendirmek ve sonuçlandırmak, Komite, Başkanın çağrısı üzerine toplanır yağlı güreş sezonunda iki toplantı arası bir ayı geçmez.

Kararlar mevcut üyenin yarısından bir fazlasıyla alınır ve kararların kaydı tutulur.

B - HAKEM İŞLERİNE DAİR KURALLAR

Yağlı güreş Merkez Hakem Komitesinin Görev ve Yetkileri:

MADDE 7 - Yağlı Güreş Merkez Hakem Komitesi Güreş Federasyonu Başkanının tasdiki ve tensibi ile Federasyon Yağlı Güreş Komitesi Başkanı tarafından seçilen üç veya beş kişiden kurulur. Hakem Komitesinin görev süresi 1 Ekimden başlamak üzere iki yıldır. Hakem Komitesi Başkanlığını, Güreş Federasyonu Başkanının katılmadığı toplantılarda Federasyon Yağlı Güreş Komitesi Başkanı yapar. Oyların eşitliğinde Başkanın bulunduğu taraf üstün sayılır.

Yağlı Güreş Merkez Hakem Komitesinin görevleri ve yetkileri aşağıda belirtilmiştir:

a) Yağlı Güreş Meydan ve Kule Hakemleri yetiştirmek, gelişim kursları açmak veya açtırmak, kurs öğretmenleri tayin etmek,

b) Yağlı güreş meydan ve kule hakemleri için sicil tutmak, lisans düzenlemek, lisanslı hakemlerin ilk müsabakalarından önce güreş meydanında (ek 1) yemin etmelerini sağlamak,

c) Yağlı güreş hakemlerini gözetim ve denetim altında bulundurmak, terfi ve tenzillerini karara bağlamak.

d) Hakemler hakkında gelen raporları ve vaki olacak şikayetleri incelemek, gerekli işlemi yapmak, gerektiğinde Genel Müdürlük Ceza Kuruluna göndermek.

e) Geleneksel yağlı güreş organizasyonlarına meydan ve kule hakemlerini tayin etmek ve gözlemci göndermek,

f) Geleneksel yağlı güreş organizasyonları dışındaki yağlı güreş organizasyon komitelerinin talebi halinde meydan ve kule hakemlerini tayin etmek ve bildirmek veya yörede lisanslı meydan ve kule hakemlerinin görevlendirilmelerini sağlamak üzere bölge güreş ajanına yetki vermek.

g) Yağlı güreş teknik oyun ve organizasyon kurallarında geliştirme ve değiştirme tekliflerini hazırlamak, Federasyon Komitesinin onayından sonra uygulamaya koymak.

Hakem Komite Üyeleri ile Hakemlerin Nitelikleri:

MADDE 8 - Yağlı Güreş Merkez Hakem Komitesi üyelerinde ve hakemlerde aranacak nitelikler aşağıda belirtilmiştir.

a) En az ilkokul mezunu olmak,

b) Yağlı güreş hakemliği yapmış olmak,

c) Genel Müdürlükçe 6 ay veya daha fazla süreyle şeref kırıcı suçlardan ceza almamış olmak,

d) Güreş dalında faaliyet gösteren kulüp Yönetim Kurulunda görevli bulunmak.

e) Otuz yaşından yukarı olmak.

Kule Hakemleri:

MADDE 9- Kule hakemleri, en az üç yıl yağlı güreş meydan hakemliği yapmış olanlar içinden, yağlı güreş Merkez Hakem komitesi kararı ile kule hakemliğine terfi etmiş bulunanlar arasından görevlendirilir.

Kule hakem heyeti en az üç kişiden oluşur. Aralarından seçecekleri bir kule hakemi heyetin başkanlığını yapar.

İhtiyaç halinde ve rızası ile kule hakemi, meydan hakemliği yapabilir.

Kule Hakemlerinin Görevleri ve Yetkileri:

MADDE 10 - Kule hakemlerinin görevleri ve yetkileri şunlardır:

a) Meydan hakemlerinin bir üst kurulu olarak uygulamaları, takip etmek gözetim ve denetim altında bulundurmak,

b) Meydan Başhakemini seçmek, boy ayırımı ve tesbitini yapacak hakemleri görevlendirmek,

c) Sağlık muayenesi ve eşleme sırasında görevli olacak meydan başhakeminin başkanlığındaki meydan hakemlerini seçmek,

d) Meydan hakemleri arasında, şike yaptığı veya açık şekilde taraf tuttuğu meydan başhakemi tarafından tesbit edilen ve bildirilen, meydan hakemini görevinden almak.

e) Müsabaka sırasında görevden alınan meydan hakemi hakkında, Yağlı güreş Merkez Hakem Kuruluna ayrıntılı bir raporla, müsabakayı takiben 24 saat içinde bildirmek

f) Yeniklik itiraz ve anlaşmazlığını çözümlemek ve karara bağlamak.

Meydan Başhakeminin Görev ve Yetkisi:

MADDE 11 - Meydan başhakeminin görevleri ve yetkileri aşağıda belirlenmiştir.

a) Meydan hakemlerinin görevleri ve çalışmalarını düzenlemek müsabaka yönetimlerinde tarafsızlıklarını gözetim ve denetim altında bulundurmak,

b) Güreşçilerin muayenelerinde ve eşleşmelerinde görevli meydan hakemlerine

başkanlık yapmak,

c) Güreş itiraz ve ihtilafını meydan hakeminin müracaatı üzerine çözümlemek, devamı halinde Kule Başhakemine bildirmek.

d) Taraf tuttuğunu tesbit ettiği meydan hakemini kule hakem heyetine bildirmek, hakem heyeti kararını almak ve uygulamak.

e) Şike yaptığını meydan hakeminden öğrendiği ve tesbit ettiği güreşçiyi Kule Hakem Heyetine bildirmek, Hakem Heyeti kararını almak ve uygulamak.

f) Süreli güreşlerde kronometre tutulmasını kronometre görevlisinden istemek.

g) Israrlı şekilde faullü güreşen güreşçinin, meydan hakemi tarafından men edildiğini Kule Başhakemine bildirmek.

Meydan Hakemleri:

MADDE 12 - Yağlı güreşlerin kura ile eşleşmelerini sağlamak, yağlı güreş teknik oyun kurallarının uygulanışını izlemek, yenme ve yenilmeleri tesbit etmek üzere meydana görevlendirilen hakemlere meydan hakemi adı verilir.

Meydan hakemleri, her yağlı güreş organizasyonunda en fazla beş çift güreşçiyi izleyecek sayıda görevlendirilir.

Meydan hakemleri arasından, kule hakem heyeti tarafından seçilen bir meydan hakemi, Meydan Başhakemi olarak görevlendirilir.

Meydan Hakemlerinin Görevleri ve Yetkileri:

MADDE 13 - Meydan hakemlerinin görevleri ve yetkileri şunlardır:

a) Müsabakaların; yağlı güreş, teknik oyun kurallarına uyum içinde güreş yapmalarını taraf tutmaksızın takip etmek ve yönetmek.

b) Şike yapıldığını sezinlediği ve tesbit ettiği an durumu meydan Başhakemine bildirmek, ayrıca güreşçinin Bölge Ceza Kuruluna sevkini sağlamak,

c) Yasak oyunlarla, faullü güreşen müsabaka, güreşi durdurarak ihtar vermek, meydan başhakemini haberdar etmek, ikinci ihtarla rağmen faullü güreşen güreşçiyi müsabakadan men etmek, gerektiğinde Bölge Ceza Heyetine sevk etmek, rakibi ni galip saymak,

d) Gerekli gördüğü zamanlarda, güreşçilerin yağlanmaları, su ve bez ihtiyaçlarını gidermeleri için güreşi en fazla iki defa ve her seferinde iki dakikayı geçmemek üzere durdurmak,

e) Yaralanan veya sakatlanan güreşçinin, sağlık ekibi tarafından muayene ve tedavisini yaptırmak, müsabaka dışı süreyi tesbit etmek. Müsabaka süresinde tedavi maksadı ile geçen süreler beş dakikayı geçemez.

Kronometre ve Müsabaka Kayıt Görevlileri:

MADDE 14 - Kronometre görevlisi meydan başhakeminin kronometre tutulması isteğini yerine getirir ve zamanı bildirir.

Müsabaka kayıt görevlisi müsabakaya katılanları ve sonuçları ilgili form ve cetvellere işler.

Yağlı Güreş Organizasyon Ağası:

MADDE 15 - Ağalık geleneği bulunan mahallerde düzenlenecek organizasyonların manevi hamiliğini üstlenmek üzere Ağa seçimi geleneği sürdürülür. Ağa seçimi, başgüreşlerinin finalinden önce bir yıl sonrasının organizasyonu için açık artırma yolu ile yapılır. Bu yoldan sağlanan gelir orgnizasyonunun bir yıl sonraki harcamalarına tahsis olunur.

Ağa, Organizasyon Komitesinin tabii üyesidir.

Cazgır ve Görevleri:

MADDE 16 - Yağlı güreş Meydanında, eşleşmeden sonra pehlivanlara ve seyircilere Kule Hakem heyetinin direktiflerine uyarak gerekli duyuruları yapar.

Pehlivanları, boylarını maniler söyleyerek seyirciye taktim eder.

C - YAĞLI GÜREŞ ORGANİZASYON KOMİTELERİ VE MÜSABAKALARINA DAİR HÜKÜMLER

Yağlı Güreş Organizasyon Komiteleri:

MADDE 17 - Yağlı güreşlerin düzenlenmesi için Federasyon Komitesinden yetki belgesi almış olan ve ayrıca mahalli mülki amire bildirimde bulunan tüzel kişilerce en az beş görevliden oluşan "Yağlı Güreş Organizasyon Komitesi"nin hemen çalışmalarına başlamak üzere kurulması, köy düğün güreşleri dışında zorunludur. Bu komiteye geleneksel güreşlerde yağlı güreş komitesinden ve Bölge Başkanlığından birer temsilci, diğer güreşlerde ise bağlı Beden Terbiyesi Bölge Baş-

kanlığının Güreş Ajansı veya bir temsilcisi katılır.

Organizasyonu üstlenen yetkili tüzel kişi, bu temsilcileri, mübakaların başlayacağı tarihten en az üç gün önce istemek zorundadır. Temsilciler müsabaka mahalline vasil oldukları tarihten itibaren, Organizasyon Komitesinin toplantılarına ve kararlarına katılırlar. Bu durum, temsilci görevlilerinin katıldıkları ilk toplantı kararlarında belirtilir. Organizasyon Komitesi, yağlı güreş temsilcisi ve B.T. Bölge Temsilcisinin organizasyon komitesinin çalışmalarına ve toplantılarına katıldıkları güne kadar üstlendiği görevleri yürütmeye devam eder.

Yağlı Güreş Organizasyon Komitesinin Görevleri:

• MADDE 18 - Yağlı Güreş Organizasyon Komiteleri aşağıdaki görevleri yapmaktan sorumludur.

a) Organizasyon Komitesi olarak ilk toplantısında, kendisini oluşturan tüzel kişinin Federasyondan sağladığı yetki belgesi ile yağlı güreş düzenleme bildirim belgesini görmek ve bunları ilk toplantı kararında belirtmek.

b) Yağlı güreş müsabakası düzenlenmesine dair hizmet ve faaliyetleri yürütmek üzere toplantılar yapmak, kararlar almak, karar defteri tutmak.

c) Yağlı güreşlerin bu Yönetmelikte belirtilen kural ve şartlar uyarınca düzenli yürütülmesini sağlamak üzere gerekli tedbirleri almak.

d) Lisanslı hakem görevlendirmek, görevli meydan ve kule hakemlerinin linaslarını güreşlerin sonuna kadar saklamak, iade etmek, gelmeyenleri bir tutanakla tesbit etmek, sonuç raporu ile Federasyon Yağlı Güreş Komitesine, müsabakayı takiben 24 saat içinde göndermek.

e) Eşleme ve boy (sıklet) anlaşmazlık ve itirazlarını nihai olarak karara bağlamak.

f) Lisanssız yağlı güreşçileri ve cezası kesinleşmiş cezalı güreşçileri (lisansları olsun olmasın) güreştirmemek.

g) Güreşe katılan pehlivanların lisanslarını, güreşlerin sonuna kadar, güreşlerin sonunda verilmek üzere saklamak, cezalandırılacak güreşçinin lisansını alıkoymak, Bölge ceza Kuruluna sevk etmek için olayı gören veya olaya muhatap olan meydan hakemi, baş hakem ve kule hakemlerinden biri ile birlikte tutanak düzenlenmesini sağlamak, alıkonulan linasla birlikte Bölge Temsilcisine vermek.

h) Cezalandırılması gereken hakemler hakkında, kule hakemlerinin düzenleyeceği tutanağı, hakem lisansı ile birlikte Federasyon Komitesine intikal ettirmesi için Federasyon Komite Temsilcisine vermek.

i) Güreş meydanının, yağlı güreşlerin yapılması için gerekli olan bu yönetmelikle belirlenmiş araç ve gereçlerle noksansız düzenlenmesini sağlamak.

Yağlı güreş Müsabakasına Çağrı ve Duyuru:

MADDE 19 - Federasyon Komitesinden yağlı güreş müsabakası düzenleme Yetki Belgesi alındıktan ve mülki amir Beden Terbiyesi Başkanına verilecek bildirimden sonra, en az 15 gün önceden müsabakaların çağrı ve duyurusu, Basın, TRT, El ilanı afiş ve yazılı davet gibi yollarla yapılır. İlanda, aşağıda belirtilen unsurların yer alması zorunludur.

a) Yağlı güreş müsabakasının yeri, tarihi, süresi, ve saati,

b) Boyları ve boyların 1, 2 ve 3'üncülerine verilecek ödüller (mahalli organizasyon komiteleri isterlerse 6'ncıya kadar ödül verebilirler.)

c) Davetsiz katılacak pehlivanlara verilecek yolluk, şartı ve miktarı.

d) Davetli olarak geleceğini yazılı olarak bildiren pehlivanların resimleri,

e) Barındırma ve yedirme imkanları, sağlanıp sağlanamayacağı,

Güreş Meydanı ve Düzenlemesi:

MADDE 20 - Güreş Meydanının mahalli Beden Terbiyesi Başkanının gözetim ve denetiminde Organizasyon Komitesi tarafından aşağıda belirtilen kural ve şartlara uyularak hazırlanması zorunludur.

a) Güreş meydanını; zemini çayır (çim) seyir yerleri dışında en az 30 m x 30 m ölçüsünde olur ve etrafı ip veya dikensiz telle çevrilir.

b) Güreş meydanında sağlık ekibi, ambulans veya bu görev için özel bir araç bulundurulur.

c) İçilecek su, yeteri kadar 1.5 asid zeytinyağı bulunur, su ve yağ ibrikçileri görevlendirilir.

d) Güvenliği sağlanmış etrafı kapalı pehlivan soyunma yerleri ayrılır.

e) Güreş meydanı yanında veya yakınında yıkanma yeri sağlanır veya hamam ayrılır.

f) Güreşler esnasında pehlivanların gözlerini silmeleri için küçük ve temiz bez parçaları bulundurulur ve bezciler görevlendirilir.

g) Meydan hakemlerinin dinlenmeleri için yer ayrılır. Davul ve zurnacıların yeri gösterilir.

h) Seyirci durumundaki pehlivanlar için seyirci yeri ayrılır.

ı) Meydanın içinde bir meydan komiseri ile, seyir bölümlerinin düzenini sağlamak üzere yeterli kadar görevli bulunur. Güvenlik (kolluk) kuvvetleri ile meydan komiseri işbirliği yapar.

j) Kule hakemleri için, güreş meydanının tümünü görebilecekleri, meydanın bir kenarının ortasında yüksek bir yer ayrılır. Bu yerin altında kronometre ve müsabaka kayıt görevlileri, cazgır, mikrofon bulunur. Ses düzeni temin edilir. Basın için yer ayrılır.

k) Yağlı güreş müsabakalarının gerektiğinde kayıt ve takip form ve cetvelleri Federasyon Komitesinden temin edilir.

l) Stadyumlarda yağlı güreş müsabakası düzenlenmesi halinde yağlanmalar, üzerinde ızgara bulunan geniş saç tavalar üzerinde yapılır.

Meydan Komiseri:

MADDE 21 - Meydan Komiseri Beden Terbiyesi Başkanı tarafından atanır. Meydan Komiseri, meydana seyirci görevlilerin tesbit edilen yerlerinde bulunmalarını, seyircilerin meydana girmemelerini organizasyonun disiplin ve düzenini, ödül töreninin yürütülmesini, organizasyon görevlileri ve güvenlik kuvvetleri ile işbirliği yaparak sağlar.

Yağlı Güreşlerde Lisans Zorunluluğu:

MADDE 22 - Yağlı Güreş müsabakalarına katılacak pehlivanların, sporcu lisans yönetmeliği yıllık vizesi yapılmış YAĞLI GÜREŞ LİSANSI bulundurmaları zorunludur. 15 yaşından gün almamış, tozkoparan ve teşvik boyları güreşçileri ile

köy düğün güreşleri ile köy düğün görüşlerinde lisans aranmaz, sağlık kontrolü ile yetinilir. Lisansı olup tedbirli olarak Ceza Heyetine sevk edilenler, cezalı olup lisansı alıkonunanlar ceza süresi sonuna kadar hiçbir yerde güreşemez, güreştirilemez.

Pehlivanların Kayıt İşlemleri - Sağlık Muayeneleri - Boy Ayırımı :

MADDE 23 - Yağlı güreş müsabakasına girecek pehlivanlar, Organizasyon Komitesi kayıt bürosuna lisanslarını vererek kayıtlarını yaptırırlar. Güreşecekleri boylarını kule hakemlerinin görevlendirdiği görevli hakemlere tesbit ettirirler.

Kayıt, boy ayırımı ve tesbiti, sağlık kontrolü müsabakalarından iki saat öncesine kadar tamamlanır.

a) Bedeni arızası olan sakatlar müsabakalara katılamazlar (Bir kolun çolak olması, bir ayağın aksaması sakatlık sayılmaz).

b) Bulaşıcı bir hastalığı olanlar ile yarası ve çıbanı bulunanlardan doktor izni olmayanlar güreştirilemezler.

c) Başarılarını aralıksız sürdüren yaşlılar dışında, ileri yaşlılar ile kule hakemleri tarafından güreşemez kaydı alınanlar güreştirilemezler.

d) Uyarılara rağmen tınaklarını kesmeyen uzun tınaklılar güreştirilemezler.

Yağlı Güreş Müsabakalarında Boylar (Sıkletler):

MADDE 24 - Yağlı güreş geleneksel organizasyonları ile mahalli yağlı güreş organizasyonlarından, müsabakalara katılan pehlivan sayısı gözönünde bulundurularak iki tür boy uygulaması yapılır.

a) Yağlı güreş müsabakalarına her boydan katılan pehlivan sayısının çok olduğu geleneksel organizasyonlarda, müsabakalar aşağıdaki boylarda düzenlenir.

- (0) - TOZKOPARAN (12 - 15 Yaş arası)
- (1) - DESTE Küçük Boy (Teşvik müsabakası boyu)
- (2) - DESTE Orta Boy
- (3) - DESTE Büyük Boy
- (4) - KÜÇÜK ORTA Küçük Boy
- (5) - KÜÇÜK ORTA Büyük Boy
- (6) - BÜYÜK ORTA
- (7) - BAŞALTI
- (8) - BAŞ

b) Güreşçi sayısının az olduğu mahalli yağlı güreş organizasyonlarına katılan pehlivanlar aşağıda (-) belirlenen boylarda güreştirilebilirler;

- (0) - TOZKOPARAN (Bu boyda güreşçi var ise)
- (1) - DESTE BOYU
- (2) - KÜÇÜK ORTA BOYU
- (3) - BÜYÜK ORTA BOYU
- (4) - BAŞALTI BOYU
- (5) - BAŞ

DESTE boyunda sayıca yığılma olduğu takdirde hakem heyeti ve organizasyon komitesinin taktiri ve kararı ile bu boyun müsabakası, küçük ve büyük boy bölümlerine ayrılabilir.

TOZKOPARAN boyunda iştirakçi fazla olursa ağır ve hafifler olarak kendi içinde ikiye ayrılabilir.

Boy Ayrımı Esasları:

MADDE 25 - Yağlı güreş müsabakalarına katılan pehlivanların boy tesbitlerinde aşağıdaki esaslar uygulanır:

(1) - DESTE Küçük Boy

- a) - Yaş 15 - 18
- b) - Kilo Azami 65 Kg.
- c) - Güreş Mazisi 2 Yıl

(2) DESTE Orta Boy

- a) - Yaş 15 - 18
- b) - Kilo Azami 75 Kg.
- c) - Deste Küçük boyda bir yıl önce birinci olanlar.

(3) DESTE Büyük Boy

- a) - Yaş 18 yaşını doldurmuş olanlar
- b) - Kilo Azami 80 Kg.
- c) - Deste Orta boyda birinci olanlar.

(4) KÜÇÜK ORTA (Küçük Boy)

- a) - Kilo 85 Kg.
- b) - DESTE Büyük boyda birinci olanlar.

(5) - KÜÇÜK ORTA (Büyük Boy)

- a) - Kilo 90 Kg.
- b) - KÜÇÜK ORTA Küçük boyda birinci olanlar.

(6) - BÜYÜK ORTA

- a) - KÜÇÜK ORTA Büyük boyda birinci olanlar

(7) - BAŞALTI

- a) BÜYÜK ORTA Boyunda birinci olanlar.

(8) - BAŞ

- a) BAŞALTI Boyunda birinci olanlar.

Boy tesbitleri, bir yıl önceki sonuçlara göre, yukarıdaki esaslardır. Yağlı güreş organizasyonlarının düzenlediği her ayrı yöre itibariyle yapılır.

Güreştiği yerde ve boyda derece alamayanlar bir alt boyda güreşemezler.

Yağlı güreşe katıldığı yerde ve boyda birinci olanların bir sonraki yıl bir üst boyda güreşmeleri esastır. Kırkpınar dışındaki organizasyonlarda Hakem Heyeti takdiren karar alır ve uygular.

Hiçbir şekilde iki boy terfi'i olamaz. Kazanılmış boy hakkı saklıdır. Ancak, geleneksel organizasyonlarda kule hakemlerinin ortak kararı ile iki boy terfi'i de yaptırılabilir.

Pehlivanların Eşleşme Usul ve Esasları:

MADDE 26 - Yağlı güreşlerde uygulanan kur'a usulü ile ve aşağıda ayrıca belirtilen esaslara uyularak yapılır.

a) DESTE Küçük Boy DESTE Orta Boy, DESTE Büyük Boy, KÜÇÜK ORTA Küçük Boy, KÜÇÜK ORTA Büyük Boy, BÜYÜK ORTA Boy dahil, ilk tur karşılaşması için kur'a çekilir. Karşılaşmanın sonuna kadar bu kur'a numaradan geçerli olur. Müsabaka sonunda üç pehlivan kalması halinde tekrar kur'a çekilir. 1 ve 2 numarayı çeken pehlivanlar güreşir. 3 numarayı çeken pehlivan 1 ve 2 numaralı pehlivanların galibi ile 20 dakika sonra birincilik için güreştirilir.

b) BAŞALTI ve BAŞ boyları güreşlerinde her tur başında yeniden kur'a çekilir.

c) BAŞ Boyu dahil bütün boylarda her tur güreşin süresi bir saattir. Bu süre sonuna kadar yenişme olmazsa, meydan başhakemi 10 dakika puan güreşi yaptırır, kule hakemleri sonucun belirlenmesine yardımcı olur.

Bir saatlik güreş esnasında pasif ve faullü güreşi sebebiyle üç ihtar aldırılan güreşçi galip ilan edilir. Üç ihtardan daha az ihtarlar, puan güreşinde nazari itibara alınır.

d) Kur'a çekiminde küçük numara çeken pehlivan, sonraki büyük numarayı çeken pehlivanla güreşir (Örneğin: 1-2, 3-4 gibi)

e) Kur'a çekimi sonunda tek kalan pehlivan sonraki turda en küçük numara ile güreşir.

f) Bir pehlivan iki defa tur atlayamaz.

Yağlı Güreşlerin Günlük Programı:

MADDE 27 - Pehlivan sayısına göre bir günde sonuçlanacak güreşlere saat 10.00 da başlanır.

Üç gün süre ile yapılacak güreşlere ilk gün saat 14.00 de başlanır, ikinci ve üçüncü gün güreşlerin başlangıç saatleri Kule Hakem Heyeti tarafından ilan edilir. Üç gün süreli güreşlerde son gün güreşleri hava kararmadan kesin sonuçlar alınacak şekilde düzenlenir. Süre uzatılmaz.

Güreşlere Başlamak ve Peşrev:

MADDE 28 - Güreşler, eşleme tamamlandıktan sonra, varsa teşvik güreşleri, yoksa ilk boy pehlivanların güreşi ile başlar. Cazgırın davetine uymayan ve meydana gelmeyen pehlivan, güreş dışı addolunur. Güreş meydanına çıkan pehlivanın kışbetini giymiş ve paçalarını bağlamış olması gerekir.

Yağlanan pehlivanlar tek sıralı safta saha kenarına yakın olarak dizilir, rakipleri ile el ele tutuşurlar, güreş duasını dinlerler ve peşreve başlarlar.

Peşrev, yağlı güreşlerin folklorik ve geleneksel özelliklerinden biri, önemli ve vazgeçilmez bir uygulamasıdır. Adabına ve geleneksel kurallarına uyarak en az beş dakika süre ile yapılır. En iyi peşrev yapan pehlivana ödül verilmesi zorunludur.

D - YAĞLI GÜREŞ MÜSABAKA VE TEKNİK OYUN KURALLARINA DAİR HÜKÜMLER

Güreş Müsabakası ve İzin Süreleri:

MADDE 29 - Yağlı güreş müsabakalarında eşleşme, takdim duası ve peşrevden sonra pehlivanların güreş esnasında uyacakları yağlanma, su içme ve benzeri ihtiyaçları için izin süresi ile güreş sürelerine dair kurallar aşağıda belirtilmiştir.

a) Güreşe başladıktan sonra eş değiştirilmez.

b) Güreş esnasında rakibi izin vermedikçe ve meydan hakeminin müzadesi olmadan su, yağ ve bez mahalline gidilemez. İzin verilmesi halinde ihtiyacın giderilmesi için süre iki dakikayı geçemez. Ancak puan güreşi öncesinde bu süre 5 dakikadır.

c) Yağlanma, su içme, göz silme ve paça bağlama gibi ihtiyaçların giderilmesini, oyalanma ve dinlenme kastı ile yapan pehlivan birinci kez ikaz edilir tekrarda meydan başhakemi, kule hakimine bildirerek güreş dışı bırakılabilir.

d) Güreş esnasında her iki güreşçiye yenik düşerse, son olarak oyun yapan pehlivan galip sayılır. İhtilaf ve itiraz halinde Meydan Başhakemi, Kule Hakemleri ile birlikte karar verirler.

Puanlı Yağlı Güreş Kuralları:

MADDE 30 - Puanlı güreşlerde aşağıdaki kurallar uygulanır.

a) 10 dakika süreli puanlı güreş, meydan başhakeminin düdüğü ile başlar.

b) Bir puan kazandıran oyunlar şunlardır:

- 1- Ayakta güreşirken rakibi oyunla yere düşürerek zaptetmek.
- 2- Bastırıp rakibinin arkasına geçmek.
- 3- Alttan dolanıp rakibinin arkasına geçmek.
- 4- Pasif kalan güreşçiye verilen iki ihtar, rakibine bir puan kazandırır.

c) İki puan kazandıran oyunlar şunlardır:

- 1- Künde atmak.
- 2- Ters sarma, ters şak, ters kepçe, paça kasnaktan savurarak düşürme, bu oyun-

larda yeniklik olmaması halinde iki puan verilir.

d) Puanlamayı Kule Başhakemi tesbit eder ve süre sonunda sonucu ilan eder.

e) 10 dakikalık süre sonunda puanlar eşit olur ise, rakibine pasif güreşi nedeni ile ihtar aldırılmış güreşçi galip sayılır. Her iki güreşçide aynı ihtar puanını aldırılmışsa, süre sonunda son ihtar aldırılmış olan güreşçi galip sayılır.

Yasak Oyunlar ve Hareketler:

MADDE 31 - Yasak oyunlar ve hareketler şunlardır:

a) Rakibine çift sarma vurarak (kurt kaparı) hakemin ihtarına rağmen ısrarla ve devam etmek.

b) Oturarak kündesinde bel kemiği üzerinde tazyik yapmak ve dirsek ile bel kısmına devamlı tazyik yapmak.

c) El ve ayak parmaklarını bükmek.

d) El ve ayak mafsallarına tersine bükmek.

e) Baldır patlatan yasak oyununu uygulamak.

f) Kemane çekme yasak oyununu uygulamak.

g) Havaya kaldırarak yenik düşürdüğü hasmını yavaşça yere bırakmayıp, kasten kafası üzerine yere vurmak. Bu durumda yasak hareket yenişten sonra olduğu için sonuç ilan edilir. Ancak yenen güreşçi bu davranışlarından ötürü gereğinde müsabaka dışı bırakılır.

h) Rakibin, gözüne kulağına, burnuna ve ağzına kasten parmak sokmak.

ı) Rakibini ısırmak ve tırmalamak.

j) Rakibine kafa vurmak, açık el ense çekmek, tokat ve yumruk vurmak, tekme atma.

k) Rakibi, paçayı bıraktığı halde boyunduruğu devam ettirmek (Meydan hakeminin ikazına rağmen tutuşunu devam ettiren güreşçiye diskalifiye kararı verilebilir. Ancak tek kolla beraber alınan boyunduruk, yasak oyun ve hareket değildir.

dir.)

l) Çemberleme (zolveli boyunduruk) oyununu uygulamak.

m) Rakibinin kısıbetini ayak veya elle çıkartmaya çalışmak.

n) Kısıbet kasnağına ayakla basarak rakibin karnına tazyik yapmak.

o) Kazık oyununda, yeni oyun almadan iki dakikadan fazla beklemek.

ö) Meydan hakeminin Dur veya Bırak ikazını ısrarla dinlememek, hakemle münakaşa etmek, el ve kol hareketleri ile itirazda bulunmak.

p) Rakibini kasten seyirci yağ kazanı veya meydanda güreşmekte olan güreşçiler üzerine sürerek açık düşürmeye çalışmak.

r) Müsabaka anında ve sonunda seyirciye karşı pehlivanlığa yakışmayan hareketlerde bulunmak.

s) Hakem kararlarına uymamak, moral verici nara dışında rakibi ile konuşmak, rakime, hakemlere ve yöneticilere küfür etmek.

ş) Ciddi güreş yapmamak, rakibinden hiç zorluk görmeden pesetmek, hakemin ikazına rağmen oyalama güreşine devam etmek, müsabakanın devamına engel olmak. Ve kuraya tabi olarak eşleştirildiği eşi ile hiç güreş yapmadan sahayı terk etmek. Bu hallerde ikaza lüzum görülmeden güreşçi müsabaka dışı bırakılır, kazanılmış bir ödülü varsa ödülü ve organizasyon komitesinin ilan ettiği yolu da ödenmez.

t) Meydan içinde ve seyirci yanında güreş kıyafeti dışında kilot ve şortla dolaşmak ve açıkta kısıbet değiştirmek.

Yukarıdaki yasak oyunları uygulayan ve yasak hareketleri yapan pehlivan, birincisinde (ikaz edilir) uyarılır, usul uyarınca, müsabaka dışı bırakılabilir. Müsabaka dışı bırakılanlar ayrıca Ceza Kuruluna sevk edilirler.

Yağlı Güreşlerde Yenik Düşme:

MADDE 32 - Yenik düşme veya açık düşme, göbeğin gökyüzünü görmesi ile olur. Rakibinin omuzlarının yere değmesi, tuş hali şart değildir. Açık düşme, yenik düşme aşağıda belirtilmiştir:

- a) Oturmuş vaziyette ayaklar açık ve iki elle geriye payanda yapmak,
- b) Oturmuş vaziyette evvela bir elle payanda yapıp kendi ekseninde dönerek, ikinci elini diğer yönden payanda yapmak.
- c) İki dirseğin yere değmesi.
- d) Bir dirsek yere değmişken, diğer elin yere payanda yapması.
- e) Yerde ve ayakta güreşirken, hasımın oyunu ile sırtın yere değmesi.
- f) Hasımını kaldırarak el ve ayağını yerden keserek üç adım yürümek veya kendi mihverinde bir daire çizmek (kaldırıp taşımada hasımının ayaklarının boşta olması ve ayaklarına sarılı olması şarttır.)
- g) Kısbet yırtılması; paça bağlarının kopması çözülmesi, kısbetin paçasından bir kısmının kopması ve dize kadar yırtılması yeniklik sayılmaz. Bu durumda meydan hakemi güreşi durdurur ve güreşçiye kısbet değiştirmesine izin verir. Bu süre 10 dakikayı geçemez.
- h) Güreş esnasında oyun uygulanırken kısbetin çıkması ve edep yerlerinin görünme durumu yeniklik sayılır.
- i) Ayağını rakibinin önüne atmak suretiyle gerdanlanma yaparak yenmek.

Yağlı Güreşlerde Yolluklar:

MADDE 33- Yağlı güreş organizasyonunu üstlenen tüzel kişi, kurum ve kuruluşlar, güreşleri takip etme, seyir ücreti alınsın veya alınmasın organizasyona katılan pehlivan ve yöneticiler arasındaki şartlarda yollukları ödemek zorundadırlar.

a) Yağlı güreş komitesinin görevlendirdiği ve isimlerini kuruluşa bildirdiği temsilci ve hakemlerin iâşe ve ibateleri sağlanır ayrıca yolluk ve günlük masrafları (1 günlük masraf için ödenecek miktar Güreş Federasyonunun uluslararası hakemlere ödediği 4 seans ücretinden az olamaz), yol giderleri karşılanır. (Seans ücretleri değişikçe yenisi uygulanır.)

b) Yağlı güreş komitesinin kule ve meydan hakemi lisansı verdiği ve bu müsabakalar için mahalli organizasyon komitesi ile mutabık kalan hakemler için ücret ödenir.

c) Güreşler için mukavele yapılarak davet edilen güreşçilere mukavele için ayrı ücret ödenir.

d) Davet edilmemiş fakat güreşlere katılan güreşçiler için bir yolluk verileceği ilan edilmişse, bu miktar her gün için asgari ücretin bir günlük miktarından az olmaz.

III - ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Ceza Hükümleri:

MADDE 34 - Güreşçiler, hakemler, yöneticiler bu yönetmelikteki yasak fiilleri işledikleri ahvalde, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Merkez Ceza Heyetine sevk edilirler. Tedbirli olarak sevk halinde bu durum süratle yağlı güreş komitesine bildirilir. Bu durumda kule hakemlerine ve başhakemin imzası ile yazılı olarak durumu bildirmeleri ve bu rapora hakim, güreşçi veya idarecinin yazılı ifadelerini eklemelidir. Yöneticilerin ilan ettikleri ödül ve yollukları ödememeleri veya kısmen ödemeleri, takside bağlamaları halinde yetki belgeleri iptal edilir.

Mülki amirlikten güreş için yasal izin alan ve yağlı güreş komitesinden düzenleme yetki belgesi alan kuruluşlar, bu yönetmeliğin yükleyeceği bütün zorlukları kabul etmiş sayılırlar.

Yetki Belgesinin Verilmemesini Veya Geri Alınmasını Gerektiren Haller:

MADDE 35 - Aynı tüzel kişiye yetki belgesi verilmemesini veya geri alınmasını gerektiren durumlar ile organizasyon yapan kuruluş yöneticileri ile ilgili hükümler aşağıda belirlenmiştir.

- a) Yalan ve kandırıcı ilan vermek ve afiş asmak,
- b) Müsabakaların yapıldığı meydana gerekli düzen ve emniyeti sağlayacak tedbirleri almakta ihmal göstermek.
- c) İlan edilen ödül ve yollukları ödememek, kısıntılı ödemek veya taksitle ödemek.
- d) Özel davetli pehlivanlarla yazılı mukavele yapmadan (muvafakat) ilan ve afişlerde isimlerini ve resimlerini kullanmak.

e) Lisanssız, tedbirli olarak ceza heyetine verilmiş veya ceza almış pehlivanları güreştirmek.

f) Bu yönetmelikte belirtilmiş yağlı güreş törenlerini ve gerekli merasimleri yapmamak.

g) Organizasyonun bu yönetmelikte belirtilen zorunlu giderlerini karşılamak-
tan kaçınmak.

Ayrıca bu fiilleri yapanlar Bölge Ceza Heyetine sevk edilirler.

Hakemler Hakkında Cezayı Gerektiren Haller:

MADDE 36 - Hakemler hakkında cezayı gerektiren hallerle ilgili hükümler aşağıda belirtilmiştir.

a) Yağlı Güreş Merkez Hakem Komitesi çağrısına evet cevabı verdikten sonra müsabakalara gelmemek ve varsa meşru mazeretini bildirmemek.

b) Kule hakemlerinin ve meydan başhakemlerinin talimatlarına uymamak ve tesbit edilen hakem kıyafetini giymemek.

c) Şikeli güreşlere aracı olmak ve bu konuda meydan başhakemine ve kule başhakemine önceden bilgi vermemek, uyarmamak.

d) Güreş yönetilirken pehlivanlarla güreş dışı konuşmak ve tek taraflı davranış-
larda bulunmak.

MADDE 37 - Yağlı Güreş Merkez Hakem Komitesi, kule ve meydan hakemle-
rinin müsabaka yönetimindeki hatalarından dolayı lisanslarının geri alınması ve-
ya bir süre müsabaka yönetiminden uzaklaştırılması ve derece tenzili hususlarında
yağlı güreş merkez hakem komitesinin onayı ile karar alır ve bu kararı ilgili hakeme
bildirir.

E - YAĞLI GÜREŞLERDE KIYAFETLER

Pehlivan Kıyafeti:

MADDE 38 - Pehlivan kıyafeti Kısbettir. Geleneksel ölçülerine uygun olarak
deriden yapılır. Kısbet üzerinde kesici, madeni süs eşyası bulunmaz. Paça bağı
kullanılır.

Teşvik veya tozkoparan adlı boy (sıklet) ile deste boyundaki güreşlerde pehli-

Teşvik veya tozkoparan adlı boy (sıklet) ile deste boyundaki güreşlerde pehli-
vanlar, geleneksel kısbet ölçülerinde, paça ve kasnakları deriden, diğer kısımları
çadır ve benzeri pamuklu bezden yapılmış PIRPIT veya tulum örülmüş keçi kılın-
dan pırpıt giyebilirler Küçük Orta küçük boydan itibaren kısbet giyilmesi zorunlu-
dur. Bu ve daha yukarı boydaki pehlivanlar pırpıt'la kur'aya dahil edilemezler, gü-
reştirilemezler.

Meydan ve Kule Hakemlerinin Kıyafetleri:

MADDE 39 - Meydan hakemlerinin kıyafetleri aşağıda belirtilmiştir:

Ayakkabı füme rengi rumeli resimi işlemeli kumaştan potur (pantolon) bel-
den ince işlemeli kuşak, beden de beyaz desenli yakasız şile bezi uzun kollu gömlek, sol
göğsünde özel hakem arması, potur kumaştan kasket, mevsimine göre folklorik ye-
lek giyilebilir.

Kule hakemleri sol göğüs cebinde hakem arması bulunan beyaz kısa kollu göm-
lek ile gri pantolon giyerler.

Cazgır Kıyafeti:

MADDE 40 - Cazgırın yörenin geleneğine uygun folklor kıyafeti giymesi esas-
tır. Geleneksel folklor kıyafeti olmayan yörelerde, ayakkabı veya çedik, potur, bel-
de işlemeli kuşak, üstte işlemeli gömlek ve yelek, başa poşu sarılır. Kıyafette kulla-
nılacak kumaş rengi mavidir.

Davulcu ve Zurnacı Kıyafetleri:

MADDE 41 - Yörenin geleneksel folklorik kıyafeti esastır. Meydan hakemi ve
cazgır kıyafetlerinden ayrı görünümde olmasına dikkat edilir.

Yağlı Güreş Hakem Lisansı ve Uygulaması:

GEÇİCİ MADDE 1 - Yıllardan beri Yağlı güreş Kule ve Meydan Hakemlikleri
yaptıkları bilinen arasından Yağlı Güreş Hakem Komitesince belirlenecek ve Fe-
derasyon tarafından onaylanacak kişilere bir defaya mahsus olmak üzere bu yönet-
melik hükümleri dışında kule ve meydan hakemi lisansı verilir.

Yürürlük:

MADDE 42 - 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununun 9. maddesi gereğince
Merkez Danışma Kurulu tarafından hazırlanan bu yönetmelik, Resmi Gazete'de

yayını tarihinde yürürlüğe girer.

Bu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, 25 Mart 1982 tarih ve 17644 sayı ile Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Yağlı Güreş Yönetmeliği yürürlükten kalkar.

Yürütme:

MADDE 43 - Bu yönetmeliği Beden Terbiyesi Genel Müdürü yürütür.

EK- 1

YAĞLI GÜREŞ HAKEM YEMİNİ

"YAĞLI GÜREŞ HAKEMİ OLARAK / GÖREV ALACAĞIM MÜSABAKALARDA / YAĞLI GÜREŞ KURALLARINI / TARAFSIZ OLARAK UYGULAYACAĞIMA / GÖREVİMİLE İLGİLİ / YAĞLI GÜREŞ YÖNETMELİK VE TALİMATLARINA / HER ZAMAN VE HER YERDE / AYNEN UYACAĞIMA / YAĞLI GÜREŞ HAKEMLİĞİNİ YÜCELTMEK İÇİN / GÜREŞ MEYDANLARI İÇİNDE VE DIŞINDA / ATATÜRK İLKELERİNİN VERDİĞİ / GÜÇ VE İNANÇLA ÇALIŞACAĞIMA / NAMUSUM VE ŞEREFİM ÜZERİNE AND İÇERİM"

YAĞLI GÜREŞİN BABASI İBRAHİM BODUR (*)

Çanakkale Seramik, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da başkanlık ünvanını Çanakkale'ye taşıdı.

100'den fazla sporcuyu barındıran, destekleyen bu kuruluşun başında bulunan İbrahim Bodur için pehlivanlar "yağlı güreşin babası" diyorlar.

İbrahim Bodur, yağlı güreş karşılaşmalarının sadece sportif bir gösteri olmadığına bilincinde. Türkler, 625 yıl önce Rumeli topraklarına ayak bastıklarına göre, Kırkpınar, aynı zamanda Orta Asya steplerinden Rumeli'ye uzanan atalarımızın bu zaferini bir bayram sevinciyle kutlama günü.

İbrahim Bodur'un Güreş Sevgisi

Uzun yıllar önce "Türk usulü"ne "alaturka" "Avrupa tarzı"na da "alafranga" demişiz. Bizim olan, iligimizde olan, zamanla "küçük" görülmüş "alafranga" el üstünde tutulmuş. Şimdi yağlı güreş, bir çiğ gibi büyüyor. Bu büyümede kendimize olan inancımızın sağlamlığı bulunuyor. Elbette bizler önce kendimize inanacak geleneklerimizi yaşatacak, daha sonra da gerekirse "Avrupa tarzı"na da uzanacağız.

Çanakkale Seramik Fabrikaları kurucusu ve muharras üye İbrahim Bodur Bey'i beş-on yılda bir görüyor ama, kendilerinin yağlı güreşe olan sevgilerini biliyoruz. 1960'larda Çanakkaleli Ülfettin Çekmece'ye el uzatmakla başlatılan "yağlı güreş hareketi" giderek büyüdü. Çan'da güreş kulübü de kuruldu. Yağlının yanında minderlere sporcu kazandırabilmenin çalışmaları yapıldı. 1967 ve 1968 yıllarında İbrahim Bodur Bey'in enişteresi Süleyman Şahin, Kırkpınar'da 2 yıl üstüste "ağalık" yaptı. Çan güreşleri kuruldu. Kale Kalıp Genel Müdürü Kemal Sözen, Çanakkale Pınarhisar'da yağlı güreşi ihya etti.

Ve en nihayet Kırkpınar'ın yapıldığı Sarayıçi adasında "Adalet Kasrı"nın mimarisine uygun olarak "Kırk çeşme" inşa edildi. Bütün bu güreş hareketinin içinde ve başında İbrahim Bodur yer aldı.

Sabri Acar, geçen yılın baş pehlivanı Çanakkale Seramik Fabrikaları sporcusu bu yılın baş pehlivanı İbrahim Gümüş'le baş üçüncüsü Saffet Kaya'lı da Çanakkale Fabrikaları'nda çalışıyorlar.

Sporda "mali destek" olmadan ileri adım atılamaz. Dünya kupaları olimpiyat oyunları bile çokuluslu şirketlerce finanse ediliyor. Atalarımız "ağalık" müessesesini bunu düşünerek yerleştirmişler.

Bir güreşsever, bütün varlığı ile bizim olan, bizden olan ata sporumuza el uzatacak ve bizlere de sessiz kalacağız. Buna imkan yok!

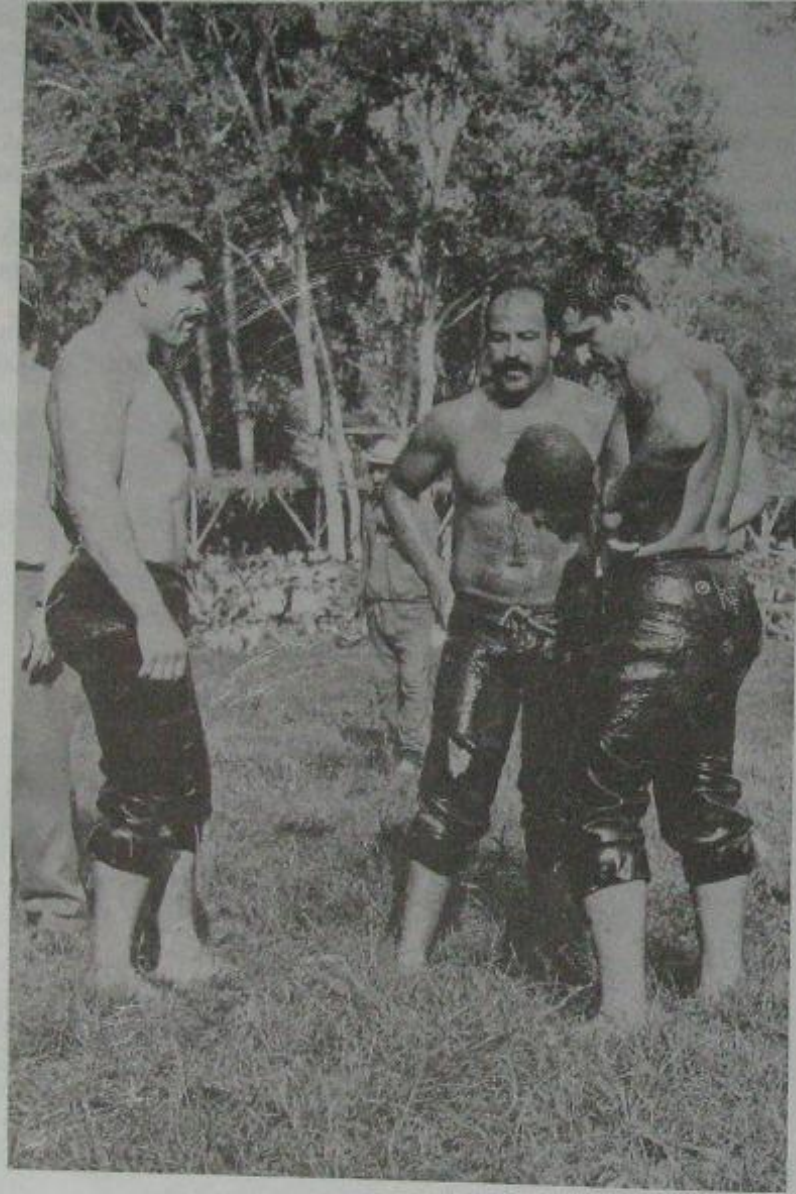
"Yağlı güreşin babası" İbrahim Bodur, sanayici, sporsever, hamiyetperver ve daha nice vasıflara sahip bir kişi olarak "omuzlara alınmaya" layıktır.

Bütün güreşseverler adına kendilerine teşekkür ederiz.

(*) Bu bölüm 10 Temmuz 1986 tarihli Tercüman gazetesinde Ali Gümüş imzasıyla yayınlanmıştır.

Çanakkale Seramik Fabrikaları kurucusu, muharras üye İbrahim Bodur Bey'in 1960'larda başlayan yağlı güreş sevgisi Çan'da bir güreş kulübü kurulmasına vesile oldu.

Kırkpınar Er meydanında güreş tutan üç ünlü pehlivanımız: Nazmi Uzun, Kara Ali, Sabri Acar.

Balıkesirli Saffet Kayalı, adeta "nesli tükenen" iri-yarı başpehlivanların "son temsilcisi" olarak er meydanına çıktı ve başta üçüncülük elde ederek yapısına uygun bir derece aldı. 1.97 m boyunda ve 108 kilo ağırlığında olan Kayalı, pehlivanlar pehlivanı Kurtdereli'nin köylüsü 25 yaşındaki sporcunun yağlı güreşteki ustası ise 1986 yılı başpehlivanı İbrahim Gümüş.

Kayalı, Kurtdereli'den (7) santim daha boylu, 25 kilo kadar daha hafif. 625. Tarihi Kırkpınar kışımlarında Samsunlu Mehmet Donbay, Samsunlu Osman Şener ve yine Samsunlu olan Bekir Şahin'i yendikten sonra Hataylı Recep Kılıç'a kaybederek üçüncülükte kalan Kayalı, yarı finalde İbrahim Gümüş yerinde tur atlayan pehlivan olsaydı, final müsabakası yapacak ve en azından ikincilik alacaktı.

Balıkesirli, yağlıya biraz geç başlamış, Ancak 5 yıllık geçmişi var. Bir ara serbest güreş milli takımı kamplarına da davet edilen Kayalı, ilk 15 dakika fırtına gibi güreşiyor, sonra duruyor. Ayakta elenense ve iç tırpan'da usta. Rakipleri kendisinin güreş tarzına uydukları takdirde maçı alıp gidiyor. Çabuk kesildiğine göre, demek ki "nefesi" az.

Baş'a Zorla Çıkarıldı

Saffet, geçen yıl başaltında dördüncü olmuş, böylece bu yıl başa soyunma hakkını kaybetmişti. Ne var ki hakem kurulu Saffet'in "ayarını" biliyordu. Bu sporcu baş'a alınmadığı takdirde toplu olarak görevi bırakacaklarını söyleyen kurulun görüşünü bırakacaklarını söyleyen kurulun görüşünü son anda kabul eden Yaşar Özişik, federasyon as başkanı ve yağlı güreş sorumlusu olarak yönetmeliklere aykırı hareketin içine girdi ama, "geleneklere uygun" bu kararda payı oldu. Artaneleri bilmeyenler yönetmelik yaparsa, bazen işte böyle ters durumlar doğabiliyor.

Biz, Saffet'in baş'a alınmasını uygun görüyorduk. Kasaba, köy, köy güreş devirerek Kırkpınar'a gelen pehlivanson form ve gelişme durumuna göre hakem kararıyla baş'a alınabilir. Gelenek budur.

Saffet'in durumu görüşülürken yanımıza gelen cezalı pehlivan Reşit Karabacak, "Başaltındaki bütün pehlivanlar, Kayalı'yı yener. Bir takım elbisesine iddiaya girelim mi?" dedi.

Türk güreş tarihinin ünlü isimlerinden Kurtdereli'nin köylüsü olan Saffet Kayalı "Ustalarımın emeğini boşa çıkarmayacağım" diyerek bu yıl da iddialı olduğunu söyledi.

Saffet, baş'ta 3 pehlivan yenip üçüncü olduğuna göre Reşit, yeni alacağı elbiseyi bizi hatırlayıp "güle güle" giysin!..

(*) Bu yazı 1986 yılında Ali Gülmüş imzasıyla Tercüman gazetesinde yayınlanmıştır.

1990 Kırkpınar Ağası Murat Köse, Geleneksel Süleyman Şahin yağlı güreşlerinde, çanakkale Seramik Fabrikaları kurucusu, Murahhas Azası ve Yönetim kurulu Başkanı Sayın İbrahim Bodur ve oğlu Talat Köse ile beraber...

1989 Süleyman Şahin Yağlı güreşleri başpehlivani Saffet Kayalı, Devlet Bakanı İsmet Özaslan, İbrahim Bodur, Faruk Şahin, Hasan Hüseyin Özay ve Kırkpınar Ağası Murat Köse.

Saffet kıyılı Kırkpınar başpehlivanlığını kazandıktan sonra Çan Belediye Başkanı Ali Sarıbaş, Faruk Şahin, Hasan Hüseyin Özay ve Kırkpınar Ağası Murat Köse ile birlikte görülüyor.

Çanakkale Seramik Fabrikaları kurucusu, Murahhas Azası ve yönetim kurulu Başkanı İbrahim Bodur, 1989 Geleneksel Süleyman Şahin Yağlı güreşlerinin açılış konuşmasını yapıyor.

Çanakkale Seramik Fabrikaları kurucusu, murahhas Azası ve yönetim kurulu başkanı İbrahim Bodur, Murat Köse'yi "Kırkpınar Ağası" olması nedeniyle kutluyor.

1990 Tarihi Kırkpınar güreşleri Ağası Murat Köse'nin babası merhum Emir Köse....

Çanakkale Seramik güreş ihtisas kulübü yönetici ve sporcuları, Çanakkale Seramik Fabrikaları kurucusu, murahhas Azası ve yönetim kurulu başkanı İbrahim Bodur ve Kırkpınar Ağası Murat Köse ile birlikte görülüyorlar.

Çanakkale Seramik Fabrikaları güreşçisi Saffet Kayalı, 1989 Kırkpınar başpehlivanlığını kazandıktan sonra Çan'a gelişinde törenle karşılandı.

Saffet kayalı, Kırkpınar Başpehlivanlığını kazandıktan sonra Çanakkale Seramik Fabrikaları Mali, idari ve Ticari işler müdürü Hilmi Şahin'in elini öperek, hayır duasını aldı.

ÇANAKKALE SERAMİK FABRİKALARI A.Ş.

ve

KALE GRUBU ŞİRKETLERİ

Kurucusu, Murahhas Azası ve Yönetim kurulu Başkanı
İbrahim Bodur.

"Edirnesiz Kırkpınar, Kırkpınarsız Edirne olmaz" derler. Bu atasözünü en iyi değerlendiren kişilerin başında gelen Edirne Valisi Sayın Ünal Erkan...

Kırkpınar'ı Fuar haline getirmek için çalışan Edime Belediye Başkanı Sayın Hamdi Sedefçi

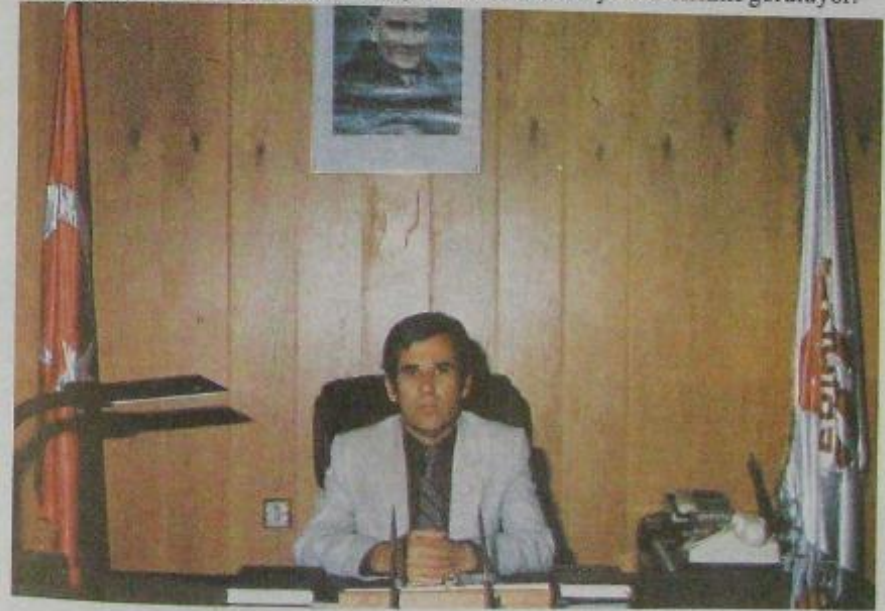
Çanakkale Seramik güreş
ihtisas kulübü'nün hamisi,
pehlivanlar babası,
Çanakkale Seramik
Fabrikaları A.Ş. Genel
Müdürü Sayın Hilmi
Bodur.

Kelebedur Genel Müdürü Sayın Süleyman Bodur.

Kırkpınar'a ve yağlı güreşe hizmet verenlerden. Hilmi Bodur, Faruk Şahin ve Hüseyin Özay 1989 Kırkpınar Başpehlivan Saffet Kayah ile birlikte görülüyor.

Tarihi Kırkpınar güreşlerinin yücelmesi için çalışan, yağlı güreş yönetmeliği'nin hazırlanmasında emeği geçen Edime Gençlik ve Spor İl Müdürü Sayın İbrahim Fazlıoğulları.

Ibrahim Ay

Necmi Altınok

Faruk Şahin

Kemal Deniz

Hasan Sazcı

Turgut Güder

Kadri Bolcan

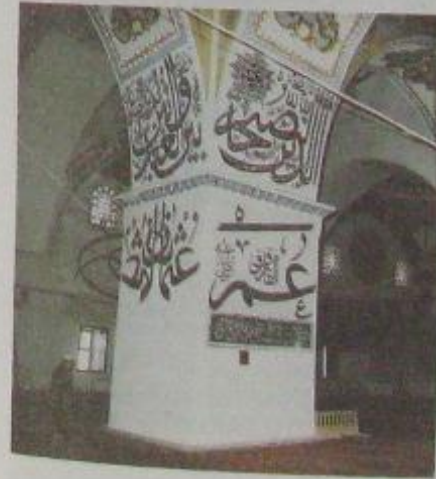
Sadettin Toprak

Erol Sazcı

Şemsettin Özkan

*Selimiye'nin yapısı
Üç şerefenin kapısı
eski Caminin yazısı*

1990 Kırkpınar Ağası Murat Köse'nin sarayı'ne hediyesi.... AĞA KÖŞKÜ

1990 Kırkpınar Ağası'nın saygıdeğer eşi Zeynep Köse tarafından restore edilen "SINANAĞA ÇEŞMESİ"

1990 Kırkpınar Ağası'nın hayırsever eşi Zeynep Köse tarafından restore ettirilen "YILDIRIM CAMİİ ÇEŞMESİ"

Tarihi Kırkpınar Yağlı güreşlerinin yapıldığı Sarayı'ni genel görüntüsü.

Hayde... Bre pehlivan !...

Murat Köse, 1990 Kırkpınar Ağalığını 105 milyon lirayı aldıktan sonra, kendini bir anda omuzlarda buldu...

156 Ermeýdanında ter atan her koçyığidin rüýasy "Kırkpınar Kemerı"

Kırkpınar Ağası Murat köse ile oğlu Talat köse "Geleneksel Süleyman Şahin Yağlı güreşleri"nde pehlivanları yalnız bırakmadılar...

Ermeýdanı Kırkpınar'dan bir görünüş...

Meydan Hakemleri

Yağlı güreşin vazgeçilmez unsuru "Davulcular- Zurnacılar"

1990 yılı Kırkpınar Ağası Murat köse, Genç yaşta vefat eden 1988 yılı Kırkpınar başpehlivanı Recep Gürbüz'ün mezarını ziyaretinde...

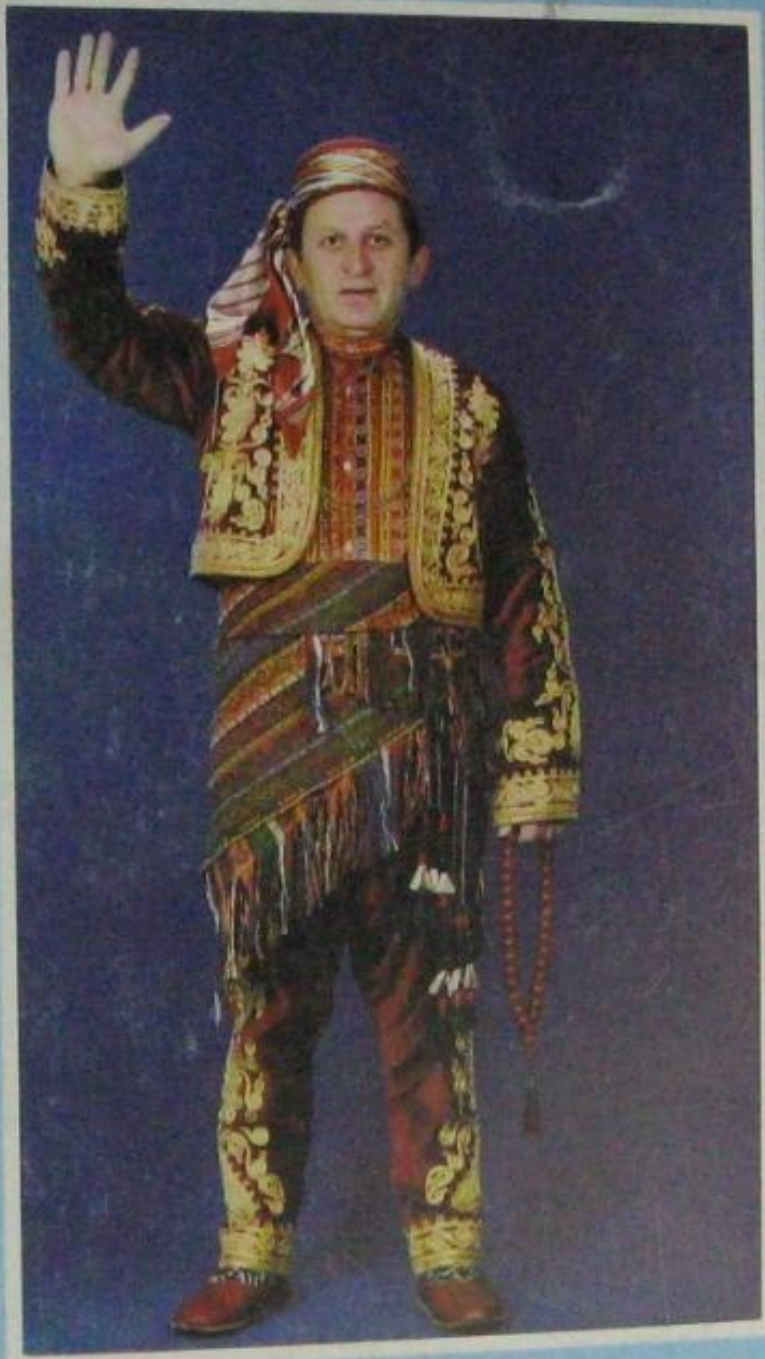
"KIRKPINAR" yiğitlerin harman olduğu ermeydanı....

Güreş Türk'e, Kırkpınar pehlivana şan kazandırır.

Pehlivanlar, dünya minderlerinden önce Kırkpınar Sarayı'nda ter akıtırlar...

Murat
Köse
1990
Kırkpınar
Ağası